
**Dr. Barta Tamás,
Ambrus Tibor, Lengyel László, Lévai Zoltán**

**Felnőttképzésben oktató szakemberek
kompetenciáinak meghatározása**

Kutatási zárótanulmány

Budapest, 2005

Sorozatszerkesztő: Lada László
Szerkesztette: Horváth Cz. János

A tanulmány készítésében résztvettek:

Kutatás vezető:

Váradi Ákos

Adatgyűjtés:

Szabóné Őry Mária

Fülöp Orsolya

Horváth Atila

Szabó Enikő

Adminisztráció:

Szentiványi Gábor

Nemzeti Felnőttképzési Intézet

Kiadja: Nemzeti Felnőttképzési Intézet
Felelős kiadó: Zachár László igazgató

A kutatást a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium támogatta
a Munkaerő-piaci Alap felnőttképzési célú keretéből

Bevezetés	5
I. A kompetencia és a tanári tevékenységben érvényesülő tendenciák.....	7
I.1. A kompetenciáról	7
I.2. Az emberi erőforrás teljesítménye	9
I.2.1. Kompetenciák	9
I.2.2. Kulcsképessegek	10
I.2.3. Támogatások	11
I.2.4. Erőfeszítések, fáradozások.....	11
I.3. Az oktatásban érvényesülő tendenciák.....	12
I.4. Az oktatás és a kompetenciák kapcsolata	18
I.5. Az elméleti kutatás összefoglalása	19
II. A gyakorlati kutatás	22
II.1. Hallgatói vélemények felmérése.....	22
II.2. Tanári egyeztetések összefoglalása.....	22
II.3. A gyakorlat által igényelt hallgatói kompetenciák	24
II.4. A kutatás hipotéziseit egyesítő kompetencia modell.....	26
II.5. Tanári és hallgatói kérdőívek	31
II.6. A kérdőívek kitöltése	32
II.7. A kérdőívek feldolgozása, értékelése	33
II.7.1. Az 1. kérdéscsoport (magkompetenciák) értékelése	33
II.7.2. A 2. kérdéscsoport (a képzés piacképességének) értékelése	36
II.7.3. A 3. kérdéscsoport (a hallgatók teljesítmény értékelésének) értékelése	39
II.7.4. A 4. kérdéscsoport (a tanári tevékenység mindennapjainak) értékelése	41
II.7.5. Az 5. kérdéscsoport (a képzés során érvényesülő jellemzők) értékelése	46
II.7.6. A 6. kérdéscsoport (tanári jellemzők) értékelése.....	47
II.7.7. A kérdésekre adott egyéb vélemények megjelenítése.....	48
III. Összefoglalás a kutatásról	50

Tartalomjegyzék

<i>Irodalomjegyzék</i>	60
<i>2. melléklet – Hallgatói kérdőív</i>	62
<i>3. melléklet – Tanári kérdőív</i>	73
<i>4. melléklet</i>	85
<i>5. melléklet</i>	86
<i>6. melléklet</i>	89
<i>7. melléklet</i>	105
<i>8. melléklet</i>	107
<i>9. melléklet</i>	110
<i>10. melléklet</i>	131

Bevezetés

A Nemzeti Felnőttképzési Intézet megbízásából kutatást végeztünk a **„Felnőttképzésben oktató szakemberek kompetenciáinak meghatározása”** címmel. A kutatás két egymásra épülő részből állt:

1. elméleti kutatás a kompetencia fogalmának meghatározásáról és a felnőttképzésben résztvevő tanárokat érintő változásokról,
 2. gyakorlati kutatás a szükségesnek ítélt kompetenciák érvényesülésének jellemzőiről és fontosságáról 30 a felnőttképzésben oktató tanár és 150 felnőttképzésben résztvevő hallgató bevonásával.
- a) Ennek keretében első lépésként nyitott kérdések formájában felmértük a hallgatók véleményét,
 - b) Személyes egyeztetéseken kaptunk képet a közreműködő tanárok – saját tapasztalatainkkal ütköztetett – véleményéről,
 - c) Vizsgáltuk a gyakorlat által igényelt hallgatói kompetenciákat, amelyekkel rendelkezniük kell sikere beválásuk érdekében,
 - d) Elkészítettük a kompetencia modellt,
 - e) Kidolgoztuk a tanári és hallgatói kérdőíveket,
 - f) A kérdőívek kitöltését megszerveztük és lebonyolítottuk,
 - g) Értékeltek az azokban megjelenő információkat, és
 - h) Összefoglaltuk a kutatás eredményeit, meghatároztuk további irányait.

I.

A kompetencia és a tanári tevékenységben érvényesülő tendenciák

I.1. A kompetenciáról

Kompetencia fogalmát először a szótárakban azonosítottuk:

- Bakos Ferenc: Idegenszavak és kifejezések kézisztára,¹ szerint a kompetencia = 1. illetékeség, jogosultság 2. szakértelem 3. (nyelvt.) az anyanyelvi rendszer, a grammatikai szabályok és annak ösztönös ismerete.
- A Magyar Értelmező Kézisztár² szerint a kompetencia = Illetékeség, hatáskör.

Guy Le Boterf, független francia szakértő a kompetenciákról szólva két egyaránt fontos dolgot hangsúlyoz: az egyik az, hogy a kompetenciát kombináló tudásként kell kezelni, a másik, hogy az egyént kell a kompetencia középpontjába helyezni. Az egyén maga alkotja meg saját kompetenciáit - írja. Az individuum a saját kompetenciái megteremtőjeként kezelendő.³

Az OECD DeSeCo projektjében készült tanulmány szerint a kompetencia nem szinonimája a képességnek (skill), hanem képesség (ability) a komplex feladatok adott kontextusban történő sikeres megoldására. Magában foglalja tehát az ismeret mobilizálását, a kognitív és praktikus képességeket (skills), szociális és magatartási komponenseket és attitűdöket, emóciókat, értékeket.

Ugyanakkor megállapította, hogy a kompetenciák mindenfajta meghatározása és értelmezése csak átmeneti lehet, és maga a jelenség folyamatosan kész a módosítására.

A tanulmány kiemeli, hogy:

„A kulcs-kompetenciák, az alap-kompetenciák, az alapkészségek és a kulcs-kvalifikációk fogalmai is egyre népszerűbbek az utóbbi időkben a társadalomtudományokban és az oktatáspolitikában. A kulcs-kompetencia fogalom azonban – bizonyos értelemben – semmivel sem kevésbé homályos és kétértelmű, mint amilyen maga a kompetencia-fogalom. Nincsenek ugyanis a két fogalom közt tiszta, jól megmagyarázható különbségek. Csak a német szakirodalomban, például, az elmúlt néhány év során a foglalkozásra való felkészülés terén több mint 650 kulcs-kompetenciát azonosítottak be; a kreativitástól, a logikus gondolkodáson, a problémamegoldó készségeken át az idegen-nyelvi és az ún. média-kompetenciáig.

¹ Akadémiai Kiadó, Budapest., 1994.

² Akadémiai Kiadó, Budapest, 1978.

³ Guy Le Boterf: Pour une définition plus rigoureuse de la compétence, Le Monde. 1997. július 2.

A kulcs-kompetenciákra irányuló ilyen nagy érdeklődésnek egyébként két ösztönzője is van. Az egyik az a jól megalapozott feltételezés, hogy az iskolában és a szakma által megkövetelt *kompetenciák megtanulhatók*, és speciális módon használhatók fel; a másik pedig annak a felismerése, hogy az ember életében a legtöbb tevékenységre a legkülönbözőbb *szociális és szakmai összefüggésekben* kerül sor. Innen, persze, egyenes út vezet az ún. kontextus-független kulcs-kompetenciák kutatásához is. De hát mitől is annyira figyelem-felkeltő ez a fogalom? A rá vonatkozó meghatározás ugyanis általában *olyan multifunkcionális és transz-diszciplináris kompetenciákra* utal, amik fontos célok eléréséhez segítenek hozzá, különféle feladatokra készítene fel bennünket. Ez pedig alkalmat adhat sok pedagógusnak és politikusnak arra, hogy a népszerűsége ígéretet tegyen az amúgy is agyonzsúfolt tananyagnak kizárólag a legfontosabb, kevés számú kulcs-kompetenciára való lecsökkentésére.

Akárhogyan is határozzák meg azonban kutatók a kulcs-kompetenciák listáját, elméleti vagy gyakorlati, normatív-filozófiai vagy szociálisan kritikus hivatkozási keretek között, a kulcs-kompetenciáknak egyidejűleg *nyolc* olyan *jellemzőjük* is van, amikre feltétlenül oda kell figyelni. Ezek pedig a következők:

- A kulcs-kompetenciák nem igazodnak semmiféle szigorú alaki definíciós szabályhoz; *különféle szinteken* meg lehet ragadni őket. Ennek megfelelően vannak tehát magas szintű, és vannak alacsony szintű kulcs-kompetenciák;
- Ide tartozik, de független kérdés az, vajon az egyes kulcs-kompetenciákat milyen *vonatkozási keretben* definiáljuk. Megvan ugyanis a veszélye annak, hogy a mindennapi élet sikereihez szükséges kompetenciákat trivializáljuk, amikor – mondjuk – az egyetemes kompetenciákkal összevetjük őket. Normatív, nem pedig empirikus kiindulási pontra van tehát szükség a mindenkori helyes megfogalmazás megtalálása érdekében;
- A kulcs-kompetenciák mindig *komplex* tudást stb. jelenítenek meg, amit jól-szervezett, téma-specifikus szakértelemre, alapképességekre lehet ráépíteni;
- Gyakran a kognitív képességek és stílusok, valamint az érzelmek minőségi jellemzői is a kulcs-kompetenciák alkotóelemei közé kerülnek. E téren viszont óriásiak az egyéni különbségek, és az is kétséges, mennyire lehet ezeket tanulás útján a kívánt irányba befolyásolni;
- Veszélyes illúzió azt hinni, hogy a szocializáció és az oktatás összekapcsolható a kulcs-kompetencia fogalommal. Sokan azt sugallják az embereknek, hogy a jövőben nem is kell annyit tanulni, elég lesz csupán néhány kulcs-kompetenciát birtokba venni. Ez azonban egyáltalán nem így van;
- Általában elmondható, hogy kulcs-kompetenciák nem tudják megfelelően ellentételezni különféle *tartalom-specifikus kompetenciák hiányát*;
- Az általános kompetenciáknak virtuálisan nincsen gyakorlati haszna. Inkább a tapasztalatokba ágyazódott *specifikus ismeretek* szükségesek a gyakorlati problémák megoldásához;
- Sok kulcs-kompetenciával kapcsolatban merül fel az a kérdés, vajon elsajátíthatók-e oktató-programokkal, illetve, ha igen, hogyan. A válasz ezekre a kérdésekre nyil-

vánvalóan az, hogy vannak olyan *speciális képzési programok*, amik erre alkalmasak, ezek konstrukcióján és hatékonyságán azonban a tudomány sokat vitatkozik.”

Az előző idézetből levonhatjuk azt a következtetést, hogy a felnőttképzésben is lehetőség (sőt szükség) van a kompetenciák fejlesztésére. Ezek a kompetenciák azonban a gyakorlat (vállalatok, vállalkozások, intézmények, szakmák igényeihez igazodnak, a képzésnek ezeket kell a középpontjába állítani.

A tanulmány olyan részletességgel tárgyalja a kompetenciák társadalmi, szociális, pszichológiai oldalait, amelynek jelen összefoglalón belüli további részletezése csak áttekintés lenne az oktatási szakembereknek, ezért a szakirodalom feldolgozása alapján a modellünkhöz használt kompetencia értelmezést részletezzük a következőkben.

I.2. Az emberi erőforrás teljesítménye

Ahhoz, hogy a felnőttképzésben tevékenykedő tanárok kompetenciáit meg tudjuk határozni tekintsük át az emberi erőforrás teljesítményét meghatározó tényezőket Lindner – Díhen – Henkey: Humán controlling⁴ c. könyve felhasználásával.

Az emberi erőforrás tényleges teljesítményterülete három nagy halmazt foglal magában:

- A munkakörhöz és a szervezeti célokhoz kapcsolódó **teljesítmény**.
- A munkakörhöz és a szervezeti célokhoz kapcsolódó magatartások, cselekedetek, viselkedések.
- A munkakörhöz és a szervezeti célokhoz kapcsolódó eredmények, kimenetek, melyeknél kötelezően figyelembeveendő a minőség, a megbízhatóság, a hatékonyság és a gazdaságosság. Fontos, hogy ezek az eredmények értéket jelentsenek és ne kizárólag a tulajdonosoknak.

Az emberi erőforrás teljesítménye több, egymással szoros kapcsolatban lévő tényezőnek, tényező együttesnek a függvénye az adott személy:

- összes kompetenciájának és kulcsképességének,
- felé megnyilvánuló **támogatásoknak, és**
- erőfeszítéseinek, fáradozásainak a munkavégzéssel kapcsolatban.

I.2.1. Kompetenciák

A kompetenciák azok az alapvető személyes tulajdonságok, amelyek eredményeként az adott munkakörben egy munkavállaló kiváló teljesítményt nyújt. Azok a képességek, készségek, adottságok, tudás és viselkedéses megnyilvánulások, amelyek a kiváló teljesítmény alapjául szolgálnak.

⁴ Szókratész Külgazdasági Akadémia Budapest 2003.

A kompetenciák különféle területeken értelmezhetők és értékelhetők:

- Szakmai kompetencia: itt az adott funkcionális szakterülethez való hozzáértést, jártasságot, gyakorlatot értjük, beleértve az adott szakterület legújabb eredményeinek ismeretét, sőt akár azok alkalmazását is. (A vezetés is egy önálló funkcionális szakterület!)
- Menedzsment/Együttműködési kompetencia: ez alatt elsősorban a rendszerszemléletet értjük, hogy az adott személy képes-e átlátni az egészet, képes-e felismerni az összefüggéseket. Ide sorolhatjuk a döntési képességet, az együttműködési-, minőség- és projekt kompetenciát.
- Controlling kompetencia: ez alatt az adott munkavégzés módszereiben való jártasságot, a hatékonyságot és az elvégzett munka eredményességének, minőségének elemzését és az azokból levont következtetések visszacsatolását értjük.
- Kommunikációs kompetencia: itt arra kell törekedni, hogy kommunikációnk minden érintett fél számára értelmes, érthető és érdekes legyen. Értelmes a kommunikáció, ha tudjuk annak célját és a tartalommal is tisztában vagyunk. Érthető a kommunikáció, ha olyan nyelven beszélünk, amit a partner megért és itt nem csak az idegen nyelvre kell gondolni, hanem az idegen szavak felesleges használatára, az elkerülhető szakzsargonra is. Értelmes a kommunikáció, ha közben figyelemmel vagyunk mások érdeklődésére is. Természetesen a kommunikációs kompetenciához tartozik - bizonyos munkaköri feladatok esetében - az idegen nyelv ismerete is.
- Informatikai kompetencia: itt elsősorban az informatikához kapcsolódó hardverekhez és szoftverekhez való alapvető (az adott munkavégzéshez elvárható) hozzáértésre, az új és új ismeretek felkutatására és megismerésére, azok mielőbbi alkalmazására kell gondolni. Bizonyos esetekben az informatikai és a kommunikációs kompetencia összemosódik.
- Személyes kompetencia: alatt az adott személyre jellemző veleszületett adottságokat, megszerzett képességeket, az adott személy stílusát, egyéniségét értjük. Kompetenciát a hatékony és a gazdaságos munkavégzéshez.

I.2.2. Kulcsképeségek

A kulcsképeségek több, egymással kapcsolatban lévő területhez sorolhatók:

- *Az általános szellemi képességek:* logikus gondolkodás, absztrakt gondolkodás, kombinációs készség, elemző készség, ítélőképesség, tanulási potenciál (ami két tényező szorzata: tanulási készség x tanulási képesség).
- *Kreatív képességek:* képzelőerő, tervezési képesség, improvizálás képessége.
- *Kommunikációs képességek:* figyelem-összpontosító képesség, világos kifejező-készség, szóbeli kommunikációs képesség, metakommunikációs készség, érvelési képesség, mások megértésének képessége, idegen nyelv ismerete.
- *Munkavégzési, technikai képességek:* munkaszervezés, rendszerszemlélet, módszeres munkavégzés, kezdeményező készség, gyakorlatias feladat-értelmezés.
- *Akció-képességek:* állóképesség, célirányosság, pontosság, teljesítőképeség, megbízhatóság.

- *A munkavégzés minőségét befolyásoló képességek:* precizitás, áttekintő képesség, körültekintés, elővigyázatosság
- *Szociális képességek:* adaptációs képesség, a felelősségvállalás képessége, nyitottság a munkatársak felé, méltányosság másokkal és önmagunkkal szemben.
- *Önbecsüléssel összefüggő képességek:* önfegyelem, önkritika.

I.2.3. Támogatások

Az emberi erőforrás teljesítménye annál nagyobb lehet, minél nagyobb támogatást kap. A támogatásnak az alábbi lehetőségeit ismerhetjük fel:

- *Hardver támogatás:* ami a munkavégzéshez szükséges munkaeszközök minőségét, fejlettségét, megbízhatóságát és rendelkezésre állását jelenti. Nem hiszem, hogy külön kellene magyarázni azt, hogy jó szerszámmal/hardverrel (legyen az akár számítógép, akár esztergaped, akár csupán egy ásó) még a legbonyolultabbnak tűnő feladat is könnyebben oldható meg, mint az ellenkezőjével.
- *Szoftvertámogatás:* melynek három dimenzióját is szükséges figyelembe venni. Az egyik a módszertámogatás, ami a munkavállaló számára biztosított tréningeket, továbbtanulási lehetőségeket, benchmarking (adott területen a legjobbhoz való hozzá-
mérést és elemzést jelenti, bővebben a minőségmenedzsmentben) lehetőségeket jelenti. A másik az együttműködés, ami a munkavállaló felé megnyilvánul, egyrészt a vezetője részéről, másrészt munkatársai, esetleges beosztottjai részéről. A harmadik az a vállalati (szervezeti) kultúra, mely olyan légkört biztosít, amely támogatóan hat a munkavégzésre.

Ezek a támogatások (ha úgy tetszik segítségék), egyértelműen a teljesítmény növelését segítik.

I.2.4. Erőfeszítések, fáradozások

Az emberi erőforrás teljesítménye a legközvetlenebb módon függ az adott személy erőfeszítéseitől, fáradozásaitól a munkavégzéssel kapcsolatban. Ez pedig egyértelműen kapcsolódik az adott személy (ma már kötelezően személyre szabott) ösztönzéséhez.

Az emberi erőforrás teljesítményére tehát meghatározóan hatnak azok a kompetenciák, amelyekkel rendelkezik, és amelyek fejlesztési igényét felismeri és ténylegesen fejleszti is. A felnőttképzésben dolgozó tanárok akkor tudnak tehát jó teljesítményt elérni, ha kompetenciák széles skálájával rendelkeznek és fejlesztik azokat.

I.3. Az oktatásban érvényesülő tendenciák

Az Európa Tanács 2000-es, Lisszabonban tartott ülésén stratégiai jelentőségű célt tűzött ki az Európai Unió tagországai elé, amely így hangzott: „2010-re az Európai Unió gazdasága váljon a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudás alapú gazdaságává, amely egyúttal képes a több és jobb munkahely és szociális kohézió megteremtését eredményező fenntartható gazdasági fejlődésre.”

A Tanács által létrehozott kilenc munkabizottságot, melyek közül az egyik „a tanárok és képzők részére biztosított oktatás és képzés színvonalának emelése” stratégiai célkitűzés kidolgozásán tevékenykedik.

A munkabizottság által vizsgált kulcskérdések az alábbiak:

- miként tehető vonzóbbá a tanári pálya,
- milyen új kompetenciák várhatók el a pályán,
- milyen segítő rendszereket lehet kialakítani, amelyek a pályát vonzóbbá tehetik és amelyek a tanárok számára utat nyitnak ahhoz, hogy ezekre az új kulcskompetenciákra szert tegyenek.

Az európai tanárképzési szakértők összeállítottak egy munkalistát az „Új kompetenciaelvárások a tudás alapú társadalomban működő tanárokkal és oktatókkal szemben” címmel, amely a következőket tartalmazza:

A tanulási folyamat eredményével kapcsolatos kompetenciák

- A tanulók/hallgatók állampolgárrá nevelésének elősegítése.
- Azoknak a kompetenciáknak a fejlesztése a tanulóban/hallgatóban, amelyek a tudás alapú társadalom számára szükségesek.
- Az új kompetenciák fejlesztésének és a tantárgyi tanulásnak az összekapcsolása.

A tanítási folyamattal kapcsolatos kompetenciák

- Foglalkozás a különböző társadalmi, kulturális és etnikai háttérű tanulókkal/hallgatókkal.
- A hatékony tanulási környezet és a tanulási folyamatok támogató légkörének megteremtése.
- Az IKT integrálása a különböző tanulási helyzetekbe és a szakmai tevékenység egészébe.
- Teammunkában történő együttműködés a tanulók/hallgatók ugyanazon csoportjaiban dolgozó más tanárokkal/oktatókkal, illetve egyéb szakemberekkel.
- Részvétel iskolai/tanárképzési tanterv- és szervezetfejlesztésben, valamint értékelésben.
- Együttműködés a szülőkkel és egyéb társadalmi partnerekkel.

A tanár értelmiségi szerepköréhez kapcsolódó kompetenciák

- Problémafeltáró, problémamegoldó viselkedés.
- A saját szakmai fejlődés irányítása, elősegítése az élethosszig tartó tanulás folyamatában.

„Investing in competencies for all” címmel tartotta az *OECD Oktatási Bizottsága miniszteri szintű találkozóját* Párizsban 2001. április 2–4 között a következő *Kommuniké* közös álláspontot rögzített, és kijelölte az elkövetkező öt évre az OECD oktatási területének prioritásait is. A dokumentum aláírói azt az igényüket fejezték ki, hogy a nemzetközi szervezet segítse és támogassa a nemzeti oktatási rendszerek alkalmazkodását a tudásalapú társadalom követelményeihez, növelje szerepét a társadalmi feszültségek enyhítésében és a társadalmi kohézió megerősítésében.

A kommuniké konkrét területeket is kiemel:

- Fontos feladat azoknak a kompetenciáknak a meghatározása és fejlesztése, amelyek a tudástársadalomban való aktív részvételhez szükségesek.
- A társadalmi kohézió, a partnerség és szektorközi jelleg, valamint az élethosszig tartó tanulás politikájának erősítése és az új társadalmi esélyegyenlőtlenségek kialakulásának elhárítása.
- A kompetenciák és az élethosszig tartó tanulás új és összehasonlítható indikátorainak kifejlesztése, különös tekintettel a felnőttek kompetenciáira.
- A kompetenciák fejlesztésének és gazdagításának stratégiái, a tanulás és a tanítás megújítása. (Beleértve a tanítás megújítását, a tanári szakmába való bekerülést, a tanárok szakmai fejlesztését és a tanítás és tanulás formális és informális formáinak a fejlesztését.)
- Elengedhetetlen a kompetenciák fejlesztésébe való beruházás és az ehhez való finanszírozási stratégia kialakítása.
- Kutatni kell az emberi és társadalmi tőkébe való befektetés hatását a gazdasági növekedésre és az egyéni és társadalmi jólétre.
- Növekedjen a tudástársadalomhoz kapcsolódó kutatás és innováció.

A kapcsolódó miniszteri találkozó programjában szerepelt annak megvitatása és rögzítése, hogy

- az élethosszig tartó tanulás lehetőségét mindenki számára elérhetővé tenni
- a tanári szakmát vonzóbbá kell tenni, lehetőséget biztosítva a folyamatos önképzésre, a minőségi munkát preferáló bérfejlesztésre, a karrierépítésre.

A tudásalapú gazdaság által igényelt új kompetenciák tartalmáról szólva a munkáltatók kifejezték, hogy már az alapképzés terén is elvárható az önálló, kreatív, problémamegoldásra képes, kezdeményező készséggel rendelkező, tanulásra nyitott attitűd kifejlesztése a diákokban.

Alapos változások történtek és vannak folyamatban az oktatás intézményi és képzési struktúrájában és formáiban, valamint az oktatási, képzési és tanulási módszereiben, eszközeiben. Az elmúlt évtizedek egyik közvetlen eredményeként könyvelhető el az, hogy az oktatás diverzifikációja (képzési formáknak a várható piaci igények jobb kielégítési céljából történő bővítése) gyakorlatilag a világ minden régiójában, végbement.

A huszadik század második felében az ún. rövid idejű képzési formák térnyerése a legfőbb jellemző. A rövid idejű képzési formák létrejöttét a társadalmi-gazdasági fejlődés szükségletei a munkamegosztás új formái, a munkakörök kvalifikációs szintjeinek differenciálódása, a felhasználói igények fokozott figyelembevétele és a képzési hatékonyság (költséghatékonyság formájában is) javításának igényei ösztönözték.

Megfigyelhető a munka melletti oktatás (esti-, levelező-, távoktatás) térnyerése, ill. néhány fejlett ipari országban külön távoktatási intézmények létrejötte.

Az oktatásnak figyelni kell a főbb piaci mozgásokra, de hozzá is járul a jövő munkaerőpiacának alakításához, egyszerre teljesítve a hagyományos funkciókat, valamint segítséget nyújtva a tartós humán fejlődéssel együtt járó helyi és regionális szükségletek felismeréséhez. A „végzettség = foglalkozás” egyenlet többé nem érvényes! Olyan szakmailag felkészült munkavállalókra van szükség, akik képesek és készek is a folyamatos továbbképzésre, és akik nem csak munkahelykereséssel vannak elfoglalva, de sikeres vállalkozók és munkahely teremtők válhatnak belőlük.

Az oktatás új módszerei együtt kell, hogy járjanak a tanítási-tanulási anyagok új típusaival. Ezeket össze kell kapcsolni az értékelés, az eredmény-felmérés új módszereivel, amelyek elő fogják segíteni nem csak az emlékezés, hanem a megértés és felfogóképesség valamint a gyakorlati munka készségeinek és a kreativitásának fejlesztését is.⁵

A tananyag megújítása során egyensúlyt kell teremteni a tudás konvertibilitását biztosító széles alapozás, valamint az egyre markánsabban megfogalmazódó felhasználói („piaci”) igények között.

A tanulási környezet átalakulásában jól kitapintható a tanítás-tanulás színtereinek térben és időben való kiterjesztése, amelyben szerephez jutnak az önálló ill. kiscsoportos tanulásra alkalmas helyek (oktatási intézményben és azon kívül: otthon, munkahelyen stb.) médiacentrumok, forrásközpontok, számítógép-termek, könyvtárak, kutatóhelyek, intézmények, stb.

⁵ UNESCO, 1998.

A módszertani, didaktikai változások legfőbb jellemzői:

- az ismeretátadás ismeretszerzési folyamattá alakul, melyben a tanulás megtanulása a döntő,
- hallgató-centrikusság, ami azt jelenti, hogy a tanár veszít központi szerepéből,
- a tanár segítséget nyújt a hallgatónak tanulási tevékenysége megszervezésében,
- a tanár megteremteni a tanulási feltételeket, irányt mutat, tanácsol, megmagyarázza a hallgatónak a lényeges összefüggéseket, a munkamódszereket, a szabályokat és értékeli az eredményeket.

Az OECD országok fejlesztési prioritásait az 1996-os Párizsi miniszteri konferencia alapján a következőképpen foglalhatjuk össze:

- A tanítás egyre inkább az egész élettartamra szól (*life-long learning*). Az erre való berendezkedés vezethet a gazdasági növekedés gyorsításához, fenntartásához.
- A nemzetközi munkaerőpiacon nagyjából azonos tudásanyagra van szükség (szakmai-módszertani-, és szociális kompetenciák).
- Az információs társadalmak veszélye a képzettség alapján való polarizáció, amely állandó tanulást tesz szükségessé.
- A felnőttoktatás különböző formáinak szerepe nő, ez újfajta oktatási módszereket és megfelelő informatikai háttérrel igényel (távoktatás, Internet).
- Kiegyensúlyozottabb kapcsolat szükséges az elméleti tudás és annak gyakorlati alkalmazása között.
- Kölcsönös kapcsolatra van szükség a „tanulás” és a „munka” között. Ez a jövő egyik útja az oktatás modernizálásának irányába.

A makroszintű összefüggések főbb irányainak áttekintése után vizsgáljuk meg a mikroszint két lényeges kérdését:

Milyen új követelményeket támaszt a gazdaság az oktatás iránt?

A kérdés megválaszolásához Győri Anna: Tudásmenedzsment a tanuló társadalomban c. cikkét vettük segítségül⁶.

A szerző az új követelményeket a következőkben összegezte:

1. „A tanulókat a gyorsan változó szakmai életre kell felkészíteni.
2. A gazdasági siker és a társadalmi kohézió feltétele a másokkal való interakciókon keresztüli tanulás.
3. A lassabban haladó tanulóknak biztosítani kell a feltételeket ahhoz, hogy részt vegyenek a gazdasági tevékenységekben és a társadalom életében.
4. Az egész életen át tartó tanulás érdekében meg kell szervezni a felnőttképzés széles választékát.

⁶ Új pedagógiai szemle 2003. október

5. A társadalmi tőke növeléséhez való hozzájárulás morális kérdés is, ezért nő a nevelés felelőssége.
6. Az oktatás és a nevelés eredményessé tétele nem várható el egyedül az oktatási intézményektől. Új munkamegosztásra és együttműködésre van szükség a termelő ágazatok, a magánszektor, valamint a tanulás régi és új helyszínei között.
7. A gazdaság egyes területein eltérőek a szükséges ismeretek és készségek és az ennek megfelelő tanulási körülmények. Ezért sokszínűvé kell alakítani a közoktatást, fel kell tárni a specializált oktatás iránti konkrét igényeket, és ennek érdekében fejlesztésre szorul az oktatáskutatás is.”

A másik fontos kérdés a felnőttképzésben, hogy:

Melyek azok a tényezők, amelyek felébreszthetik a felnőtt emberben a tanulás igényét?

A kérdés megválaszolásához Mihály Ildikó: Felnőttek tanulása – az elméleti és gyakorlati tapasztalatok c. cikkét vettük segítségül⁷.

„A felmérés megállapításai szerint a következők:

- a munkahely szakmai képzést vagy átképzést követel meg tőle;
- felébred benne a „második esély” iskolái nyújtotta lehetőségek megragadása iránti igény;
- magasabb képzettség elérésével javítani szeretne alacsonynak tartott fizetésén;
- kis cégnél dolgozik, ahol nem jut hozzá a „nagyoknál” rendszeres képzésekhez;
- bevándorlóként másként nem jutna munkához;
- fogytékósként speciális munkakörben szeretne elhelyezkedni.”

A már korábban is idézett DeSeCo tanulmány a **kompetenciák és az alapoktatás utáni tanulás** szerepéről a következő általunk összefoglalt megállapításokat közli:

- a sikeres élethez szükséges kompetenciák megítélésben jelenleg a gazdasági szempontok dominálnak.
- Az oktatásban újfajta egyensúlyt kell találni a tapasztalati és a leíró jelleg között, mivel a sokféleség igazán alkotó jellegű megközelítéséhez mindig az egyénitől kell kiindulni, figyelembe véve az egyén képességeit, törekvéseit, szükségleteit, és csak ezután lehet és kell megpróbálni őt ellátni a sikerek eléréséhez szükséges eszközökkel.

⁷ Új pedagógiai szemle 2003 október

- az oktatás során minden embernek a kezébe kell adni azokat az eszközöket, melyekkel gondoskodhat szükségleteiről és jólétéről, lehetővé kell tenni készségeik tökéletesítését és azoknak a társadalom érdekében való felhasználását.
- a készségekre és a kompetenciákra az élet különböző időszakaiban van szükség, és ha a különféle készségek különböző módon keverednek egymással egy-egy új életszakaszban, akkor nyilvánvalóan sokkal nagyobb szerepe van a *nem-formális* tanulásnak, a tanulási stílusoknak és az életkoroknak. Vagy pedig meg kell adni a lehetőséget arra, hogy az emberek az életük különböző szakaszaiban visszavisszatérjenek a *formális* tanuláshoz.
- az elkövetkező évek márkajegye a *nagyon gyors változás* lesz, és az oktatásnak is „magára kell vennie” ezeket a változásokat azért, hogy felkészítse rájuk az embereket, mégpedig oly módon, ahogyan ezt a múltban még sohasem tette.

E fejezet lezárásaként Kömenczi Bertalan: Az információs társadalom és az oktatás c. az Interneten megjelent tanulmány alapján vessük össze a hagyományos képzés, és az informális társadalmat jellemző oktatás gyakorlatát.

„A korszak kihívásai az oktatás területén paradigmaváltozást eredményeznek: a hagyományos ismeretközlésről áttevődik a hangsúly az információk kezelésével kapcsolatos képességek, kommunikációs és szociális kompetenciák, illetve a változásokkal szembeni pozitív beállítódások kialakítására. Az alábbi táblázatban e hangsúlyeltolódásnak néhány fontos elemét foglalom össze:

Az ipari társadalom oktatási gyakorlatát meghatározó elemek	Az információs társadalom oktatási gyakorlatát meghatározó elemek
Tények és szabályok, kész megoldások megtanítása	Készségek, kompetenciák, jártasságok, attitűdök kialakítása
Zárt, kész tudás átadása	Az egész életen át történő tanulás képességének és készségének kialakítása (lifelong learning)
A tudás forrása az iskola, a tanár	A különböző forrásokból és perspektívából szerzett tudáselemek integrációja
Osztálykeretben történő tanítás	Kisebb, gyakran heterogén csoportokban történő tanulás
A tanári instrukció dominanciája	Komplex, inspiráló tanulási környezetben a tanuló önállóan építi fel tudását

1. táblázat

I.4. Az oktatás és a kompetenciák kapcsolata

Az oktatás keretében beszélhetünk az oktatásban résztvevők bemeneti kompetenciájáról és kimeneti kompetenciájáról.

- *Bemeneti kompetenciák:* azok a képességek, készségek, adottságok, tudás és viselkedéses megnyilvánulások, amelyek képessé teszik az oktatásba bekapcsolódó személyt arra, hogy az oktatás keretében elsajátítsa a kimeneti kompetenciákat.
- *Kimeneti kompetenciák:* azok a képességek, készségek, adottságok, tudás és viselkedéses megnyilvánulások, amelyek képessé teszik a képzésben bizonyítványt szerzett személyt, hogy a jogszabályban rögzített munkakörökben, mint munkavállaló kiváló teljesítményt nyújtson.

A bemeneti és kimeneti kompetenciák között teremti meg a kapcsolatot a **képzés**, amely az adott szakmai igényre (piaci, jogszabályban meghatározott) alapozva alakít ki képzési programot (tantárgyak és egymásra épülésük) és sajátíttatja el azokat a kompetenciákat, amelyek az adott munkakörben kiváló teljesítmény eléréséhez szükségesek.

A képzés során minden kompetenciaterületen fejlesztést kívánunk elérni, az alábbiak szerint:

- **Szakmai kompetenciák:** az alapozó és szakmai tárgyak keretében történik meg a korszerű és alkalmazható szakmai tudás kialakítása és felkészítés a gyakorlati alkalmazásra;
- **Menedzsment/Együttműködési kompetenciák:** mind az alapozó és szakmai tárgyak és ezek egységes rendszere elősegíti ezen kompetenciák fejlesztését.
- **Controlling kompetencia:** a munkavégzés módszereiben való jártasság, elemzési és folyamatos javítási szemlélet épül be a szakmai és módszertani tárgyak oktatásába.
- **Kommunikációs kompetencia:** a módszertani tárgyak a mikéntre a szakmai és alapozó tárgyak a megalapozott (érthető és értelmes) kommunikációra készítenek fel.
- **Informatikai kompetencia:** a kommunikáció és szakmai kompetenciák erősítése és a korszerű informatikai eszközök alkalmazásának szorgalmazása kiemelt segítséget ad ezen kompetenciák fejlesztéséhez.
- **Személyes kompetenciák:** a képzésben résztvevő képességei fejlődnek, rendeződnek, személyes stílusa erősödik, és javul a szervezeti célokkal való összhang megteremtésének lehetősége is, amit befolyásol a képzés stílusa, hangulata, a tanárok személyisége, stb.

Amennyiben a képzés során valamilyen **vezetői** pozíció betöltésére készítünk fel, akkor további **kompetenciák** elsajátítására is hangsúlyt helyezünk: Így pl.

- Tanácsadási kompetencia,
- Stressz kezelési kompetencia
- Tudás-menedzsment alkalmazási kompetencia,
- Stílus portfólió kompetencia,
- Érzelmi intelligencia (EQ) tudatos alkalmazása,
- Vállalati kultúra-alakítási kompetencia.

Az élethosszig tartó tanulásról szóló tanulmányában Harangi László⁸ azt elemzi, hogy az élethosszig tartó tanulással foglalkozó EU-dokumentumokban szereplő követelményeknek mennyire képes eleget tenni a magyar oktatási rendszer.

„Az Európai Bizottság hosszú mérlegelés és tárgyalássorozatok után - bevonva ebbe a tagállamokon kívül Európa majdnem minden országát - 2002-ben kidolgozta az élethosszig tartó tanulás minőségi követelményeit, amelyek alapján összevethető az egyes országok teljesítménye. A dokumentum öt pontból álló követelménysort fogalmaz meg az oktatási és képzési intézmények számára:

- (1) a készségek, képességek, kompetenciák fejlesztése;
- (2) az oktatási ráfordítások bővítése;
- (3) a társadalmi befogadás és felzárkózás feltételeinek a megteremtése;
- (4) az élethosszig tartó tanulás stratégiáinak, a tanulásirányítás és az akkreditáció feltételeinek a kidolgozása;
- (5) az adatszolgáltatás és az összehasonlíthatóság követelménye.

Az állampolgároknak a 21. században olyan tudásra, műveltségre, szakmai ismeretekre van szükségük, amelyek birtokában aktívan - a maguk és a társadalom javára - részt vehetnek változó világunk építésében, a munkában éppen úgy, mint a társadalmi életben. (...) A tudás alapú gazdaság új készségeket, képességeket kíván meg, mint például az információs-kommunikációs készség, a tanulás elsajátításának képessége, a vállalkozói készség stb., de a hagyományos matematikai és szövegértési képesség is a kulcskompetenciák között van. (...) A magyar lakosság műveltsége általában megfelel a kor követelményeinek, ami egyben az élethosszig tartó tanulás minőségének bizonyítéka is. Gondot okoz ugyanakkor a társadalom egy részének funkcionális analfabetizmusa s az új kompetenciák (informatika, szociális készség, a tanulás képességének elsajátítása, nyelvtudás stb.) széles körű birtoklásának hiánya.

⁸ <http://eschola.sulinet.hu/tart/cikk/ca/0/21740/1>

1.5. Az elméleti kutatás összefoglalása

a.)

A kompetencia fogalmát számos szerző különböző módon határozta meg. A további kutatás során a szakirodalmi feldolgozások alapulvételével a következő kompetencia meghatározást tekintettük irányadónak:

A kompetenciák azok az alapvető személyes tulajdonságok, amelyek eredményeként az adott munkakörben egy munkavállaló kiváló teljesítményt nyújt. Azok a képességek, készségek, adottságok, tudás és viselkedéses megnyilvánulások, amelyek a kiváló teljesítmény alapjául szolgálnak.

b.)

A kutatás során a kompetenciákat az alábbi csoportokba soroltuk:

- Szakmai
- Humán
- Együttműködési
- Módszertani
- Ellenőrzési (controlling)

c.)

A képzésben elsajátítandó kompetenciák a gazdaság által meghatározottak, a képzésnek ezekre a változó kompetenciákra kell felkészíteni a felnőttképzés hallgatóit, és a felnőttképzésben résztvevő tanároknak saját kompetenciáikat (ezek alkalmazását és fejlesztését is ezekhez szükséges igazítani).

d.)

A kompetenciák az oktatás és a gyakorlat kapcsolata mellett elő kell hogy segítsék a képzésben résztvevők sikeres életét, boldogulását is. Ezért e felnőttképzésben résztvevő szakembernek egyszerre kell pedagógusnak, andragógusnak és gyakorlathoz értő embernek is lenni.

II. A gyakorlati kutatás

A kompetencia fogalmának és az oktatást érintő változások összefoglalása után térjünk rá a gyakorlati kutatás folyamatára és eredményeinek összefoglalására.

A gyakorlati kutatás menete az alábbi volt:

- Első lépésként nyitott kérdések formájában felmértük a hallgatók véleményét,
- Személyes egyeztetéseken kaptunk képet a közreműködő tanárok – saját tapasztalatainkkal ütköztetett – véleményéről,
- Vizsgáltuk a gyakorlat által igényelt hallgatói kompetenciákat, amelyekkel rendelkezniük kell sikere beválásuk érdekében,
- Elkészítettük a kompetencia modellt,
- Kidolgoztuk a tanári és hallgatói kérdőíveket,
- A kérdőívek kitöltését megszerveztük és lebonyolítottuk,
- Értékeljük az azokban megjelenő információkat, és
- Összefoglaltuk a kutatás eredményeit, meghatároztuk további irányait.

II.1. Hallgatói vélemények felmérése

- Nyitott kérdések formájában felmértük a hallgatók véleményét.
- A véleményekről készült anyagot az 1. melléklet tartalmazza.

II.2. Tanári egyeztetések összefoglalása

A tanári egyeztetések keretében arra kerestünk választ, hogy a felnőttképzés területén milyen tendenciák érvényesülnek, hogyan változnak a követelmények a gyakorlat és a hallgató részéről.

Az egyeztetések eredményeit a következőkben foglaljuk össze:

- A. A felnőttképzésnek (akárcsak az egész oktatási rendszernek) a ma valóságában – élve a lehetőségekkel és számolva a kedvezőtlen hatásokkal is – a holnap igényeire kell kiképeznie (felkészítenie) a hallgatókat.

Ezeket az igényeket részben a gyakorlat – a vállalkozások – közvetítik a képzést szervezők és bonyolítók felé, részben a felnőttképzésben közreműködők kreativitására, gazdaság és társadalomismeretére épülően lehet aktualizálni. Ebben nyújt segítséget az, ha kompetenciákat határozunk meg, amelyek alapkiépítése után bizonyos fejlesztéssel el lehet érni a munkaerőpiac igényeihez történő igazításokat.

- B. A tanár tevékenységét és a képzést is az minősíti, hogy a munkaerőpiac a képzést mennyire tartja értékesnek és a végzett hallgatót mennyire tartja alkalmasnak a munkavégzésre.

A munkaerőpiac minősítése a felnőttképzés keretében könnyen visszacsatolható a képzéshez, mivel a képzés és a szerzett tudás hasznosítása időben közel van egymáshoz.

- C. A képzésnek túl kell mutatnia az ismeret átadáson és a szakmai felkészítésen. Elő kell segítenie a nyitott, élete során önképzésre és átképzésre is vállalkozó munkavállalók megjelenésének erősítését a munkaerőpiacon, aki képes és kész a szervezett és az autodidakta tanulást egyensúlyban tartani.

A felnőttképzésnek is alapvető mércéje, hogy a képzést befejező hallgatók közül milyen arányban képesek az adott szakmában (vagy közvetlenül rokon területeken) elhelyezkedni, illetve a képzés során fejlesztett kompetenciákat hasznosítani munkájukban, életvitelükben. (képpé válni boldognak lenni és a társadalomban hasznos szerepet betölteni).

- D. Ha nem csak az ismertek átadása a cél, hanem jártasságok, készségek, attitűdök kialakítása és a hallgatók komplex problémamegoldó képességének fejlesztése, akkor a tanulás környezetét át kell alakítani, ehhez hozzáértve a tanár módszertani, didaktikai és szakmai fejlesztését is.

Olyan tanulási környezet kialakítása segíti elő a folyamat eredményességét, amelyben mind a rendszerkövetítő, instrukciós, mind a konstrukciós tanulás, tanítás lehetséges. Ehhez megfelelő hardver és szoftver feltételek megteremtése elengedhetetlen, és szükség van a tanárok folyamatos önképzésére és továbbképzésére is.

- E. A hallgató folyamatosan igényli az értékelést saját teljesítményéről, és szívesen vesz részt a tanári teljesítmény értékelésében is.

A tanárnak nem feltétlenül osztályozással, sokkal inkább támogató, sokrétű értékeléssel kell elősegítenie a hallgatók fejlődését, és a jelenleginél nagyobb mértékben kell elfogadnia (igényelnie) saját teljesítményének a hallgatók általi visszajelzését.

- F. A tanároknak a korábbiaknál jobban együtt kell működniük a képzésben résztvevő kollégákkal, és ennek elő kell segítenie a komplex probléma megoldási képességek fejlesztését.

Az együttműködésnek nem csak a tantervek, curriculumok készítése során kell megnyilvánulnia, hanem a képzés egész rendszerében és folyamatában, a hallgatók fejlődésének támogatásában.

- G. A tanár maga is folyamatosan fejlődik, lényegében a hallgató tanulótársává válik, aki számos tapasztalata következtében egyúttal szakértő, tanácsadó (coaching) szerepet is betölt.

A tanulás az új megoldások közös keresésében, életszerű feladatok megoldásában és az oktatás technikai fejlődésének következtében megnyilvánuló alkalmazkodásban csúcsonylik ki.

- H. A tanár mellett a hallgató szerepe is megváltozik. A folyamat főszereplőjeként fel kell fedeznie tanulási preferenciáit, és meg kell tanulnia tanulásának önirányítását és szervezését.

A hallgató – részben az általa felismert munkaerőpiaci igényeknek, részben a képzés által „diktált” feltételeknek kíván megfelelni. Fel kell vállalnia saját tanulásának ütemezését és el kell döntenie (a tanár segítségével) az egyes témák feldolgozásának milyenségét és mélységét.

II.3. A gyakorlat által igényelt hallgatói kompetenciák

A gyakorlat által igényelt hallgatói kompetenciákról több forrásból győződünk meg. Megvizsgáltuk azokat a felméréseket, amelyek ebben a kérdésben hozzáférhetőek. Ezek közül a leginkább jellemző a **Tempus Közalapítvány támogatásával 2001-ben Magyarországon elkészült munkaadók kompetencialistája**:

Kulcskompetenciák:	Munkakompetencia:	Vezetői kompetencia:
kommunikáció, számszerűsítési készség, csoportmunka, problémamegoldó képesség, a tanulás és teljesítmény fejlesztése.	rugalmasság, kreativitás, kezdeti önálló döntéshozatal, idegen nyelv ismerete, magabiztosság, kritikus szemlélet, lehetőségek feltárása, felelősségtudat, cselekvőképesség.	vezetés, más emberek motiválása, hibából való tanulás, kapcsolattartás, kapcsolatépítés, más emberekre való hatás, döntéshozatal, az eredményekre és folyamatokra történő fokuszálás, stratégia-előállítás, etikai hozzáállás.

2. táblázat

Az országos minta alapján készült felmérés szerint a munkaadók számára egyébként a legkevésbé fontos:

- a tapintat,
- a nonverbális kommunikáció,
- a harmónia,
- a kritikus szemlélet,
- a számszerűsítési készség,
- az állhatatosság,
- a kultúrák közötti különbségek észrevétele,
- az elővigyázatosság,
- az improvizáció,
- a képzelőerő,
- az absztrakt gondolkodás és
- mind közül a legkevésbé a humor.

Vizsgáltuk ezen kívül a munkaerő közvetítők Internetes honlapjait és a kutatás időszakában a HVG-ben megjelent álláshirdetéseket is, és ezek alapján a leggyakrabban előforduló kompetenciák az alábbiak:

- Szakmai ismeretek
- Kapcsolatteremtő készség
- Meggyőző erő
- Nyelvtudás
- Beruházás terén szerzett 5 éves (vagy ilyen szintű) rutin, gyakorlat
- Fogékonyság az információs technológiákra
- Mobilitás
- Megfelelő fizikai alkat
- Érzelmi intelligencia
- Helyismeret
- Bölcsesség
- Minőségorientáció
- Megállapodottság
- Kíváncsiság, nyughatatlanság
- Nem hivatalos kapcsolatok
- projektmenedzsment alkalmazás stb.

Összességében megállapíthatjuk, hogy a felnőttképzésben résztvevőknek egész kompetenciakánonnal (vagy annak elsajátítási képességével) kell rendelkezniük ahhoz, hogy az életük sikeres lehessen.

Az előbb ismertetettek és a tanári tapasztalataink figyelembevételével a felmérésben az alábbi kompetencia összeállítás teljesítését állítottuk felmérésünk középpontjába.

Ezek azok, amelyek teljesítésének jellemzéséről és fontosságáról vélemény kérünk a felmérésben résztvevő tanároktól és hallgatóktól.

- Szakmai ismeretek
- Problémamegoldó képesség
- Kreativitás
- Kommunikációs készség
- Önállóság
- Kapcsolatteremtő készség
- Tanulási készség
- Kezdeményező készség
- Szervezőkészség
- Megbízhatóság
- Tudjon teamben dolgozni
- Tárgyaló képesség
- Rugalmasság
- Felelősségtudat
- Céltudatosság
- Reális önértékelés

Feltétlenül számolni kell azzal az ellentmondással, hogy Magyarországon egy olyan tendencia tanúi lehetünk, hogy a munkaadók a külső képzéstől szakmailag kész munkaerőket várnak el, ezért a belső képzések viszonylag háttérbe szorulnak.

Véleményünk szerint a jövőben a külső és a belső képzést szinkronba kell hozni, mert ez szolgálja jobban az élethosszig való tanulást. Ez elehet a biztosítéka annak, hogy a kompetenciák a mindenkorl szűkségletnek megfelelően alakíthatók.

Megjegyezzük, hogy Japánban pontosan ezt – az általunk is javasolt – tendenciát követik a gyakorlatban.

II.4. A kutatás hipotéziseit egyesítő kompetencia modell

A kutatást végzők több évtizedes tapasztalata alapján egy olyan modellt állítottak fel és először publikálják teljes részletességgel, amely arra az alaptézisre épül, hogy a kompetenciák összességében egy-egy adott szakmai terület esetében először a magkompetenciát célszerű megállapítani. Ehhez szükséges azokat a kompetencia mezőket felvázolni, amelyek a magkompetenciát erősítik vagy gyengítik.

A bemutatott ábra természetsszerűleg a felnőttképzés folyamatában a két kulcsszereplő (tanár és hallgató) érdekét és kölcsönhatását vizsgálja a magkompetencia viszonylatában. A függőleges tengelyen a tanár érdeke jelenik meg, míg a vízszintes tengelyen a hallgató érdeke jelenik meg.

A két tengelyen belül lényegében négy mező és öt kompetencia csomag található. A középpontban szerepeltetjük azokat a magkompetenciákat, amelyek teljesítését az érintettek (stakeholderek) legalább kielégítő szinten elvárják a képzéstől.

A **magkompetencia** tartalmazza a következőket:

Hallgatói kimenet⁹

- Piac értékítélete
- Hallgatói teljesítmény

A kompetenciacsoportok az alábbiak:

Szakmai

- Alapvető szakismeret
- Fejlődés követése
- Fejlődés képessége

Humán

- Önismeret
- Probléma megoldás, kreativitás
- Felelősségvállalás
- Teljesítménycentrikusság
- Változások kezelése
- Változások igénylése
- Stressztűrés
- Stabilitás iránti igény

Együttműködési (jelölésük kék színnel történt)

- Együttműködés képessége
- Kommunikációs készség
- Alkalmazkodás a környezethez

Módszertani

Ellenőrzési (controlling) (jelölésük szürke színnel történt)

- Elemzés/értékelés
- Hallgatói visszacsatolás iránti igény

Kompetenciák jellemzői csoportbontásban:

Az egyes kompetencia csoportokat olyan koordináta rendszerben helyeztük el, amelyben szemléltettük, hogy a hallgatói érdek (külső motiváció) és a tanári érdek (belső motiváció) milyen szintjéhez (alacsony vagy magas) kapcsolódnak.

⁹ amit a munkáltatók elvárnak. Lásd előző pontban felsoroltak!

I. Negyed **Erős belső motiváció, minimális külső motiváció**

Stabilitás iránti igény

- Biztonságérzet a munkahelyen
- Köttödés a munkahelyhez
- Azonosulás a munkahellyel

Önismeret

- Saját képesség ismerete
- Hiányosságok felismerése
- Hiányosságok „bevallása”
- Önmenedzselés képessége

Stressztűrés

- Problémák pozitív kezelése
- Magatartás stressz-helyzetben

II. Negyed **Minimális belső motiváció, minimális teljesítménynyomás**

Változások igénylése

Változások felismerése
Információk a változásokról
Ellenállás leküzdése

Hallgatói visszacsatolás iránti igény

Belső elvárás legyen
Jelenjen meg az igény
Vélemény épüljön be a cselekedetekbe

Elemzés/értékelés képessége

Makró környezeti változások elemzése (igazgatás, önkormányzat)
Mikró környezeti változások elemzése (iskolai mikroklíma)

Változások kezelésének képessége

Változás, mint motiválás
Változás, mint visszahúzás
„Bátorság” a változáskezelésnél

Módszertani ismeretek fejlesztése

Modern szemlélet alkalmazása
Modern eszközök alkalmazása
IT elfogadása
Tananyag átalakítása

III. Negyed Gyenge belső készítés, erős hallgató érdek

Alkalmazkodás a környezethez

- Igények lefedése
- Változó igények-változó témák
- Környezet követése

Együttműködés képessége

- Közös gondolkodás
- Haladás iránya és sebessége

Kommunikációs készség

- Eredmény-centrikusság képviselése
- Piaci igények képviselése
- Probléma-rendezer
- Krízis helyzet elkerülése

IV. Negyed Erős hallgatói nyomás, magas belső érdek

Szakmai fejlődés követése

- Tananyag folyamatos fejlesztése
- Szakirodalom követése
- EU alkalmazkodás

Alapvető szakmai ismeret

- Minimumkövetelmény megléte
- Minimumkövetelmény szinten tartása
- Minimumkövetelmény illesztése a szakmai változásokhoz

Probléma megoldás, kreativitás

- Problémamegoldás tanítása
- Ötletgazdagság (példák, eljárások, módszerek)

Felelősségvállalás

- Felelősség a diákért
- Felelősség az iskoláért
- Felelősség önmagamért
- Felelősség a környezetért (felelős iskola)

Teljesítmény-centrikusság

- Outputszemlélet
- Piaci igény lefedése
- Elhelyezkedés támogatása

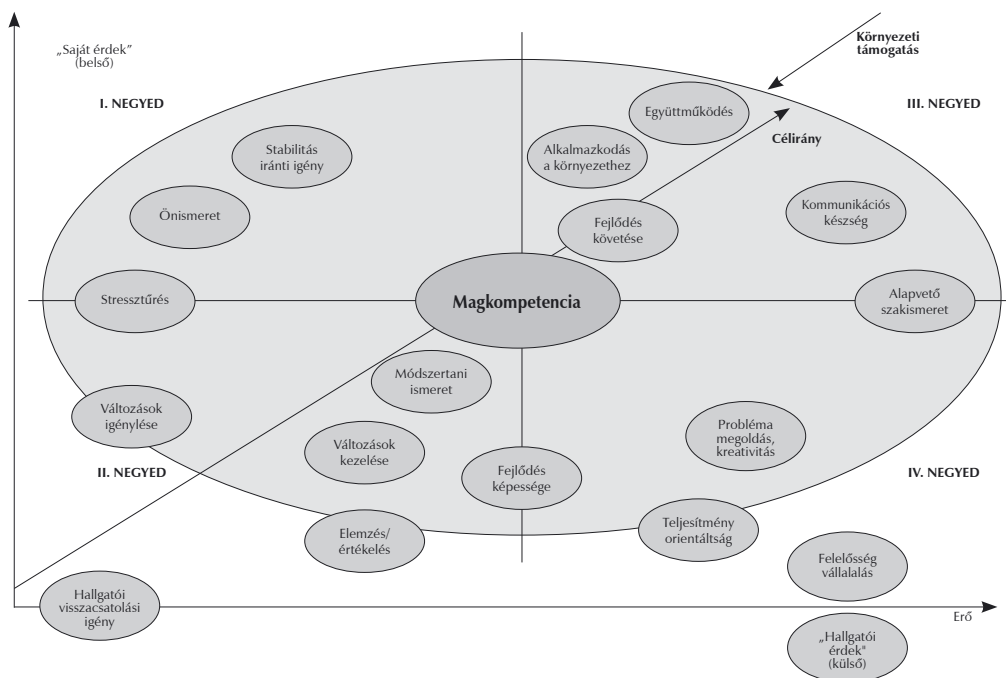
Az ábrából kitűnik, hogy a tanár és a hallgató érdeke megegyezik abban, hogy ha jól vették fel a magkompetenciákat, akkor minél erősebb környezeti támogatást kapjon a kompetenciahalmaz fejlesztését elősegítő képzés és a hallgató is.

A környezeti támogatást és a fejlődési célirányt jelző nyilakat jelenleg egymással szembe állítottuk, tekintettel arra, hogy a képzés átalakulóban van, folyamatos a fejlesztés és a környezet még jelenleg csak igényli és kevésbé támogatja az igényeinek megfelelő képzések kialakítását. A jövő a szinergiáé, azaz a képzés fejlesztésének és a külső támogatásoknak egymást erősítő egy irányba mutató folyamattá kell válni.

A képzés tervezőinek markáns feladatát kell hogy jelentse, hogy olyan magkompetenciákat tudjanak felállítani, amelyek nemcsak a jelen igényeket elégítik ki, hanem a szakmára jellemző stratégiai időtávon belül megfelelnek a munkaerőpiac várható igényeinek. A magunk részéről ezt nevezzük dinamikus magkompetenciának.

Természetesen a kompetenciák elhelyezése tartalmaz feltételezéseket, amelyek visszaigazolását várjuk a felméréstől.

A felnőttképzésben résztvevő tanárok kompetencia-térképe a következő ábrán tekinthető meg.

1. ábra
Felnőtt-képzésben oktató szakemberek kompetencia térképe

II.5. Tanári és hallgatói kérdőívek

A kompetencia-térképen meghatározott kompetenciacsoportok alapulvételével meghatároztuk azokat a kérdéseket, amelyekre választ kérünk a tanároktól és a hallgatóktól.

A kérdéscsoportokat az alábbi szerkezetben alakítottuk ki:

1. A gyakorlat az alábbi kompetenciákat igényli a munkavállalóktól. Mennyire készíti fel a jelenlegi képzési rendszer ezekre a hallgatókat?
2. A képzés piacképességének megítélésében mennyire játszik szerepet, hogy
 - a képzést követően milyen arányban tudnak elhelyezkedni a hallgatók?
 - a hallgató a megszerzett ismereteket milyen mértékben tudja alkalmazni a munkájában?
3. A hallgató teljesítményének megítélésben mennyire játszik szerepet, hogy
 - a lexikális ismereteket veszik figyelembe a tanárok?
 - a probléma-megoldási képességet veszik figyelembe a tanárok?
 - a probléma-megoldási képességet veszik figyelembe a tanárok?
4. A tanári tevékenység mindennapjaiban érvényesülő jellemzők.
5. A képzés során mennyire érvényesülnek az alábbiak?

A felsorolt kérdések mind a hallgatói, mind a tanári kérdőíveken szerepeltek. A fenti kérdéseken túl a tanári kérdőíveken szerepeltettük az alábbi kérdéscsoportot is:

6. Megítélése szerint a tanár.... (és leíró jellemzőkre kértünk értékelést)

A kérdéscsoportok összeállításánál felhasználtuk a nyílt kérdéses felmérések, a tanári vélemények és a szakma által igényelt kompetenciák listáját is.

Minden kérdéscsoportnál adtunk lehetőséget a további tényezők és a kérdőív végén a nyitott észrevételek, javaslatok megfogalmazására is.

A kérdésekre adandó válaszokat a Jellemző és a Fontosság köré csoportosítottuk az alábbiak szerint.

A jellemző skála értékei:

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
-------------------------------	-----------------	------------------------	------------------------	--------------------	----------	---------------------------------

A fontosság skála értékei:

Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú
--------------------------	---------------	----------------------	------------------------	------------------	--------	-----------------------

A skálákban adtunk tehát lehetőséget a Nem tudom megítélni válasz választására is (bármely okból), és a megfogalmazások nem tartalmaznak semmilyen előítéletet, vagy a kitöltő befolyásolására irányuló információt.

A kérdések elé a kompetencia fogalmát és eligazító információkat helyeztünk el, annak érdekében, hogy a kitöltés során a kitöltőket semmilyen módon ne befolyásoljuk az esetleges felmerülő kérdéseikre adott válaszainkkal.

A Hallgatói kérdőívet a 2. melléklet a Tanári kérdőívet a 3. melléklet tartalmazza.

II.6. A kérdőívek kitöltése

A kérdőívek kitöltésére 30 tanárt és 150 hallgatót kértünk fel.

A minta reprezentativitása érdekében a következő képzéseken résztvevő hallgatókat és tanárokat kértünk fel:

- Szókratész Kéttannyelvű Szakközépiskola OKJ képzésein résztvevők és tanárok
- Corvinus Egyetem levelezőképzésében résztvevők és tanárok
- BGF Külkereskedelmi Főiskolai Kar levelező képzésében résztvevők és közreműködő tanárok
- MÜTF Budapesti Kar képzésében résztvevők és tanárok
- SZIE GTK KVA levelező képzésében résztvevők és közreműködő tanárok
- REFA controller képzésben közreműködő tanárok.

A kitöltésre való felkérést követően a kérdőívet a felkértek áttekinthették és önként eldönthették, hogy a név nélküli felmérésben részt kívánnak-e venni. Egyetlen felkért tanár vagy hallgató sem élt a lehetőséggel, hogy visszalépjen véleményének a kérdőíveken való rögzítésétől. A résztvevők a kitöltést követően a felhasználásról és az esetleges visszacsatolás lehetőségéről érdeklődtek.

A reakciók támogató jellegűek voltak, a kitöltők szóban is visszaigazolták, hogy a felvetett kérdések lényegesek és aktuálisak voltak.

A skálákat egyértelműnek tartották, és örömmel fogadták a nem tudom válasz lehetőségét, mivel így az esetlegesen „kínos” vagy nem egyértelműen megválaszolható kérdéseknél is tudtak válaszolni.

A kérdések megválaszolásánál a nyitott válaszok lehetőségét is kedvezően fogadták, és éltek is vele.

A felmérő kérdőíveket kitöltők száma:

Tanárok – 30 fő

Képzési tapasztalatuk 3-40 év között

Nő/férfi arány: 9/21 fő

Hallgatók – 150 fő

Életkoruk: 19-50 év

Szakmai gyakorlatuk: 0-32 év.

A minta tehát reprezentatívnak ítéltető.

II.7. A kérdőívek feldolgozása, értékelése

A kérdőívek feldolgozása három fázisban történt:

- Kialakítottunk egy Excel alapú táblázat rendszert az értékelésre, mely kérdésenként alkalmas volt a vélemények rögzítésére, a vélemények szórásának és megoszlásának bemutatására és diagramokon történő ábrázolására.
- Elvégeztük az adatok rögzítését és számítógépes feldolgozását.
- Kiértékeljük a kapott eredményeket. Az értékelési módszer a tanári és hallgatói vélemények összevetésével történt
- Összevetettük a hallgatók jellemző és fontosság értékeléseit egy egy kérdésen belül,
- Összevetettük a tanárok jellemző és fontosság értékeléseit egy egy kérdésen belül, majd
- ütköztettük a tanárok és a hallgatók által adott válaszokat.
- Kérdéscsoportonként készítettünk értékelést a jellemző tendenciákról.

II.7.1. Az 1. kérdéscsoport (magkompetenciák) értékelése

Az 1. kérdéscsoport a gyakorlat által igényelt kompetenciákra való felkészítés jellemzőségét és fontosságát taglalta 16 a gyakorlat vizsgálata által kiválasztott kompetencia vonatkozásában.

A következő két táblázatban a tanárok és a hallgatók által adott válaszokat foglaltuk össze, a kialakított Excel táblázatok felhasználásával.

Kérdés	Szakmai ismeretek		Problémamegoldó képesség		Kreativitás		Kommunikációs képesség		Önállóság		Kapcsolatteremtő képesség		Tanulási képesség		Kezdeményező képesség		Szervezőképesség		Megbízhatóság		Tudjon teamben dolgozni		Tárgyaló képesség		Rugalmaság		Felelősségtudat		Céltudatosság		Reális önértékelés	
	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos		
Minimum	3	3	2	3	2	3	2	3	2	4	2	4	1	4	1	3	1	3	1	3	2	3	1	3	2	3	1	4	2	3	2	4
	7	7	7	7	7	7	7	7	7	6	7	6	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	
Egyáltalán nem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
	0	0	2	0	4	0	6	0	6	0	5	0	7	0	4	0	2	0	3	0	6	0	3	0	3	0	5	0	2	0	4	0
Inkább nem jellemző/ fontos	3	1	6	1	9	1	6	0	8	0	10	0	3	0	6	1	9	1	7	1	5	0	13	2	6	2	6	0	9	2	7	0
	2	0	4	0	2	0	2	0	5	1	2	3	6	1	5	1	2	1	5	2	2	0	4	1	5	3	5	2	4	1	7	2
Inkább jellemző/fontos	11	4	10	1	13	9	7	4	7	4	4	7	4	6	8	9	10	9	6	4	12	3	5	7	10	8	8	4	7	5	6	5
	12	16	7	17	1	14	6	15	3	21	9	15	9	12	5	14	4	16	7	15	3	19	4	16	3	13	3	16	8	17	5	12
Teljes mértékben	2	9	1	11	1	6	2	11	1	4	0	5	0	11	1	5	2	3	1	8	2	8	0	4	3	4	2	8	0	5	1	11

3. táblázat

A gyakorlat az alábbi kompetenciákat igényli a munkavállalóktól. Mennyire készíti fel a jelenlegi képzési rendszer ezekre a hallgatókat?

Kérdés	Szakmai ismeretek		Problémamegoldó képesség		Kreativitás		Kommunikációs készség		Önállóság		Kapcsolatteremtő készség		Tanulási készség		Kezdeményező készség		Szervezőkészség		Megbízhatóság		Tudjon teamben dolgozni		Tárgyaló képesség		Rugalmasság		Felelősségtudat		Céltudatosság		Reális önértékelés	
	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos		
Minimum	2	2	1	2	1	2	1	1	1	2	1	2	1	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1	2	1	2	1	
Maximum	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	
Egyáltalán nem	0	0	3	0	7	0	8	1	2	0	5	1	6	0	7	0	14	2	8	1	4	1	6	0	9	0	6	0	11	1	1	
Nem jellemző/fontos	4	1	14	2	22	2	15	0	12	1	30	3	18	5	29	4	19	3	23	1	26	2	29	1	20	6	7	1	13	2	25	3
Inkább nem jellemző/fontos	9	1	37	4	39	7	30	3	11	2	24	2	28	5	37	8	39	3	26	3	27	10	28	4	27	2	19	2	16	4	20	5
Nem tudom megítélni	7	5	18	6	18	11	10	6	9	12	21	7	25	16	32	22	9	16	29	11	19	11	17	8	23	9	21	11	19	11	29	13
Inkább jellemző/fontos	45	11	36	19	34	39	33	15	35	22	29	33	37	42	18	57	31	35	18	25	21	15	33	25	29	39	40	29	45	32	32	30
Jellemző/fontos	70	79	36	78	27	65	41	51	62	78	35	78	31	73	25	57	26	67	35	65	40	69	27	64	36	72	42	69	38	69	26	65
Teljes mértékben	15	53	6	41	3	26	13	74	19	35	6	26	5	9	2	2	12	24	11	44	13	42	10	48	6	22	12	38	13	32	7	33

4. táblázat
HALLGATÓK ÁLTAL ADOTT VÉLEMÉNYEK
A gyakorlat az alábbi kompetenciákat igényli a munkavállalóktól.
Mennyire készíti fel a jelenlegi képzési rendszer ezekre a hallgatókat?

A GYAKORLAT ÁLTAL IGÉNYELT KOMPETENCIÁKRA VALÓ FELKÉSZÍTÉSRŐL a táblázatok adatait értékelve megállapíthatjuk, hogy

- Azok Fontosságát a tanárok és a hallgatók véleménye is visszaigazolta.
- Csak elenyésző számban jelentek meg a Fontosságot valamilyen szinten tagadó értékelések.
- A Jellemző csoportba tartozó értékelések minden esetben alacsonyabb skálaértékeket kaptak, mint a Fontosságnál tapasztaltak. Ez azt jelenti, hogy bár többségében jellemző az adott kompetenciára való felkészítés, azonban a vélemények adók ezeknek további erősítését igénylik. (EZZEL LÉNYEGÉBEN VISSZAIGAZOLTÁK A MODELLÜNKBEN JELÖLT JOBBRA-FELFELÉ MUTATÓ FEJLŐDÉSI IRÁNYT!)
- A válaszoknál tapasztalható szórás (a minimum és maximum skálaértéke közötti különbség) a hallgatók esetében nagyobb, mint a tanárok esetében. Ez annak tudható be, hogy a hallgatók különböző gyakorlati területeken lényegesen szerteágazóbb elvárásokkal, kevésbé kiforrott értékrenddel rendelkeznek, mint a szakmában esetleg több éve tevékenykedő tanárok.
- A hallgatók inkább értékelték kedvezőnek a Jellemzők teljesülését a képzés során, mint a tanárok, akik önkritikusabb véleményeket fogalmaztak meg ezen a területen, de szignifikáns véleménykülönbség a tanárok és a hallgatók között nem volt tapasztalható.

Összességében a kérdéscsoportra adott válaszok visszaigazolták, hogy

- A feltárt kompetenciákra szükség van.
- Ezen kompetenciák kiépítése bizonyos szinten a jelenlegi felnőttképzésben is megtörténik, azonban
- Minden kompetencia esetében - a fontosság értékelését figyelembe véve – szükség van további fejlesztésekre.

Ezek a fejlesztések szakma-specifikusan és egyénre szabottan egyaránt szükségesek. A vélemények kérdésenkénti összehasonlítását lásd a 6. számú mellékletben!

II.7.2. A 2. kérdéscsoport (a képzés piacképességének) értékelése

A 2. kérdéscsoport azt vizsgálta, hogy mennyire játszik szerepet a hallgatók elhelyezkedése, illetve a megszerzett ismeretek hasznosíthatósága.

A következő két táblázatban a tanárok és a hallgatók által adott válaszokat foglaltuk össze, a kialakított Excel táblázatok felhasználásával.

<p>TANÁROK ÁLTAL ADOTT VÁLASZOK</p> <p>A képzés piacképességének megítélésében mennyire játszik szerepet, hogy...</p>				
Kérdés	a képzést követően milyen arányban tudnak elhelyezkedni a hallgatók?		a hallgató a megszerzett ismereteket milyen mértékben tudja alkalmazni a munkájában?	
Válasz	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos
<i>Minimum</i>	2	3	2	4
<i>Maximum</i>	7	7	6	7
Egyáltalán nem	0	0	0	0
Nem jellemző/fontos	1	0	3	0
Inkább nem jellemző/fontos	9	1	3	0
Nem tudom megítélni	3	2	6	2
Inkább jellemző/fontos	7	3	10	2
Jellemző/fontos	9	16	8	17
Teljes mértékben	1	8	0	9

5. táblázat

Tanárok által adott válaszok

HALLGATÓK ÁLTAL ADOTT VÁLASZOK A képzés piacképességének megítélésében mennyire játszik szerepet, hogy...				
Kérdés	a képzést követően milyen arányban tudnak elhelyezkedni a hallgatók?		a hallgató a megszerzett ismereteket milyen mértékben tudja alkalmazni a munkájában?	
Válasz	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos
<i>Minimum</i>	1	1	1	2
<i>Maximum</i>	7	7	7	7
Egyáltalán nem	2	1	1	0
Nem jellemző/fontos	5	1	5	1
Inkább nem jellemző/fontos	6	2	11	3
Nem tudom megítélni	31	14	24	10
Inkább jellemző/fontos	28	16	45	19
Jellemző/fontos	62	70	51	56
Teljes mértékben	16	46	13	61

6. táblázat
Hallgatók által adott válaszok

A kapott válaszokat értékelve megállapíthatjuk, hogy

- A tanárok és a hallgatók többsége is inkább jellemzőnek ítélte a képzés piacképességének megítélésében az elhelyezkedési arányt és a megszerzett tudás alkalmazhatóságát. A válaszokban a hallgatók között mutatkozott nagyobb egyetértés. Nyilván bíznak a jelenlegi képzésben, amelybe bekapcsolódtak.
- A Fontosság tekintetében mindkét csoport a Jellemzőnél nagyobb skálaértéket jelölt meg, ami arra utal, hogy ezen a területen is van fejlődési lehetőség.

A vélemények kérdésenkénti összehasonlítását lásd a 6. számú mellékletben!

II.7.3. A 3. kérdéscsoport (a hallgatók teljesítmény értékelésének) értékelése

A 3. kérdéscsoport azt vizsgálta, hogy mennyire játszik szerepet a hallgatók teljesítményének értékelésében a lexikális tudás, a probléma megoldási képesség és a kreativitás.

A következő két táblázatban a tanárok és a hallgatók által adott válaszokat foglaltuk össze, a kialakított Excel táblázatok felhasználásával.

TANÁROK ÁLTAL ADOTT VÁLASZOK A hallgató teljesítményének megítélésben mennyire játszik szerepet, hogy...						
Kérdés	a lexikális ismereteket veszük figyelembe a tanárok		a probléma-megoldási képességet veszük figyelembe a tanárok?		a hallgatói kreativitást veszük figyelembe a tanárok?	
	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos
<i>Minimum</i>	3	1	2	4	1	4
<i>Maximum</i>	7	6	6	7	6	7
Egyáltalán nem	0	1	0	0	1	0
Nem jellemző/fontos	0	0	1	0	4	0
Inkább nem jellemző/fontos	2	7	14	0	12	0
Nem tudom megítélni	1	2	1	1	1	2
Inkább jellemző/fontos	13	10	7	3	6	5
Jellemző/fontos	10	10	7	16	6	16
Teljes mértékben	4	0	0	10	0	7

7. táblázat
Tanárok által adott válaszok

HALLGATÓK ÁLTAL ADOTT VÁLASZOK A hallgató teljesítményének megítélésben mennyire játszik szerepet, hogy...						
Kérdés	a lexikális ismereteket veszük figyelembe a tanárok		a probléma-megoldási képességet veszük figyelembe a tanárok?		a hallgatói kreativitást veszük figyelembe a tanárok?	
Válasz	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos
<i>Minimum</i>	1	1	1	2	1	1
<i>Maximum</i>	7	7	7	7	7	7
Egyáltalán nem	3	1	6	0	12	2
Nem jellemző/fontos	5	12	30	5	31	5
Inkább nem jellemző/fontos	13	33	44	1	37	4
Nem tudom megítélni	12	16	18	13	21	18
Inkább jellemző/fontos	34	44	23	32	24	34
Jellemző/fontos	55	35	24	71	18	70
Teljes mértékben	28	9	5	28	7	17

8. táblázat
Hallgatók által adott válaszok

A kapott válaszokat értékelve megállapíthatjuk, hogy

- A tanárok és a hallgatók között egyetértés mutatkozik abban, hogy a lexikális ismeretekre épülő értékelés szerepe jelentősebb a probléma megoldási képességnél és a kreativitásnál.
- A Fontosság tekintetében mindkét csoport a Jellemzőnél kisebb skálaértéket jelölt meg a lexikális ismeretek tekintetében (MEG KELL TARTANI, DE SÚLYÁT, SZEREPÉT A HALLGATÓI TELJESÍTMÉNY ÉRTÉKELÉSÉBEN CSÖKKENTENI KELL), a probléma megoldási képesség és a kreativitás értékelésben játszott szerepét pedig növelni.

A vélemények kérdésenkénti összehasonlítását lásd a 7. számú mellékletben!

II.7.4. A 4. kérdéscsoport (a tanári tevékenység mindennapjainak) értékelése

A 3. kérdéscsoport azt vizsgálta, hogy milyen tényezők érvényesülnek a tanári tevékenység mindennapjaiban. 21 kérdést tartalmazott a kérdőív.

A következő két táblázatban a tanárok és a hallgatók által adott válaszokat foglaltuk össze, a kialakított Excel táblázatok felhasználásával.

A táblázatok adatainak felhasználásával tényezőnként készítettünk értékelést a hallgatói és a tanári vélemények összevetésével.

Az értékelő táblázatok után a kérdésenkénti értékelést lásd a 8. számú mellékletben!

Kérdés	Válasz		Az elméleti ismeretek átadására helyezik a hangsúlyt.		A gyakorlati ismeretek átadására helyezik a hangsúlyt.		Törekszenek az elméleti és a gyakorlat ismeretek egyensúlyára.		A szavak és a tettek egyége biztosított, a tanár megbízható.		A tanár tudatában van saját képességeinek erősségeinek és gyengeségeinek.		Követik a környezeti változásokat, azokat folyamatosan beépítik a tananyagba. Naprakész információk átadása történik.		A diák véleményét a tananyagról igénylik és figyelembe is veszik.		A diák véleményét a tanári tevékenységről igénylik és figyelembe is veszik.		A korszerű oktatási módszereket és eszközöket (esettanulmányok, elektronikus tananyag, INTERNET felhasználása, stb.) alkalmazzák		A tanár ragaszkodik a meghirdetett tananyaghoz, abban változásokat, aktualizálásokat nem hajt végre.	
	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos		
Minimum	2	3	2	5	3	4	2	4	2	3	3	5	2	3	2	5	2	3	1	1		
Maximum	7	6	6	7	6	7	7	7	7	7	6	7	6	6	6	6	6	7	6	6		
Egyáltalán nem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1		
Nem jellemző/ fontos	1	0	6	0	0	0	1	0	1	0	0	0	4	0	4	0	2	0	9	2		
Inkább nem jellemző/ fontos	0	5	9	0	11	0	2	0	10	1	9	0	13	2	14	0	12	1	4	4		
Nem tudom megítélni	1	2	1	0	7	5	4	3	4	2	5	0	3	0	2	0	3	2	2	5		
Inkább jellemző/ fontos	9	8	7	7	9	5	12	3	8	1	9	5	4	8	5	8	5	6	9	9		
Jellemző/ fontos	15	15	7	17	3	16	10	18	6	22	7	18	6	20	5	22	8	19	5	9		
Teljes	4	0	0	6	0	4	1	6	1	4	0	7	0	0	0	0	0	2	0	0		

A tanár a meghirdetett tananyagot fő váznak tekinti, és folyamatosan aktualizálja.		A tanár biztos szakmai (elméleti és gyakorlati) tudással rendelkezik.		A tanár képes a tananyagot úgy feldolgozni, hogy azt a hallgató követni tudja és megértse.		A tanár a tananyagot összekapcsolja más tantárgyakban tanultakkal. Az ismereteket komplexen kezeli.		A tanár épít a hallgatók kreativitására, alkalmaz kreativitástechnikákat (pl. brainstorming, csoportos megbeszélés, stb.)		A tanár a hallgató teljesítményét folyamatosan értékeli.		A tanár a hallgató teljesítménye növelésére ösztönzi.		A tanár képes kezelni a félreértéseket és a sokszínűséget.		A tanár erősíti a kötődést az intézményhez és a szakmához.		A tanár ismeri a hallgatók lehetőségeit és korlátait.		A tanár az oktatás keretében elkövetett hibáit elismeri és javítja (levonja a tanulságot).	
Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos
2	3	3	5	2	5	1	5	2	3	1	1	1	4	1	3	2	3	2	3	2	3
7	7	6	7	7	7	6	7	6	7	6	7	6	7	6	7	6	7	6	6	6	7
0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
1	0	0	0	1	0	3	0	4	0	6	0	0	0	0	0	3	0	2	0	5	0
11	2	3	0	2	0	10	0	14	1	6	2	10	0	9	1	9	1	12	2	6	2
2	0	3	0	1	0	3	0	2	0	1	2	5	1	10	0	6	3	3	2	6	0
9	7	12	1	17	2	7	5	5	8	10	13	6	9	4	14	5	9	10	7	8	3
6	18	12	18	8	21	6	22	5	20	6	10	8	17	6	14	7	13	3	19	5	19
1	3	0	11	1	7	0	3	0	1	0	2	0	3	0	1	0	4	0	0	0	6

9. táblázat

A tanári tevékenység mindennapjaiban...

Kérdés	Válasz		Az elméleti ismeretek átadására helyezik a hangsúlyt.		A gyakorlati ismertek átadására helyezik a hangsúlyt.		Töreksenek az elméleti és a gyakorlat ismeretek egyensúlyára.		A szavak és a tettek egysége biztosított, a tanár megbízható.		A tanár tudatában van saját képességeinek, erősségeinek és gyengeségeinek.		Követik a környezeti változásokat, azokat folyamatosan beépítik a tananyagba. Naprakész információk átadása történik.		A diák véleményét a tananyagról igénylik és figyelembe is veszik.		A diák véleményét a tanári tevékenységről igénylik és figyelembe is veszik.		A korszerű oktatási módszereket és eszközöket (esettanulmányok, elektronikus tananyag, INTERNET felhasználása, stb.) alkalmazzák		A tanár ragaszkodik a meghirdetett tananyaghoz, abban változásokat, aktualizálásokat nem hajt végre.	
	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos
Minimum	2	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	3	1	2	1	1	2	2	1	1
Maximum	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
Egyáltalán nem	0	0	3	0	4	0	1	0	3	0	1	0	1	0	22	0	36	1	0	0	7	9
Nem jellemző/ fontos	1	3	21	1	21	1	11	3	13	3	6	0	31	1	27	3	22	1	35	23		
Inkább nem jellemző/ fontos	9	25	42	0	49	3	21	1	16	4	11	1	33	12	34	10	22	9	40	24		
Nem tudom megítélni	5	7	9	8	8	7	19	12	35	23	7	5	9	14	18	23	12	11	18	33		
Inkább jellemző/ fontos	48	58	28	27	20	22	38	14	36	22	45	12	18	43	13	46	27	33	27	22		
Jellemző/ fontos	62	49	39	68	38	80	54	85	33	70	60	63	23	65	18	55	47	71	19	34		
Teljes	25	8	8	46	10	37	6	35	14	28	20	69	14	15	4	12	20	25	4	5		

A tanár a meghirdetett tananyagot fő váznak tekinti, és folyamatosan aktualizálja.		A tanár biztos szakmai elméleti és gyakorlati tudással rendelkezik.		A tanár képes a tananyagot úgy feldolgozni, hogy azt a hallgató követni tudja és megértse.		A tanár a tananyagot összekapcsolja más tanfolyamokban tanultakkal. Az ismereteket komplexen kezeli.		A tanár épít a hallgatók kreativitására, alkalmaz kreatívtechnikat (pl. brainstorming, csoportos		A tanár a hallgató teljesítményét folyamatosan értékeli.		A tanár a hallgató teljesítménye növelésére ösztönzi.		A tanár képes kezelni a félreértéseket és a sokszínűséget.		A tanár erősíti a kötődést az intézményhez és a szakmához.		A tanár ismeri a hallgatók lehetőségeit és korlátait.		A tanár az oktatás keretében elkövetett hibáit elismeri és javítja (levonja a tanulságot).	
Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos
1	2	2	4	1	2	1	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2
7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
1	0	0	0	1	0	1	0	22	2	11	1	8	1	6	1	14	2	16	0	12	0
5	3	2	0	9	1	7	0	33	5	50	13	32	3	21	2	25	7	43	8	20	1
18	6	9	0	22	0	16	0	40	5	40	15	38	5	36	3	33	19	32	3	25	2
22	14	22	9	11	3	7	6	6	13	9	14	16	12	33	21	23	31	28	20	27	13
44	31	43	10	48	9	49	24	12	37	12	53	24	38	27	36	26	34	14	53	35	35
51	75	52	47	46	59	53	86	28	73	22	50	22	73	21	70	24	47	13	50	25	73
9	21	22	84	13	78	17	34	9	15	6	4	10	18	6	17	5	10	4	16	6	26

10. táblázat

A tanári tevékenység mindennapjaiban...

II.7.5. Az 5. kérdéscsoport (a képzés során érvényesülő jellemzők) értékelése

A 5. kérdéscsoport azt vizsgálta, hogy mennyire játszik szerepet a képzés során az ismeretátadás, az ismeretfejlesztés, a társadalmi beilleszkedésre való felkészítés és a gyakorlati fogásokra való felkészítés.

A következő két táblázatban a tanárok és a hallgatók által adott válaszokat foglaltuk össze, a kialakított Excel táblázatok felhasználásával.

<p>TANÁROK ÁLTAL ADOTT VÁLASZOK A képzés során mennyire érvényesülnek az alábbiak?</p>								
Kérdés	A tanár ismereteket ad át a hallgatóknak.		Megtanítja, hogyan juthatnak új ismeretekhez, hogyan fejlesszék tudásukat.		A társadalmi beilleszkedést segítő ismeretek átadására, feldolgozására is törekszik.		A gyakorlatban is alkalmazható módszerek, eljárások, fogások is részét képezik a képzésnek.	
	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos
<i>Minimum</i>	4	3	2	5	2	3	2	4
<i>Maximum</i>	7	7	6	7	6	7	7	7
Egyáltalán nem	0	0	0	0	0	0	0	0
Nem jellemző/fontos	0	0	1	0	4	0	4	0
Inkább nem jellemző/fontos	0	1	6	0	7	2	8	0
Nem tudom megítélni	2	1	2	0	9	1	2	1
Inkább jellemző/fontos	5	7	13	5	6	9	7	7
Jellemző/fontos	16	17	8	15	4	14	8	14
Teljes mértékben	7	4	0	10	0	4	1	8

11. táblázat
TANÁROK ÁLTAL ADOTT VÁLASZOK
A képzés során mennyire érvényesülnek az alábbiak?

HALLGATÓKÁLTAL ADOTT VÁLASZOK A képzés során mennyire érvényesülnek az alábbiak?								
Kérdés	A tanár ismereteket ad át a hallgatóknak.		Megtanítja, hogyan juthatnak új ismeretekhez, hogyan fejlesszék tudásukat.		A társadalmi beilleszkedést segítő ismeretek átadására, feldolgozására is törekszik.		A gyakorlatban is alkalmazható módszerek, eljárások, fogások is részét képezik a képzésnek.	
Válasz	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos
<i>Minimum</i>	3	3	1	4	1	1	1	3
<i>Maximum</i>	7	7	7	7	7	7	7	7
Egyáltalán nem	0	0	3	0	8	1	6	0
Nem jellemző/fontos	0	0	12	0	31	5	19	0
Inkább nem jellemző/fontos	2	1	28	0	41	8	34	1
Nem tudom megítélni	3	5	7	3	18	15	10	5
Inkább jellemző/fontos	33	14	44	30	24	41	42	9
Jellemző/fontos	73	74	46	86	22	56	28	66
Teljes mértékben	39	56	10	31	6	24	11	69

12. táblázat

HALLGATÓKÁLTAL ADOTT VÁLASZOK
A képzés során mennyire érvényesülnek az alábbiak?

A kérdésekre adott válaszokat a 9. számú mellékletben hasonlítottuk össze.

II.7.6. A 6. kérdéscsoport (tanári jellemzők) értékelése

Ebben a kérdéscsoportban kizárólag a tanároktól kértünk értékelést arról, hogy a makro és mikrokörnyezet változásait hogyan veszi figyelembe, mennyire igényli a stabilitást, a tananyag korszerűsítést, a hallgatók és kollégák értékelését, a velük való együttműködést.

A következő táblázatban a tanárok által adott válaszokat foglaltuk össze, a kialakított Excel táblázatok felhasználásával.

Az egyes kérdések önálló értékelését a 10. számú mellékletben végeztük el.

TANÁROK ÁLTAL ADOTT VÁLASZOK														
A képzés során mennyire érvényesülnek az alábbiak?														
Kérdés	alkalmazkodik a makro környezet (igazgatás, önkormányzat, piac, stb.) változásaihoz.		figyelembe veszi az iskolai mikrokörnyezet változásait		igényli a stabilitást		igényli és végrehajtja a tananyag korszerűsítését		együttműködik a képzésben résztvevő további tárgyak oktatóival		folyamatosan értékeli önmagát, tevékenységét		igényli a vezetőik, kollégák, hallgatók értékelését a munkájáról	
Válasz	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos	Jellemző	Fontos
Minimum	2	2	1	2	3	2	1	5	1	5	2	3	1	4
Maximum	6	7	6	7	7	7	7	7	7	7	7	7	6	7
Egyáltalán nem	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0
Nem jellemző/fontos	1	1	1	1	0	1	0	0	3	0	2	0	3	0
Inkább nem jellemző/fontos	8	1	5	0	3	2	5	0	10	0	10	1	12	0
Nem tudom megítélni	9	3	8	7	4	2	3	0	5	0	7	2	6	2
Inkább jellemző/ fontos	5	7	10	9	10	9	9	5	5	11	6	8	2	9
Jellemző/fontos	7	17	5	11	9	13	8	19	4	15	4	12	6	15
Teljes mértékben	0	1	0	2	4	3	4	6	2	4	1	7	0	4

13 . táblázat
TANÁROK ÁLTAL ADOTT VÁLASZOK
A képzés során mennyire érvényesülnek az alábbiak?

II.7.7. A kérdésekre adott egyéb vélemények megjelenítése

A tanárok és a hallgatók is éltek azzal a lehetőséggel, hogy a zárt kérdéseken túl, további kérdéseket és véleményeket is csatoljanak. Ezek természetesen rendkívül eltérőek, de a teljesség érdekében ezeket is csatoljuk a kutatási jelentéshez. (3. és 4. melléklet)

III.

Összefoglalás a kutatásról

A kutatás elindítását időszerűnek tartjuk és fontosnak értékeljük, mivel a felnőttképzésben olyan módszerek kialakítása és alkalmazása iránt mutatkozik igény, mint

- Kompetenciák meghatározása
- Teljesítményértékelési rendszerek (hallgatói és tanári) fejlesztése
- Együttműködés a munkaerőpiac szereplőivel, stb.

A felnőttképzés rendszerében néhány kérdéstől eltekintve hasonlóan jellemzi az állapotokat és a változtatás fontosságát a tanár és a hallgató.

A felnőttképzés jövőjének meghatározását a munkaerőpiaci trendek nélkül nem lehet megtenni. A képzés színvonalának fejlesztése érdekében fontos a kompetenciák stratégiaorientált meghatározása, azaz a dinamikus kompetencia háló kialakítása.

A vizsgálatban felvázolt kompetenciák legtöbbje olyan általános kompetenciának fogható fel, amelyekre a felnőttképzésben oktatók továbbképzését lehet építeni. Ez elősegítheti, hogy a kompetencia-térképen jelölt ellennyomás a képzéssel szemben támogatássá alakul a környezet részéről, azaz az eredők eredője szuperponálódik. Ez közös érdeke a munkaadónak, a munkavállalónak (hallgató), a tanárnak és az egész társadalomnak.

A kutatási eredmények azt is bizonyították, hogy a felnőttképzésben tevékenykedő tanárnak nemcsak szakembernek és andragógusnak, hanem pedagógusnak is kell lennie. Az egyes területek arányára nem kívánunk becslést adni, de tapasztalataink szerint a három tényező egyensúlyának elérése esetén voltunk képesek eredményesen megvalósítani oktatási tevékenységünket.

Megfontolásra javasoljuk, hogy a kutatást célszerű kiterjeszteni

- A magkompetenciák részletes kimunkálására, és
- A szakma-specifikus képzésekbe beépíthető kompetencia alapú képzések területére.

A kiterjesztést egy a jelenlegi mintaszámot jelentősen meghaladó 3000 hallgató, és 550 tanár bevonásával látjuk megvalósíthatónak. A kiterjesztés lehetővé teszi a helyi, regionális jellemzők (erőterek) feltérképezését is. Ehhez a tervezett EU régiónkénti mintavételt javasoljuk.

Az eredményeket a munkaerőpiacot meghatározó főbb vállalatok vezetőivel, humán erőforrás szakembereivel meg kell vitatni, és ennek eredményeivel gazdagítani a kutatás eredményeit összefoglaló kiadványt, amit a felnőttképzési intézmények számára és a Ki-Kicsoda a felnőttképzésben? c. kiadványban elérhető címlistára célszerű kiküldeni.

Záró megállapításunk az alábbi:

A képzések sikerességének megítélésében a munkaerőpiac (hazai és EU) az a tényező, amely egyértelműen és könnyörtelen következetességgel sugallja: **Az oktatás célja a munkaerőpiacon elhelyezkedni képes munkaerő kiképzése, aki nyitott és képes élete során az önképzésre, átképzésre is.**

Az ilyen munkaerő képzéséhez olyan tanárookra van szükség, aki nyitott és képes élete során az önképzésre, átképzésre is. Az önképzéshez, átképzéshez, illetve ezek irányainak meghatározásához a kompetenciaérképen szerepeltetett és a felmérésben visszaigazolt kompetenciák egyéni és szakmacsoportonkénti átgondolása és fejlesztése szükséges.

A kutatás elindítását időszerűnek tartjuk és fontosnak értékeljük, mivel a felnőttképzésben olyan – outputorientált - módszerek kialakítása és alkalmazása iránt mutatkozik igény, mint

- Kompetenciák meghatározása
- Teljesítményértékelési rendszerek (hallgatói és tanári) fejlesztése
- Együttműködés a munkaerőpiac szereplőivel, stb.

A felnőttképzés rendszerében néhány kérdéstől eltekintve hasonlóan jellemzi az állapotokat és a változtatás fontosságát a *tanár* és a *hallgató*.

A felnőttképzés jövőjének meghatározását a munkaerőpiaci trendek nélkül nem lehet megtenni. A képzés színvonalának fejlesztése érdekében fontos a kompetenciák stratégiaorientált meghatározása, azaz a **dinamikus kompetencia háló** kialakítása.

A vizsgálatban felvázolt **kompetenciák** legtöbbje olyan általános kompetenciának fogható fel, amelyekre a felnőttképzésben oktatók továbbképzését lehet építeni. Ez elősegítheti, hogy a kompetencia-térképen jelölt ellennyomás a képzéssel szemben támogatássá alakul a környezet részéről, azaz az eredők egymást erősítik. Ez közös érdeke a munkaadónak, a munkavállalónak (hallgató), a tanárnak és az egész társadalomnak.

A felmérésben szereplő kompetenciákat a *tanárok* és a *hallgatók* is visszaigazolták.

A felmérésben kialakult vélemények figyelembevételével sorrendet határoztunk meg az egyes tényezők között. A sorrendet mind a *tanári*, mind a *hallgatói* vélemények alapján összesítettük. Kitértünk a jelen állapotot leíró **jellemző**¹⁰ sorrend és a kívánatos jövőbeli állapotot leíró **fontosság**¹¹ sorrend meghatározására.

¹⁰ Jellemző = a kérdezők megítélése az adott tényező jelenlegi érvényesüléséről a tanári tevékenységben, felnőttképzésben

¹¹ Fontosság = az adott jellemző mennyire fontos, hogy érvényesüljön a jövőben a tanári tevékenységben, felnőttképzésben

A sorrendek meghatározása után azonban a jövőben érvényesülő **fontosság** sorrendnek tulajdonítottunk nagyobb szerepet az értékelésben.

Tanárok		A gyakorlat az alábbi kompetenciákat igényli a munkavállalóktól. Mennyire készíti fel a jelenlegi képzési rendszer ezekre a hallgatókat?	Hallgatók	
Jellemzők sorrend	Fontosság sorrend		Jellemzők sorrend	Fontosság sorrend
1	4-6	Szakmai ismeretek	1	1-2
2	1-3	Problémamegoldó képesség	6-7	3-6
13-14	10	Kreativitás	13-15	11-13
8-12	1-3	Kommunikációs készség	5	1-2
15	8-9	Önállóság	2	3-6
8-12	11-13	Kapcsolatteremtő készség	11-12	8-10
8-12	4-6	Tanulási készség	8-10	15
8-12	11-13	Kezdeményező készség	16	16
4-5	14-15	Szervezőkészség	13-15	14
6-7	8-9	Megbízhatóság	8-10	3-6
6-7	1-3	Tudjon teamben dolgozni	6-7	8-10
16	14-15	Tárgyaló képesség	11-12	3-6
3	16	Rugalmasság	8-10	11-13
13-14	7	Felelősségtudat	3-4	7
4-5	11-13	Céltudatosság	3-4	8-10
8-12	4-6	Reális önértékelés	13-15	11-13

14. táblázat

A *tanárok* és a *hallgatók* is egyetértést mutatnak abban, hogy a képzési rendszer ezen kompetenciákra készítse fel a hallgatókat, azonban a kompetenciák Fontosságát különbözően ítélik meg:

Tanárok által 1-6 helyre soroltak	Hallgatók által 1-6 helyre soroltak
Kommunikációs készség Problémamegoldó képesség Tudjon teamben dolgozni Szakmai ismeretek Tanulási készség Reális önértékelés	Kommunikációs készség Szakmai ismeretek Problémamegoldó képesség Megbízhatóság Tárgyaló képesség Önállóság

15. táblázat

A vastagított tényezőknél egyetértés mutatkozik a *tanárok* és a *hallgatók* között. Így lényeges szerepet kell kapni a felkészítésben a

- Kommunikációs készség
- Szakmai ismeretek
- Problémamegoldó képesség kompetenciákra való felkészítésnek.

Azon tényezők tekintetében, ahol a két csoport között nem volt egyetértés:

A *tanárok* által az első 6 helyre soroltakat a *hallgatók* az alábbiak szerint rangsorolták:

- Tudjon teamben dolgozni 8-10.
- Tanulási készség 15.
- Reális önértékelés 11-13.

A *hallgatók* által az első 6 helyre soroltakat a *tanárok* az alábbiak szerint rangsorolták:

- Megbízhatóság 8-9.
- Tárgyaló képesség 16.
- Önállóság 8-9.

Ez lényeges eltérés a sorrendben. Megítélésünk szerint a *tanárok* véleményét szakmai tapasztalataik és oktatási filozófiájuk támasztja alá, míg a *hallgatók* véleménye esetében a munkahely elvárásait, és saját gyakorlati tapasztalataikat tételezzük fel. Mindkét csoportba sorolt tényező figyelembevétele szükséges a kompetenciák fejlesztése során, de a Tanárok által előre rangsoroltakat úgy kell elérni, hogy a Hallgatók elvárásainak is megfeleljenek. Különösen fontosnak ítéljük meg a Tárgyaló képesség kompetenciájának fejlesztését.

A képzéseknek piacképeseknek kell lenniük, és a **piacképességben szerepet játszó tényezők** megítélésében az érintettek magas szinten egyetértést mutattak a felmérés során.

Tanárok		A képzés piacképességének megítélésében mennyire játszik szerepet, hogy...	Hallgatók	
Jellemzők sorrend	Fontosság sorrend		Jellemzők sorrend	Fontosság sorrend
1-2	2	a képzést követően milyen arányban tudnak elhelyezkedni a hallgatók?	1	2
1-2	1	a hallgató a megszerzett ismereteket milyen mértékben tudja alkalmazni a munkájában?	2	1

16. táblázat

A képzés piacképességének megítélésében e két csoport között jelentős egyetértés mutatkozik abban, hogy előtérbe kell kerülni a megszerzett ismeretek gyakorlati alkalmazhatóságának, mert ez segíti elő a kedvezőbb arányú elhelyezkedés megvalósulását.

A kompetenciák és a képzés piacképességének megítélésben mutatkozó egyetértés alapján szinte törvényszerűnek kell tekintenünk a **hallgatói teljesítmények értékelésére** vonatkozóan kialakult egyetértést a felmérésben.

Tanárok		A hallgató teljesítményének megítélésben mennyire játszik szerepet, hogy...	Hallgatók	
Jellemzők sorrend	Fontosság sorrend		Jellemzők sorrend	Fontosság sorrend
1	3	a lexikális ismereteket veszik figyelembe a tanárok	1	3
2	1	a probléma-megoldási képességet veszik figyelembe a tanárok?	2	1
3	2	a hallgatói kreativitást veszik figyelembe a tanárok?	3	2

17. táblázat

Magas szintű egyetértés mutatkozik a hallgatói teljesítmények megítélésének jelenlegi gyakorlata és a változtatás iránya tekintetében a *tanárok* és a *hallgatók* között.

A felnőttképzésben közreműködő tanároknak tehát az alábbi sorrendben kell a jövőben figyelembe venni tényezőket a hallgató teljesítményének megítélésében:

1. probléma-megoldási képesség
2. hallgatói kreativitás
3. lexikális ismeretek

A jövőben elvárt fontossági sorrend változtatásokat kell hogy eredményezzen a számonkérés, vizsgáztatás rendszerében.

A kutatási eredmények azt is bizonyították, hogy a **felnőttképzésben tevékenykedő tanárnak nemcsak szakembernek és andragógusnak, hanem pedagógusnak is kell lennie**. Az egyes területek arányára nem kívánunk becslést adni, de tapasztalataink szerint a három tényező egyensúlyának elérése esetén voltunk képesek eredményesen megvalósítani oktatási tevékenységünket.

Felmérésünk következő részei a **tanári tevékenység mindennapjairól, a képzés során érvényesülő jellemzőkről** és a **tanári tevékenységről** megerősítik a fenti következtetést.

A *tanárok* és a *hallgatók* is egyetértést mutatnak abban, hogy a tanári tevékenység mindennapjaiban milyen tendenciák érvényesülnek, azonban ezek **fontossági** sorrendjében eltérésekkel is találkozunk.

Tanárok által 1-8 helyre soroltak	Hallgatók által 1-8 helyre soroltak
<ul style="list-style-type: none"> • A tanár biztos szakmai (elméleti és gyakorlati) tudással rendelkezik. • A tanár képes a tananyagot úgy feldolgozni, hogy azt a hallgató követni tudja és megértse. • Követik a környezeti változásokat, azokat folyamatosan beépítik a tananyagba. Naprakész információk átadása történik. • A gyakorlati ismeretek átadására helyezik a hangsúlyt. • A szavak és a tettek egysége biztosított, a tanár megbízható. • A tanár tudatában van saját képességeinek, erősségeinek és gyengeségeinek. • A tanár a tananyagot összekapcsolja más tantárgyakban tanultakkal. Az ismereteket komplexen kezeli • A tanár az oktatás keretében elkövetett hibáit elismeri és javítja (levonja a tanulságot). 	<ul style="list-style-type: none"> • A tanár biztos szakmai (elméleti és gyakorlati) tudással rendelkezik. • A tanár képes a tananyagot úgy feldolgozni, hogy azt a hallgató követni tudja és megértse. • Követik a környezeti változásokat, azokat folyamatosan beépítik a tananyagba. Naprakész információk átadása történik. • A tanár a tananyagot összekapcsolja más tantárgyakban tanultakkal. Az ismereteket komplexen kezeli • A gyakorlati ismeretek átadására helyezik a hangsúlyt. • Törekcsenek az elméleti és a gyakorlat ismeretek egyensúlyára. • A szavak és a tettek egysége biztosított, a tanár megbízható. • A tanár az oktatás keretében elkövetett hibáit elismeri és javítja (levonja a tanulságot).

18. táblázat

A tényezők teljes sorrendjét a következő táblázatban foglaltuk össze:

Tanárok		A tanári tevékenység mindennapjaiban...	Hallgatók	
Jellemzők sorrend	Fontosság sorrend		Jellemzők sorrend	Fontosság sorrend
1	19-20	Az elméleti ismeretek átadására helyezik a hangsúlyt.	1	18
14-17	4	A gyakorlati ismeretek átadására helyezik a hangsúlyt.	10-11	4-5
10-14	13-14	Törekcszenek az elméleti és a gyakorlat ismeretek egyensúlyára.	10-11	6-7
4	5-8	A szavak és a tettek egysége biztosított, a tanár megbízható.	7-8	6-7
6-7	5-8	A tanár tudatában van saját képességeinek, erősségeinek és gyengeségeinek.	9	9-10
5	3	Követik a környezeti változásokat, azokat folyamatosan beépítik a tananyagba. Naprakész információk átadása történik.	2-3	3
18-21	15-17	A diák véleményét a tananyagról igénylik és figyelembe is veszik.	16-17	13-15
18-21	9-12	A diák véleményét a tanári tevékenységről igénylik és figyelembe is veszik.	21	16-17
9	13-14	A korszerű oktatási módszereket és eszköz-zöket (esettanulmányok, elektronikus tan-anyag, INTERNET, stb.) alkalmazzák	7-8	9-10
18-21	21	A tanár ragaszkodik a meghirdetett tananyaghoz, abban változásokat, aktualizálásokat nem hajt végre.	16-17	21
6-7	9-12	A tanár a meghirdetett tananyagot fő váznak tekinti, és folyamatosan aktualizálja.	5-6	11-12
2-3	1	A tanár biztos szakmai (elméleti és gyakorlati) tudással rendelkezik.	2-3	1-2
2-3	2	A tanár képes a tananyagot úgy feldolgozni, hogy azt a hallgató követni tudja és megértse.	5-6	1-2
14-17	5-8	A tanár a tananyagot összekapcsolja más tantárgyakban tanultakkal. Az ismereteket komplexen kezeli.	4	4-5
18-21	9-12	A tanár épít a hallgatók kreativitására, alkalmaz kreativitástechnikákat (pl. brainstorming, csoportos megbeszélés)	18	13-15
14-17	19-20	A tanár a hallgató teljesítményét folyamatosan értékeli.	19	19-20
8	9-12	A tanár a hallgató teljesítménye növelésére ösztönzi.	14-15	11-12
10-13	15-17	A tanár képes kezelni a félreértéseket és a sokszínűséget.	13	13-15
10-13	15-17	A tanár erősíti a kötődést az intézményhez és a szakmához.	14-15	19-20
14-17	18	A tanár ismeri a hallgatók lehetőségeit és korlátait.	20	16-17
10-13	5-8	A tanár az oktatás keretében elkövetett hibáit elismeri és javítja (levonja a tanulságot).	12	8

19. táblázat

Több tényezőnél egyetértés mutatkozik a *tanárok* és a *hallgatók* között. Így lényeges szempontként kell figyelembe venni a képzés során azt az elvárást, hogy

- A tanár biztos szakmai (elméleti és gyakorlati) tudással rendelkezik.
- A tanár képes a tananyagot úgy feldolgozni, hogy azt a hallgató követni tudja és megértse.
- Követik a környezeti változásokat, azokat folyamatosan beépítik a tananyagba. Naprakész információk átadása történik.
- A gyakorlati ismeretek átadására helyezik a hangsúlyt.
- A szavak és a tettek egysége biztosított, a tanár megbízható.
- A tanár a tananyagot összekapcsolja más tantárgyakban tanultakkal. Az ismereteket komplexen kezeli
- **A tanár az oktatás keretében elkövetett hibáit elismeri és javítja (levonja a tanulságot).**

Azon tényezők tekintetében, ahol a két csoport között nem volt egyetértés:

A *tanárok* által az első 8 helyre soroltakat a *hallgatók* az alábbiak szerint rangsorolták:

- A tanár tudatában van saját képességeinek, erősségeinek és gyengeségeinek 8-10. A hallgatók által az első 8 helyre soroltakat a tanárok az alábbiak szerint rangsorolták:
- Töreksenek az elméleti és a gyakorlat ismeretek egyensúlyára 13-14. Ez nem lényeges eltérés a sorrendben.

Tanárok		A képzés során mennyire érvényesülnek az alábbiak?	Hallgatók	
Jellemzők sorrend	Fontosság sorrend		Jellemzők sorrend	Fontosság sorrend
1	3	A tanár ismereteket ad át a hallgatóknak.	1	2
2	1	Megtanítja, hogyan juthatnak új ismeretekhez, hogyan fejlesszék tudásukat.	2	3
4	4	A társadalmi beilleszkedést segítő ismeretek átadására, feldolgozására is törekszik.	4	4
3	2	A gyakorlatban is alkalmazható módszerek, eljárások, fogások is részét képezik a képzésnek.	3	1

20. táblázat

A képzés során érvényesülő jellemzők tekintetében a **jellemzők** sorrendje a *tanárok* és *hallgatók* véleménye alapján egyező képet mutat.

Eltérés mutatkozik a **fontosság** (azaz a változások irányának) megítélésében. Míg a *tanárok* a tanulásra, önképzésre való felkészítést tekintik elsődlegesnek, addig a *hallgatók* a gyakorlati módszerek elsajátításában látják az érvényesülésük nagyobb lehetőségét, és csak a 3. helyre sorolták be a tanulásra, önképzésre való felkészítést.

Véleményünk szerint a *hallgatók* a **fontosság** megállapításánál sokkal inkább a jelenből indultak ki, míg a *tanárok* által kialakított sorrend sokkal inkább a folyamatos változásra való felkészítés igényének figyelembevételével készült el.

A felmérés befejező részében kizárólag a *tanároktól* kértünk véleményt.

Tanárok		MEGÍTÉLÉSE SZERINT A TANÁR
Jellemzők sorrend	Fontosság sorrend	
2-3	1	igényli és végrehajtja a tananyag korszerűsítését
2-3	2	együttműködik a képzésben résztvevő további tárgyak oktatóival
6	3-4	folyamatosan értékeli önmagát, tevékenységét
7	3-4	igényli a vezetők, kollégák, hallgatók értékelését a munkájáról
4-5	5	alkalmazkodik a makro környezet (igazgatás, önkormányzat, piac, stb.) változásaihoz
1	6	igényli a stabilitást
4-5	7	figyelembe veszi az iskolai mikrokörnyezet változásait

21. táblázat

A táblázatban a jelen helyzetet **jellemző** sorrendet is szerepeltettük. A két sorrendet összehasonlítva megállapítható, hogy a tanárok jelentős sorrend átalakulást prognosztizálnak (terveznek, igényelnek...) ezeknél a tényezőknél. Kiemelt változást mutat a stabilitás iránti igény változása. Rámutat arra, hogy a munkaerőpiac által igényelt változásokra a felnőttképzésben résztvevők is érzékenyen reagálnak, a változások kényszerítő erejét felismerték és alkalmazkodni kívánnak ehhez.

A tanárok véleményének erőssorrendjét a **fontosság** szempontjából állítottuk sorba. Ez a többségi vélemény szerinti fontosság erősség sorrendet mutatja, és mint ilyen a tanári tevékenység szervezésénél, a tanár – képzési hely viszony kialakításánál figyelembe veendő.

Összegezve jelen kutatás eredményeit, megfontolásra **javasoljuk a kutatás kiterjesztését**

- A magkompetenciák részletes kimunkálására, és
- A szakma-specifikus képzésekbe beépíthető kompetencia alapú képzések területére.

A kiterjesztést egy a jelenlegi mintaszámot jelentősen meghaladó 3000 hallgató, és 1000 tanár bevonásával látjuk megvalósíthatónak. A kiterjesztés lehetővé teszi a helyi, regionális jellemzők (erőterek) feltérképezését is. Ehhez a tervezett EU régió-kénti mintavételt javasoljuk.

A kutatási jelentést a munkaerőpiacot meghatározó főbb vállalatok vezetőivel, humán erőforrás szakembereivel célszerű megvitatni, és ennek következtetéseivel gazdagítani a kutatás eredményeit összefoglaló kiadványt, amit a felnőttképzési intézmények számára és a Ki-Kicsoda a felnőttképzésben? c. kiadványban elérhető címlistára célszerű kiküldeni.

Záró megállapításaink az alábbiak:

A képzések sikerességének megítélésében a munkaerőpiac (hazai és EU) az a tényező, amely egyértelműen és könyörtelen következetességgel sugallja az alábbi outputorientált megközelítést:

Az oktatás célja a munkaerőpiacon elhelyezkedni képes munkaerő kiképzése és átképzése, aki nyitott és képes élete során továbbfejleszteni a tudását a különböző oktatási formák és módszerek segítségével.

Az ilyen munkaerő képzéséhez olyan tanárookra, előadókra van szükség, **akik rendelkeznek azokkal a kompetenciákkal, amelyek birtokában a szükséges és korszerű ismereteket, jártasságokat és készségeket úgy tudják átadni és fejleszteni a felnőttképzésben részt vevő hallgatóknál, hogy azok szakmai kulturáltsága is fejlődjön.**

A képzéshez, átképzéshez, illetve ezek irányainak meghatározásához a kompetencia-térképen szerepeltetett és a felmérésben visszaigazolt kompetenciák egyéni és szakmacsoportonkénti átgondolása és fejlesztése szükséges.

Szinte azonnal megoldható, hogy **a pályázatoknál azok a képzések kapjanak prioritást, amelyek kompetencia alapon kidolgozott képzési és követelményrendszert tartalmaznak.**

Végezetül, **kiemelten fontosnak tartjuk a felnőttképzésben oktatók (tanárok, előadók, gyakorlati szakemberek) kompetencia alapon nyugvó továbbképzési rendszerének kidolgozását és az oktatás beindítását.**

Irodalomjegyzék

Bakos Ferenc: Idegenszavak és kifejezések kéziszótára

Akadémiai Kiadó, Budapest., 1994.

Magyar Értelmező Kéziszótár. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1978

Guy Le Boterf:

Pour une définition plus rigoureuse de la compétence, Le Monde. 1997. július 2.

DeSeCo projekt:

Kompetenciák meghatározása és kiválasztása c. tanulmány

Lindner – Dihen – Henkey:

Humán controlling, Szókratész Külgazdasági Akadémia Budapest 2003.

Európai tanárképzési szakértők:

„Új kompetenciaelvárások a tudás alapú társadalomban

működő tanárokkal és oktatókkal szemben”

„Investing in competencies for all” OECD Oktatási Bizottsága miniszteri szintű találkozóját Párizsban 2001. április 2–4 között. Kommuniké

Győri Anna: Tudásmenedzsment a tanuló társadalomban.

Új pedagógiai szemle 2003 október.

Mihály Ildikó: Felnőttek tanulása – az elméleti és gyakorlati tapasztalatok.

Új pedagógiai szemle 2003 október.

Kömeneci Bertalan: Az információs társadalom és az oktatás

Tanulmány az Interneten.

Harangi László: Az élethosszig tartó tanulás (tanulmány)

<http://eschola.sulinet.hu/tart/cikk/ca/0/21740/1>

1. melléklet

Hallgatói kérdőív

„Felnőttképzésben oktató szakemberek kompetenciáinak meghatározása”

A kompetenciák azok az alapvető személyes tulajdonságok, amelyek eredményeként az adott munkakörben egy munkavállaló kiváló teljesítményt nyújt. Azok a képességek, készségek, adottságok, tudás és viselkedéses megnyilvánulások, amelyek a kiváló teljesítmény alapjául szolgálnak.¹²

Tisztelt Hallgató!

Kérem, hogy a kérdőívben szereplő kérdések megválaszolásával segítse elő, hogy a felnőttképzésben résztvevő szakemberek megismerjék az Ön véleményét és elvárásait.

A kérdésekre a saját – jelenlegi képzési formában szerzett – tapasztalatai alapján válaszoljon, határozza meg annak jellemzőit a „Jellemző” skála (a kérdés alatti 1. sor) megfelelő pontjának megjelölésével, és ítélje meg, hogy az adott jellemző mennyire fontos, hogy érvényesüljön a tanári tevékenységben, felnőttképzésben a „Fontosság” skála (a kérdés alatti 2. sor) megfelelő pontjának megjelölésével.

Ha a kérdés a tanári, oktatói tevékenységre vonatkozik, akkor válaszát ne egy-egy tanárára jellemzően, hanem a képzésben résztvevő tanárookra általánosan jellemzően fogalmazza meg.

A kérdőív kitöltésével hozzájárulhat a felnőttképzés fejlesztéséhez. Segítő közreműködését köszönjük.

A kutatásban résztvevők nevében

Dr. Barta Tamás
Főiskolai docens
Ügyvezető igazgató
SZÓKRATESZ Külgazdasági Akadémia

¹² Az OECD Kompetenciák meghatározása és kiválasztása: Elméleti és fogalmi alapok c projekt anyaga alapján

1. A gyakorlat az alábbi kompetenciákat igényli a munkavállalóktól. Mennyire készíti fel Önt ezekre a jelenlegi képzési rendszer?

• Szakmai ismeretek

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Problémamegoldó képesség

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Kreativitás

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Kommunikációs készség

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Önállóság

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Kapcsolatteremtő készség

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Tanulási készség

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Kezdeményező készség

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Szervezőkészség

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Megbízhatóság

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Tudjon teamben dolgozni

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Tárgyaló képesség

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Rugalmasság

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Felelősségtudat

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Céltudatosság

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Reális önértékelés

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Egyéb, éspedig:

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Egyéb, és pedig:

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

2. A képzés piacképességének megítélésében mennyire játszik szerepet, hogy
• a képzést követően milyen arányban tudnak elhelyezkedni a hallgatók?

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• **a hallgató a megszerzett ismereteket milyen mértékben tudja alkalmazni a munkájában?**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

3. A hallgató teljesítményének megítélésben mennyire játszik szerepet, hogy
• a lexikális ismereteket veszik figyelembe a tanárok?

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• **a probléma-megoldási képességet veszik figyelembe a tanárok?**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• **a hallgatói kreativitást veszik figyelembe a tanárok?**

Mellékletek

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

4. A tanári tevékenység mindennapjaiban

- Az elméleti ismeretek átadására helyezik a hangsúlyt.

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- A gyakorlati ismertek átadására helyezik a hangsúlyt.

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- Törekcszenek az elméleti és a gyakorlat ismeretek egyensúlyára.

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- A szavak és a tettek egysége biztosított, a tanár megbízható.

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• **A tanár tudatában van saját képességeinek, erősségeinek és gyengeségeinek.**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• **Követik a környezeti változásokat, azokat folyamatosan beépítik a tananyagba Naprakész információk átadása történik.**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• **A diák véleményét a tananyagról igénylik és figyelembe is veszik.**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• **A diák véleményét a tanári tevékenységről igénylik és figyelembe is veszik.**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• **A korszerű oktatási módszereket és eszközöket (esettanulmányok, elektronikus tananyag, INTERNET felhasználása, stb.) alkalmazzák**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- **A tanár ragaszkodik a meghirdetett tananyaghoz, abban változásokat, aktualizálásokat nem hajt végre.**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- **A tanár a meghirdetett tananyagot fő váznak tekinti, és folyamatosan aktualizálja.**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- **A tanár biztos szakmai (elméleti és gyakorlati) tudással rendelkezik.**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- **A tanár képes a tananyagot úgy feldolgozni, hogy azt a hallgató követni tudja és megértse.**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- **A tanár a tananyagot összekapcsolja más tantárgyakban tanultakkal. Az ismereteket komplexen kezeli.**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- **A tanár épít a hallgatók kreativitására, alkalmaz kreativitástechnikákat (pl. brainstorming, csoportos megbeszélés, stb.)**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- **A tanár a hallgató teljesítményét folyamatosan értékeli.**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- **A tanár a hallgatót teljesítménye növelésére ösztönzi.**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- **A tanár képes kezelni a félreértéseket és a sokszínűséget.**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- **A tanár erősíti a kötődést az intézményhez és a szakmához.**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- **A tanár ismeri a hallgatók lehetőségeit és korlátait.**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- **A tanár az oktatás keretében elkövetett hibáit elismeri és javítja (levonja a tanulságot).**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- **Egyéb, éspedig:**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- **Egyéb, éspedig:**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

5. A képzés során mennyire érvényesülnek az alábbiak?

- **A tanár ismereteket ad át a hallgatónak.**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- **Megtanulom, hogyan juthatok új ismeretekhez, hogyan fejlesszem tudásomat.**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- A társadalmi beilleszkedést segítő ismeretek átadása, feldolgozása is megtörténik.

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- A gyakorlatban is alkalmazható módszereket, eljárásokat, fogásokat is elsajátítok.

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

6. További vélemények, észrevételek, javaslatok:

2. melléklet

Tanári kérdőív

„Felnőttképzésben oktató szakemberek kompetenciáinak meghatározása”

A kompetenciák azok az alapvető személyes tulajdonságok, amelyek eredményeként az adott munkakörben egy munkavállaló kiváló teljesítményt nyújt. Azok a képességek, készségek, adottságok, tudás és viselkedéses megnyilvánulások, amelyek a kiváló teljesítmény alapjául szolgálnak.¹³

Tisztelt Kolléga!

Kérem, hogy a kérdőívben szereplő kérdések megválaszolásával segítse elő, hogy a felnőttképzésben résztvevő szakemberek megismerjék az Ön véleményét és elvárásait.

A kérdésekre a saját tapasztalatai alapján válaszoljon, határozza meg annak jellemzőit a „Jellemző” skála (a kérdés alatti 1. sor) megfelelő pontjának megjelölésével, és ítéld meg, hogy az adott jellemző mennyire fontos, hogy érvényesüljön a tanári tevékenységben, felnőttképzésben a „Fontosság” skála (a kérdés alatti 2. sor) megfelelő pontjának megjelölésével.

Ha a kérdés a tanári, oktatói tevékenységre vonatkozik, akkor válaszát ne saját oktatási tevékenységére jellemzően, hanem a képzésben résztvevő tanárookra általánosan jellemzően fogalmazza meg.

A kérdőív kitöltésével hozzájárulhat a felnőttképzés fejlesztéséhez. Segítő közreműködését köszönjük.

A kutatásban résztvevők nevében

Dr. Barta Tamás
Főiskolai docens
Ügyvezető igazgató
SZÓKRATÉSZ Külgazdasági Akadémia

¹³ Az OECD Kompetenciák meghatározása és kiválasztása: Elméleti és fogalmi alapok c projekt anyaga alapján

1. A gyakorlat az alábbi kompetenciákat igényli a munkavállalóktól.

Mennyire készíti fel a jelenlegi képzési rendszer ezekre a hallgatókat?

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Szakmai ismeretek

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Problémamegoldó képesség

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Kreativitás

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Kommunikációs készség

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Önellőség

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Kapcsolatteremtő készség

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Tanulási készség

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Kezdeményező készség

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Szervezőkészség

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Megbízhatóság

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Tudjon teamben dolgozni

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Tárgyaló képesség

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Rugalmasság

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Felelősségtudat

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Céltudatosság

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Reális önértékelés

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Egyéb, éspedig:

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Egyéb, és pedig:

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

2. A képzés piacképességének megítélésében mennyire játszik szerepet, hogy

• a képzést követően milyen arányban tudnak elhelyezkedni a hallgatók?

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• a hallgató a megszerzett ismereteket milyen mértékben tudja alkalmazni a munkájában?

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

3. A hallgató teljesítményének megítélésben mennyire játszik szerepet, hogy

• a lexikális ismereteket veszik figyelembe a tanárok?

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• a probléma-megoldási képességet veszik figyelembe a tanárok?

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• a hallgatói kreativitást veszik figyelembe a tanárok?

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

4. A tanári tevékenység mindennapjaiban

• Az elméleti ismeretek átadására helyezik a hangsúlyt.

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• A gyakorlati ismertek átadására helyezik a hangsúlyt.

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• Törekсенek az elméleti és a gyakorlati ismeretek egyensúlyára.

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• A szavak és a tettek egysége biztosított, a tanár megbízható.

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- **A tanár tudatában van saját képességeinek, erősségeinek és gyengeségeinek.**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- **Követik a környezeti változásokat, azokat folyamatosan beépítik a tananyagba. Naprakész információk átadása történik.**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- **A diák véleményét a tananyagról igénylik és figyelembe is veszik.**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- **A diák véleményét a tanári tevékenységről igénylik és figyelembe is veszik.**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- **A korszerű oktatási módszereket és eszközöket (esettanulmányok, elektronikus tananyag, INTERNET felhasználása, stb.) alkalmazzák.**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- A tanár ragaszkodik a meghirdetett tananyaghoz, abban változásokat, aktualizálásokat nem hajt végre.

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- A tanár a meghirdetett tananyagot fő váznak tekinti, és folyamatosan aktualizálja.

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- A tanár biztos szakmai (elméleti és gyakorlati) tudással rendelkezik.

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- A tanár a tananyagot úgy dolgozza fel, hogy azt a hallgató követni tudja és megértse.

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- A tanár a tananyagot összekapcsolja más tantárgyakban tanultakkal. Az ismereteket komplexen kezeli.

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- **A tanár épít a hallgatók kreativitására, alkalmaz kreativitástechnikákat (pl. brainstorming, csoportos megbeszélés, stb.)**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- **A tanár a hallgató teljesítményét folyamatosan értékeli.**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- **A tanár a hallgatót teljesítménye növelésére ösztönzi.**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- **A tanár képes kezelni a félreértéseket és a sokszínűséget.**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- **A tanár erősíti a kötődést az intézményhez és a szakmához.**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- **A tanár ismeri a hallgatók lehetőségeit és korlátait.**

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- A tanár az oktatás keretében elkövetett hibáit elismeri és javítja (levonja a tanulságot).

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- Egyéb, éspedig:

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- Egyéb, éspedig:

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

5. A képzés során mennyire érvényesülnek az alábbiak?

- A tanár ismereteket ad át a hallgatónak.

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- Megtanítja, hogyan juthatnak új ismeretekhez, hogyan fejlesszék tudásukat.

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- A társadalmi beilleszkedést segítő ismeretek átadására, feldolgozására is törekszik.

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- A gyakorlatban is alkalmazható módszerek, eljárások, fogások is részét képezik a képzésnek.

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

6. Megítélése szerint a tanár

- alkalmazkodik a makro környezet (igazgatás, önkormányzat, piac, stb.) változásaihoz.

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- figyelembe veszi az iskolai mikrokörnyezet változásait

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

- igényli a stabilitást

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• igényli és végrehajtja a tananyag korszerűsítését

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• együttműködik a képzésben résztvevő további tárgyak oktatóival

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• folyamatosan értékeli önmagát, tevékenységét

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

• igényli a vezetők, kollégák, hallgatók értékelését a munkájáról

Egyáltalán nem jellemző	Nem jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tudom megítélni	Inkább jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Egyáltalán nem fontos	Nem fontos	Inkább nem fontos	Nem tudom megítélni	Inkább fontos	Fontos	Kiemelt fontosságú

7. További vélemények, észrevételek, javaslatok:

3. melléklet

„Felnőttképzésben oktató szakemberek kompetenciáinak meghatározása”

Kiegészítő kategóriák – Tanári kérdőívek:

1. Mennyire készíti fel a jelenlegi képzési rendszer a hallgatókat?

- Interperszoniális kapcsolatteremtő képesség: 7,7 (jellemző/fontosság)
- Reális önértéktudat: 6,7
- Reális értékrend: 2, 7
- Írás készség: 2,6
- Állóképesség: 7,7
- Hitelesség: 6,7

4. A tanári tevékenység mindennapjaiban

- A tanár a tehetséges hallgatók számára plusz ismereteket nyújt: 6,7
- A verbális és írásbeli tudásszintmérés rendszeres volta: 6,7
- Fogadó órákon kötetlen segítő beszélgetések: 2,7
- A tanár a hallgatókkal a saját tantárgyán keresztül, de akár ettől függetlenül is emberi kapcsolatot alakít ki a hallgatóval: 5,7
- A tanár a tanítása során interaktív előadásmódot preferál, mint a hosszú távú emberi kapcsolatok alapját: 3,6

7. További vélemények, észrevételek, javaslatok:

- A mai gyakorlatban a hospitálás lényegében minimálisra szűkölt. A tantárgyi koncentrációra egyáltalán nem ügyelnek a felnőttképzésben. A felsőoktatásban alig van olyan előadó, aki az andragógia szabályszerűségeivel tisztában van.
Javaslat: tanári továbbképzés a felnőttoktatás sajátosságaival
- A tanár törekedjen folyamatosan saját személyiségfejlődését előmozdítani (önképzés, önértékelés, kihívás felvállalás) és jó példák, személyes példák alapján tevőlegesen is járuljon hozzá a hallgatók személyiségfejlődéséhez, önbizalom erősítéséhez.

A hallgatókkal való kapcsolata során a tanár villantsa fel azokat a „kapszodókat”, amit a mai fiatalok igényelnek annak érdekében, hogy megtalálják a helyüket és szerepüket úgy a családjukban, mint a társadalmon belül. (Családon belüli minták hiánya miatt ezen a téren a tanár felelőssége feltétlenül szükséges!)

4. melléklet

„Felnőttképzésben oktató szakemberek kompetenciáinak meghatározása”

Kiegészítő kategóriák – Hallgatói kérdőívek:

1. Mennyire készíti fel a jelenlegi képzési rendszer a hallgatókat?

- Tolerancia: 2, 5 (Jellemző/fontosság)
- Személyes kontaktus: 2, 5
- Ismeretek gyakorlati alkalmazása: 1, 7
- Empátia: 2, 6
- Humánusság: 1, 7
- Logikai készség: 1, 6
- Gyakorlati ismeretek: 1, 7
- Alkalmazkodási képesség: 6, 6
- Empátia: 3, 6
- Empátia: 1, 5
- Ízlés, megjelenés: 7, 7
- Műveltség, tájékozódás: 7, 7
- Segítőkézség: 7, 6
- Motiváltság: 5, 5
- Motiváló készség: 2, 6
- Gyakorlatiasság: 2, 5
- Piaci helyzet megismerése: 2, 6
- Széleskörű gazdasági ismeretek birtoklása: 2, 6
- Objektív elbírálás: 1, 7
- Tanárok közötti színvonalbeli különbség: 7, 6
- Általános szemlélet: 5, 6
- Becsületesség: 1, 7
- Retorikai képesség: 2, 7

4. A tanári tevékenység mindennapjaiban

- A cél nem a tananyag megértetése, hanem a gyors leadása: 7, 2
- A nem egyenlő ismeretekkel rendelkező tanulókra a tanár nem fordít elég figyelmet, visszafejlődnek: 6, 7
- A tanár nem ad lehetőséget a hibák pótlására: 6, 6
- Nem veszik figyelembe, hogy valaki személyes okok miatt is készülhet kevesebbet: 6, 6
- A tanár rendelkezzen reális elvárásokkal: 3, 7
- A tanár felkelti az érdeklődést a tananyag iránt: 3, 7

- A tanár törekszik arra, hogy megismerje hallgatóit: 2, 6
- A tanár figyelembe veszi a hallgató szakmai sikereit: 2, 6

7. További vélemények, észrevételek, javaslatok:

- A vizsgaidőszakban több tantárgyból kellene szóbeli vizsga, így jobban értékelhető az ember valódi tudása
- Szóbeli vizsgák hiánya
- Több szeminárium kellene, ami a gyakorlaton alapszik
- A szakmában dolgozó személyek előadásain érződik a tanári képesítés hiánya
- Túl nagy szemináriumi csoportok, közösség hiánya, emberi kapcsolatok elidegenedése
- Kevés az olyan tanár, aki gyakorlati eszközökkel (példákkal, életszerű tapasztalatokkal) egészíti ki a tananyagot! Rengeteg olyan ismeret van a diákok fejében, amit ha csak rendszerezni és/vagy más megvilágításba tenni, máris nagyobb rálátása lenne a világra.

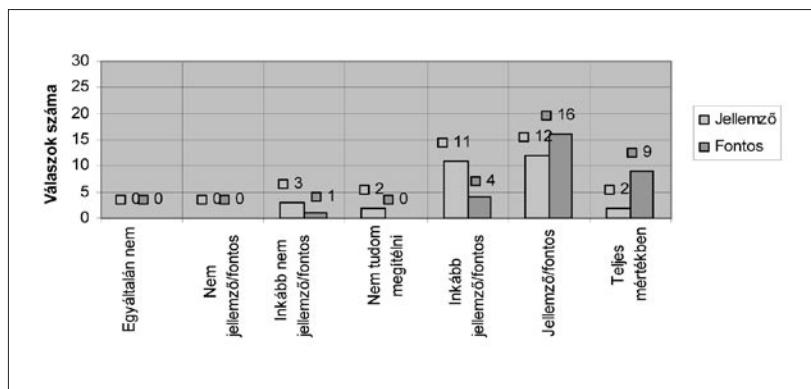
Olyan tanárok, illetve tantárgyakra jóval nagyobb szükség van, ami emberi értékekkel gazdagítja a diákokat, ami az életre készít fel.

- Kevés olyan tanár van, aki humánus és emberi.
- Több nyelvoktatásra lenne szükség, amely magas színvonalú. A nyelvoktatás ne délután kezdődjön, a tanárok rendszeren tartsák meg, órarend szerint és ne fejezzék be előbb az órát. A tanár óra közben ne mással foglalkozzon (pl. telefon, sms), hanem a hallgatókra figyeljen.
- Több szakmai gyakorlatot igényelnék és a diákcsere programtól se zárkóznék el. Minőségi nyelvoktatást igényelnék. Nyelvtudás szerint külön csoportokat javasolnák. A tanár tanárként viselkedjen.
- Nagyobb rugalmasság fénymásolás terén.
- Több szakmai gyakorlat – több cégnél
- Az órák beosztását lehetne átszervezni, mert késő délután az embereknek már nem úgy fog az agyuk, mint kéne.
- A nyelvoktatás szintje lehetne magasabb: jó lenne, ha a tanár hozzáértőbb lenne, és többet foglalkozna azzal, hogy mit ad le az órán, mert szerintem a tanárt egyáltalán nem érdekli a tanítás, csak az, hogy bejön és, hogy csináljon valamit, eltöltse az órát. Az, hogy mit ad le és hogyan, az már nem érdekli.
- A nyelvi órák minőségének javítása
- Jobb nyelvoktatás, akár több választékból is
- Több osztályprogram
- Több tananyag, nagyobb számonkérés
- Még több gyakorlat
- Színvonalasabb lehetne a nyelvoktatás
- A tanár legyen felkészült és tudjon róla, hogy mire, melyik nyelvvizsgára készítsen fel
- A tanulókkal tiszteletudóbban bánjon

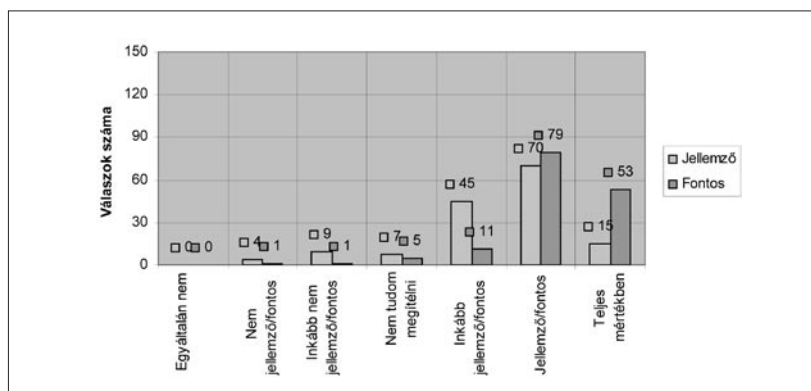
- Az iskola az ígéreteit tartsa be (kirándulások, színház)
- Nyelvoktatás minőségének javítása, esetleg főállású nyelvtanárok alkalmazásával.
- Meg vagyok elégedve a tanárainmal és örülök, hogy ők taníthatnak engem. A tananyag mellett több plusz ismeretre teszek szert általuk.
- Erősíteném a gyakorlati feladatok gyakoriságát
- Túl nagy hangsúly az elméleti anyagon
- Szigorúbb felvételi lehetőség
- Pozitív: kis létszámú csoportok
- Nem biztos, hogy minden tanár megfelelő
- Nem növelném a képzésben résztvevők számát
- Jó iskola: arra tanít, amit hirdet
- Inkább a lexikális ismeret a fontos, a mindennapi munka folyamán előforduló problémák alig kerülnek megbeszélésre.
- Elméleti síkon oktatnak az előadók, ami nem mindig felel meg a kivitelezhető gyakorlatnak.
- Megfelelően összeszedett tananyag rendelkezésre bocsátása, akár másolaton, akár elektronikus formában. Nem a kötött tankönyvet igényelném, hanem azt, hogy ne egyénileg kelljen mindent összeszedni ahhoz, hogy készülni lehessen.

5. melléklet

A gyakorlat az alábbi kompetenciákat igényli a munkavállalóktól.
Mennyire készíti fel a jelenlegi képzési rendszer ezekre a hallgatókat?

2. ábra
Szakmai ismeretek – Tanár

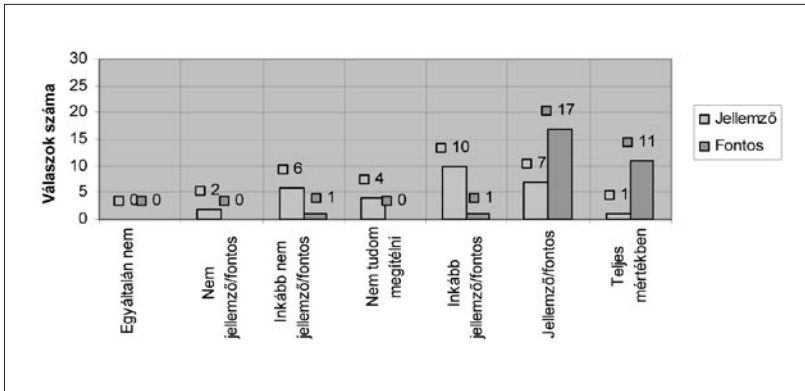

3. ábra
Szakmai ismeretek – Hallgató

A szakmai ismeretekre a tanárok és a hallgatók többségének véleménye szerint felkészít a jelenlegi képzési rendszer. Csak néhány esetben fordult elő a nem jellemző kategória választása.

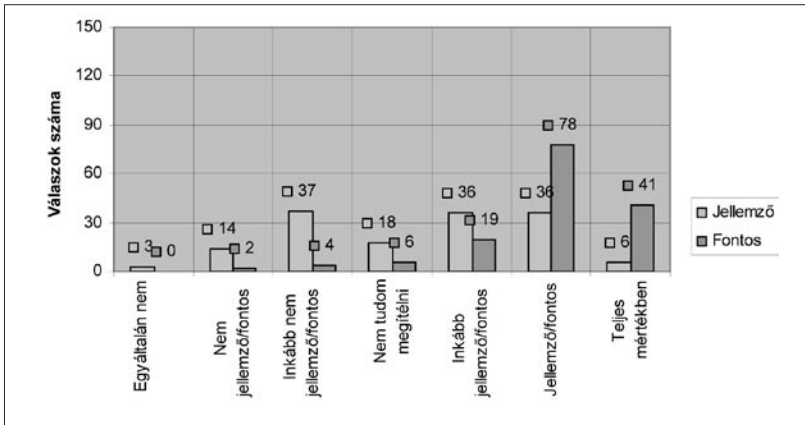
A szakmai ismeretek fontossága tekintetében mind a tanárok, mind a hallgatók a jelenlegi jellemző szint feletti fontosságot határoztak meg.

A gyakorlat az alábbi kompetenciákat igényli a munkavállalóktól. Mennyire készíti fel a jelenlegi képzési rendszer ezekre a hallgatókat?

4. ábra

Problémamegoldó képesség – Tanár

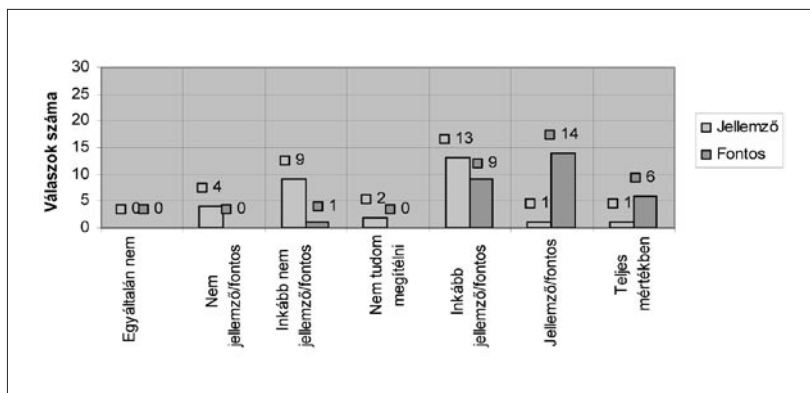
5. ábra

Problémamegoldó képesség – Hallgató

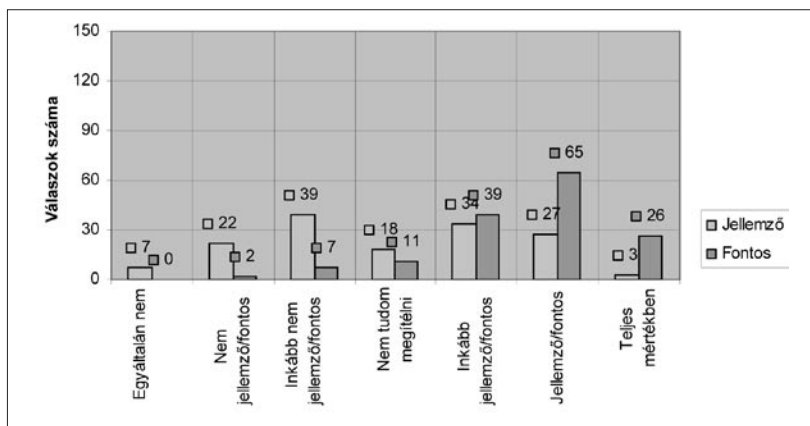
A problémamegoldó képességre való felkészítés a tanárok 60%-a szerint jellemző kategóriával került értékelésre, míg a hallgatók csak cca. 45%-ban ítélték a jelenlegi képzési rendszerre jellemzőnek ezt.

A problémamegoldó képességre való felkészítés fontossága tekintetében mind a tanárok, mind a hallgatók a jelenlegi jellemző szint feletti fontosságot határoztak meg. Csak néhány esetben fordult elő a nem fontos kategória választása.

A gyakorlat az alábbi kompetenciákat igényli a munkavállalóktól. Mennyire készíti fel a jelenlegi képzési rendszer ezekre a hallgatókat?

6. ábra
Kreativitás – Tanár

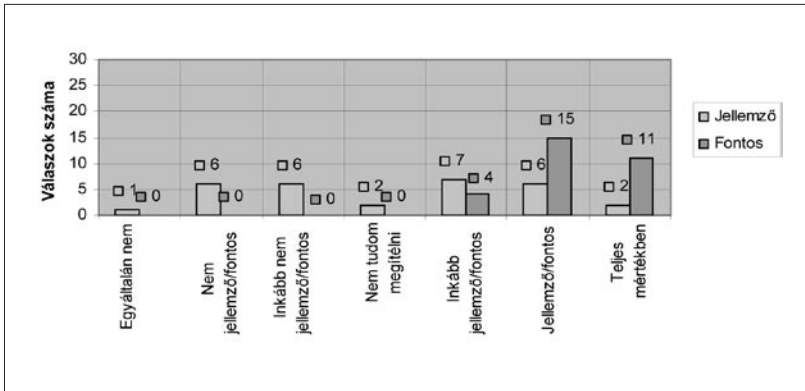

7. ábra
Kreativitás – Hallgató

A kreativitásra való felkészítést a tanárok 50%-a értékelte a jellemző kategóriák valamelyikével. A hallgatók értékelése ezen a téren csak 35%-ban tartalmazza a jellemző kategóriák megjelölését.

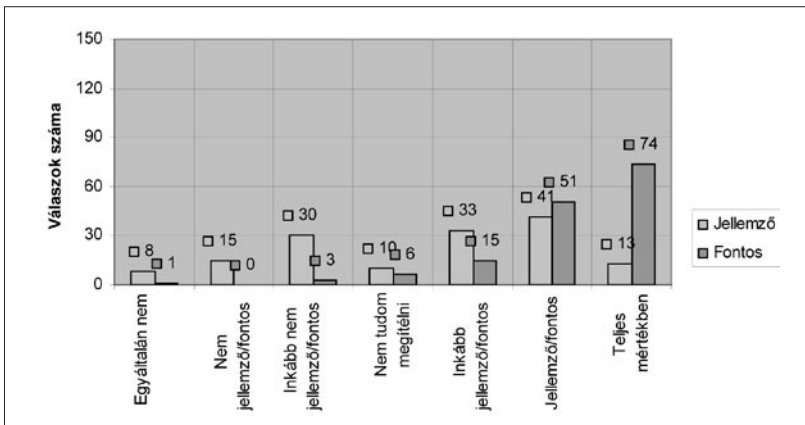
A kreativitásra való felkészítés fontossága tekintetében mind a tanárok, mind a hallgatók a jelenlegi jellemző szint feletti fontosságot határoztak meg. Csak néhány esetben fordult elő a nem fontos kategória választása.

A gyakorlat az alábbi kompetenciákat igényli a munkavállalóktól. Mennyire készíti fel a jelenlegi képzési rendszer ezekre a hallgatókat?

8. ábra

Kommunikációs készség – Tanár

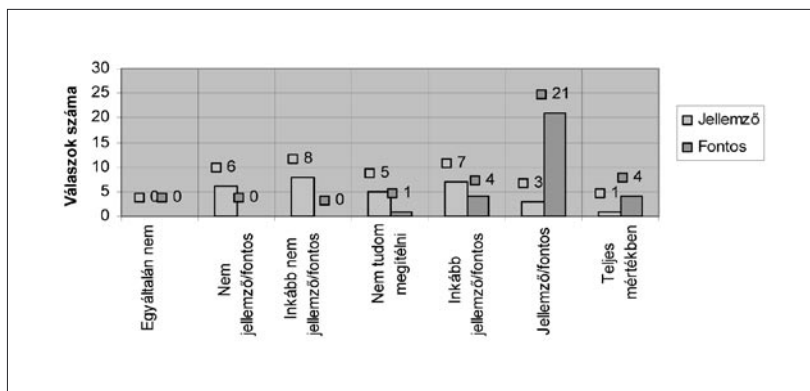
9. ábra

Kommunikációs készség – Hallgató

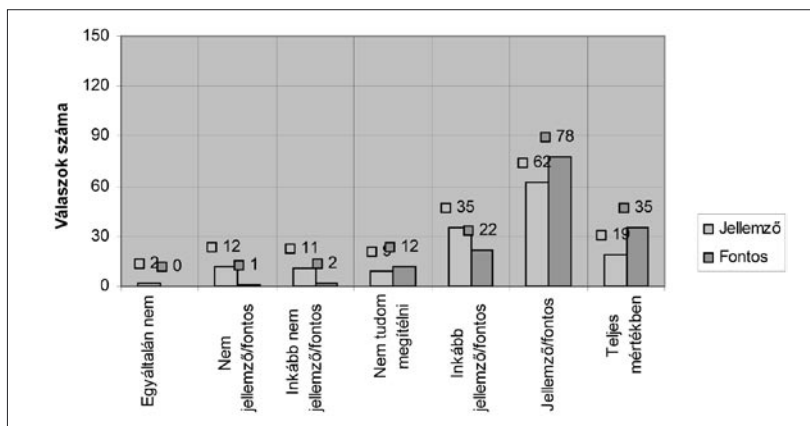
A kommunikációs készség kialakítását a tanárok 50%-a értékelte a jellemző kategóriák valamelyikével. A hallgatók értékelése ezen a téren meghaladja a tanárok által adott értékelést, cca. 60%-ban tartalmazza a jellemző kategóriák megjelölését.

A kommunikációs készség fontossága tekintetében mind a tanárok, mind a hallgatók a jelenlegi jellemző szint feletti fontosságot határoztak meg. Csak néhány esetben fordult elő a hallgatóknál a nem fontos kategória választása.

A gyakorlat az alábbi kompetenciákat igényli a munkavállalóktól. Mennyire készíti fel a jelenlegi képzési rendszer ezekre a hallgatókat?

10. ábra
Önállóság – Tanár

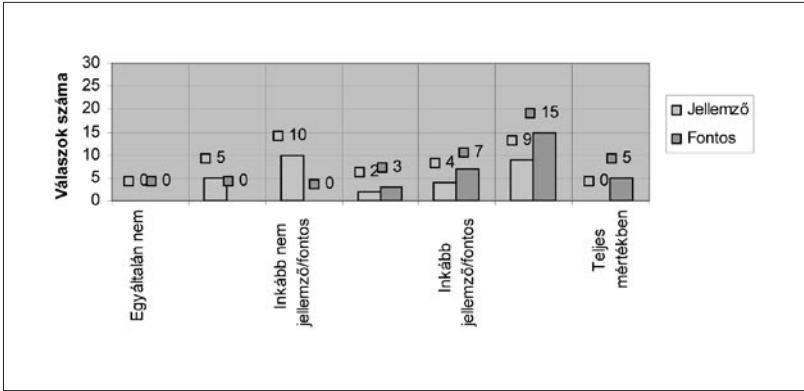

11. ábra
Önállóság – Hallgató

Az önállóságra való felkészítést a tanárok 1/3-a ítélte a jelenlegi rendszerre jellemzőnek, majdnem 50%-uk a nem jellemző kategóriák valamelyikét jelölte meg. A hallgatóknál a jellemző megítélésében 75%-ban a jellemző kategóriák valamelyikét jelölték meg, és csak cca. 18 %-ban adtak nem jellemző választ. Úgy ítéli meg a többség, hogy az önállóságra a jelenlegi rendszer jellemzően felkészít.

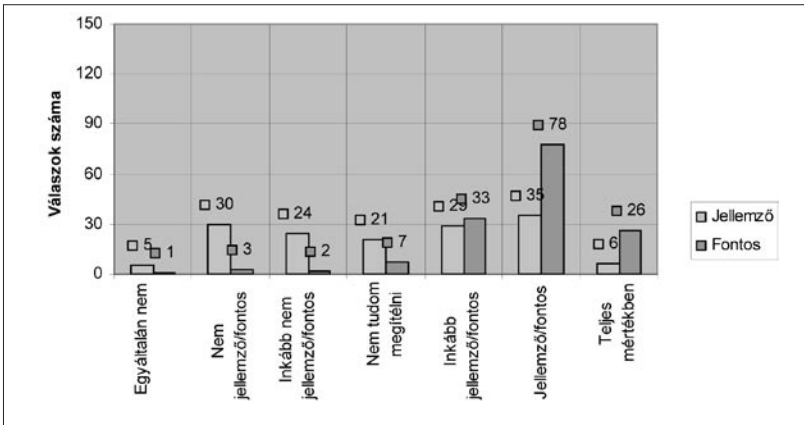
Az önállóságra való felkészítés fontossága tekintetében mind a tanárok, mind a hallgatók a jelenlegi jellemző szint feletti fontosságot határoztak meg. Csak néhány esetben, a hallgatóknál fordult elő a nem fontos kategória választása.

A gyakorlat az alábbi kompetenciákat igényli a munkavállalóktól. Mennyire készíti fel a jelenlegi képzési rendszer ezekre a hallgatókat?

12. ábra

Kapcsolatteremtő készség – Tanár

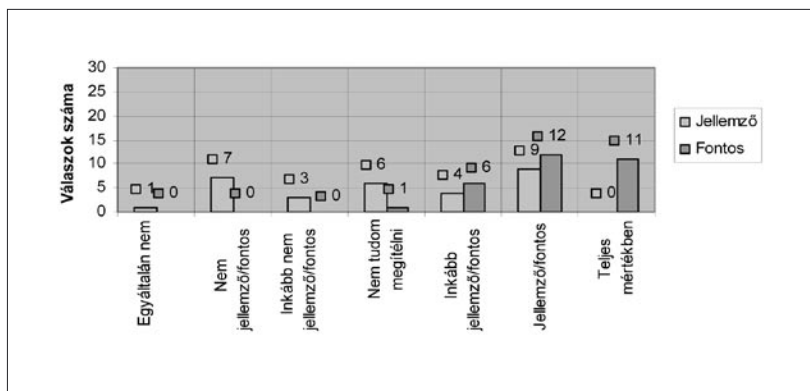
13. ábra

Kapcsolatteremtő készség – Hallgató

A kapcsolatteremtő készség tekintetében a jellemző értéket a tanárok 45%-ban, a hallgatók 55%-ban választották. Jelentős tehát minkét csoportban a nem jellemző kategóriák valamelyikének a választása.

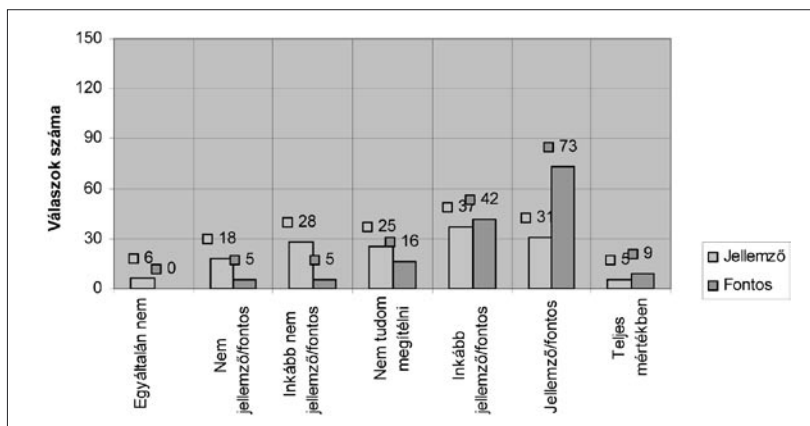
A kapcsolatteremtő készség fontossága tekintetében mind a tanárok, mind a hallgatók a jelenlegi jellemző szint feletti fontosságot határoztak meg. Csak néhány esetben, a hallgatóknál fordult elő a nem fontos kategória választása.

A gyakorlat az alábbi kompetenciákat igényli a munkavállalóktól. Mennyire készíti fel a jelenlegi képzési rendszer ezekre a hallgatókat?

14. ábra

Tanulási készség – Tanár

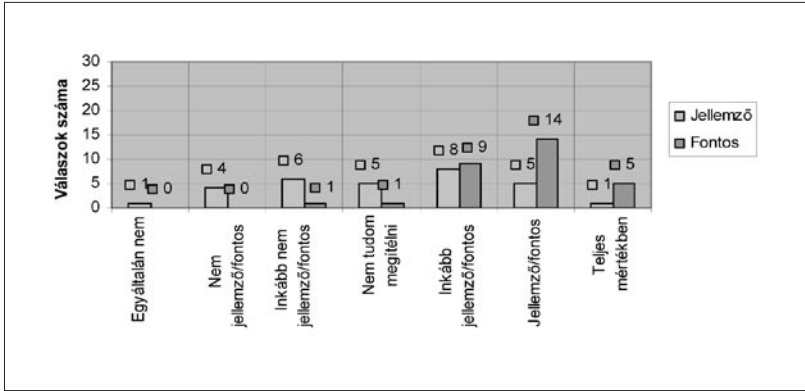
15. ábra

Tanulási készség – Hallgató

A tanulási készségre való felkészítést a jelenlegi helyzetben mind a tanárok, mind a hallgatók nagyon széles skálán ítélik meg. Arányaiban soknak tartjuk a nem tudom megítélni válaszokat 0 tanároknál (20%), de a diákoknál is (cca.18%).

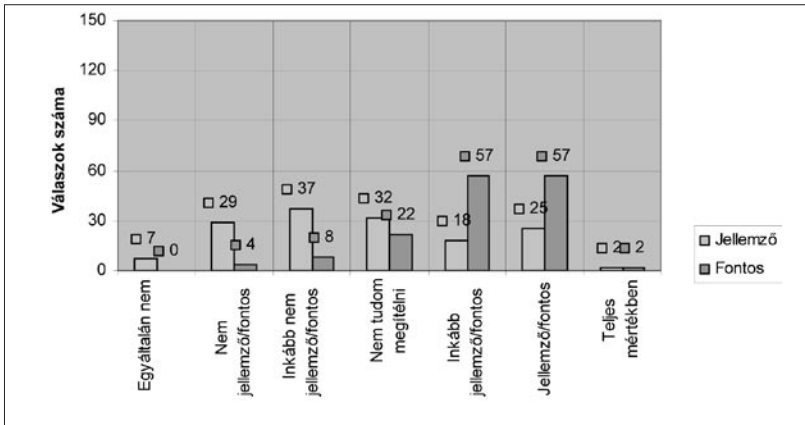
A tanulási készségre való felkészítés fontossága tekintetében mind a tanárok, mind a hallgatók a jelenlegi jellemző szint feletti fontosságot határoztak meg. Csak néhány esetben, a hallgatóknál fordult elő a nem fontos kategória választása.

A gyakorlat az alábbi kompetenciákat igényli a munkavállalóktól. Mennyire készíti fel a jelenlegi képzési rendszer ezekre a hallgatókat?

16. ábra

Kezdeményező készség – Tanár

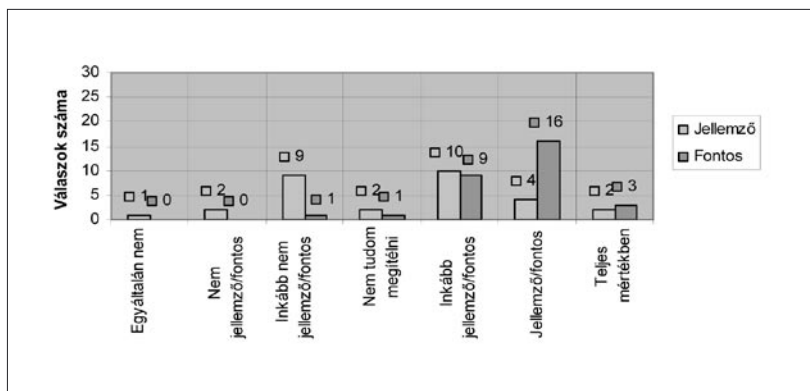
17. ábra

Kezdeményező készség – Hallgató

A kezdeményező készségre való felkészítést a tanárok cca. 50%-a találta inkább jellemzőnek. Itt is 5 fő a 30-ból nem tudta megítélni ennek teljesülését. A hallgatói értékelés 30%-ban adott jellemző kategóriák szerinti értékelést és 50 % inkább a nem jellemző kategóriák megjelölésével értékelt.

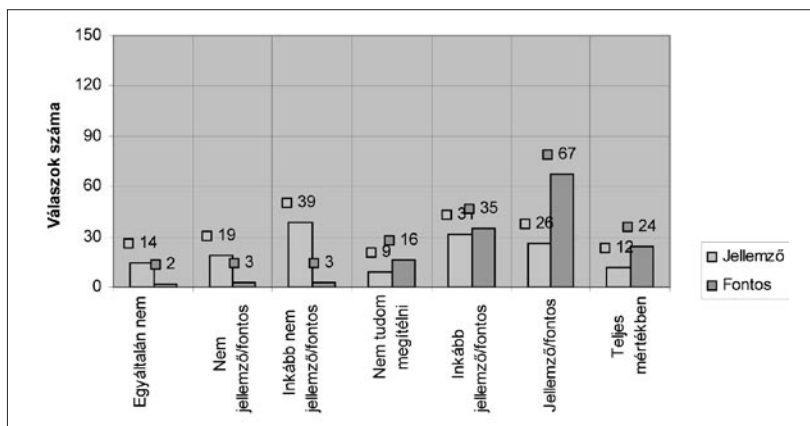
A kezdeményező készségre való felkészítés fontossága tekintetében mind a tanárok, mind a hallgatók a jelenlegi jellemző szint feletti fontosságot határoztak meg. Csak néhány esetben a hallgatóknál és meglepő módon a tanároknál is előfordult a nem fontos kategória választása.

A gyakorlat az alábbi kompetenciákat igényli a munkavállalóktól. Mennyire készíti fel a jelenlegi képzési rendszer ezekre a hallgatókat?

18. ábra

Szervezőkészség – Tanár

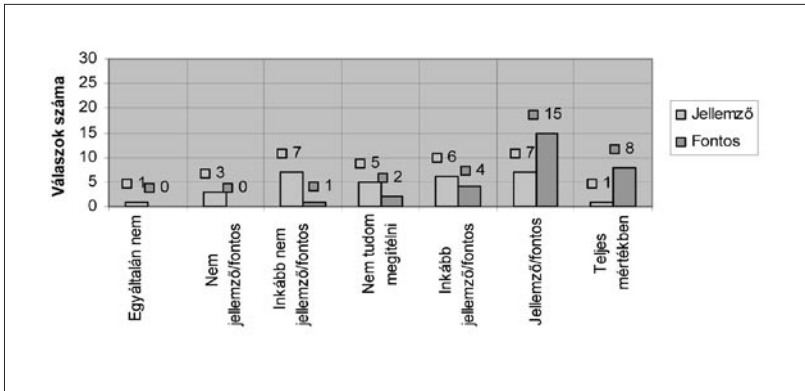
19. ábra

Szervezőkészség – Hallgató

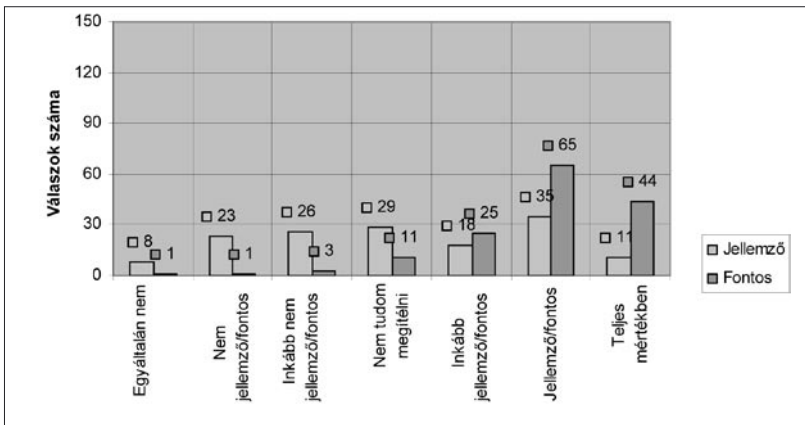
A szervező készségre történő felkészítést a tanárok több mint 50%-a a jellemző kategóriák valamelyikével értékelte, míg a hallgatóknál ez a kategória 45%-ban jelent meg. A hallgatók többsége nem jellemzőnek ítélte meg a szervezőkészség kialakítását a jelenlegi képzési rendszerben.

A szervező készségre való felkészítés fontossága tekintetében mind a tanárok, mind a hallgatók a jelenlegi jellemző szint feletti fontosságot határoztak meg. Csak néhány esetben a hallgatóknál és meglepő módon a tanároknál is előfordult a nem fontos kategória választása.

A gyakorlat az alábbi kompetenciákat igényli a munkavállalóktól. Mennyire készíti fel a jelenlegi képzési rendszer ezekre a hallgatókat?

20. ábra
Megbízhatóság – Tanár

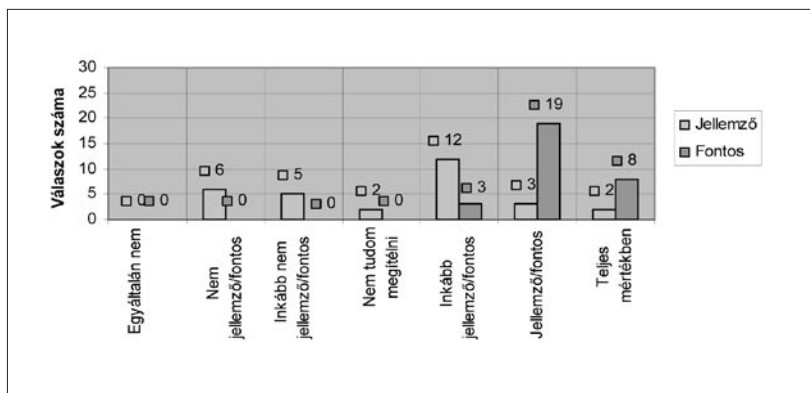

21. ábra
Megbízhatóság – Hallgató

A megbízhatóságra való felkészítést a jelenlegi helyzetben mind a tanárok, mind a hallgatók nagyon széles skálán ítélik meg. Arányaiban soknak tartjuk a nem tudom megítélni válaszokat a tanároknál (cca. 20%), de a diákoknál is (cca.20%).

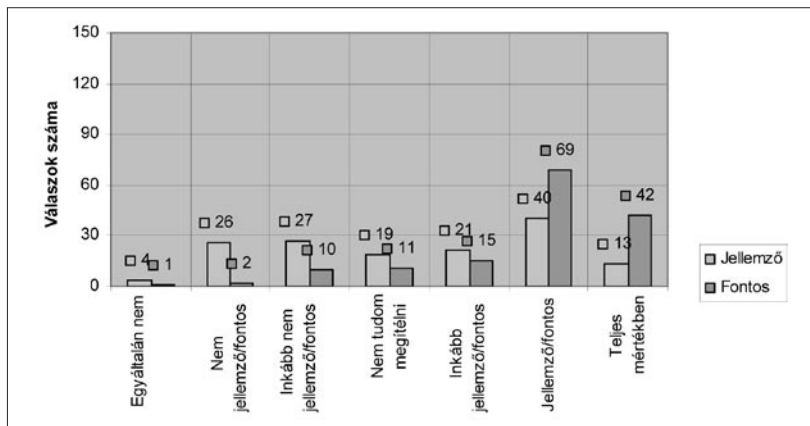
A megbízhatóságra való felkészítés fontossága tekintetében mind a tanárok, mind a hallgatók a jelenlegi jellemző szint feletti fontosságot határoztak meg. Csak néhány esetben, a hallgatóknál, és 1 esetben a tanároknál fordult elő a nem fontos kategória választása.

A gyakorlat az alábbi kompetenciákat igényli a munkavállalóktól. Mennyire készíti fel a jelenlegi képzési rendszer ezekre a hallgatókat?

22. ábra

Tudjon teamben dolgozni – Tanár

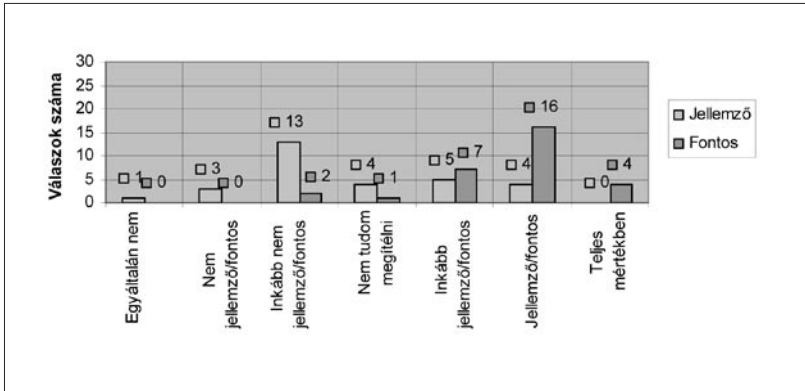
23. ábra

Tudjon teamben dolgozni – Hallgató

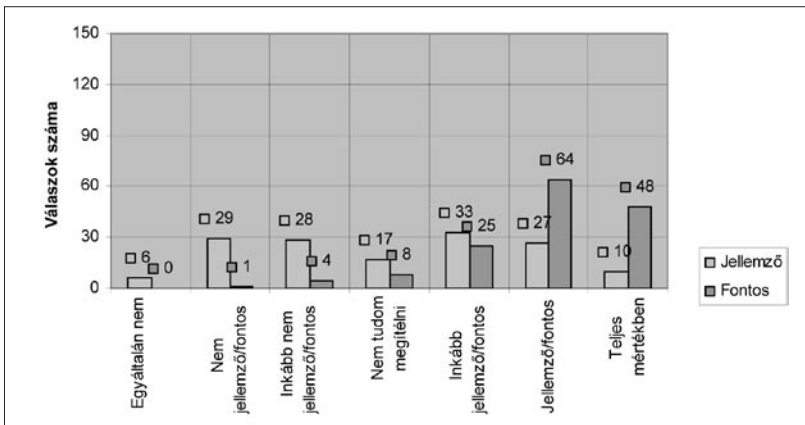
A teamben dolgozásra való felkészítést a tanárok cca. 60%-a a jellemző kategóriák valamelyikével értékelte. A hallgatóknál ez az arány cca. 50%, és a hallgatók 15%-a nem tudta megítélni ennek teljesülését a jelenlegi képzési rendszerben.

A teamben dolgozásra való felkészítés fontossága tekintetében mind a tanárok, mind a hallgatók a jelenlegi jellemző szint feletti fontosságot határoztak meg. 10%-ban a hallgatóknál fordult elő a nem fontos kategória választása.

A gyakorlat az alábbi kompetenciákat igényli a munkavállalóktól. Mennyire készíti fel a jelenlegi képzési rendszer ezekre a hallgatókat?

24. ábra
Tárgyalóképesség – Tanár

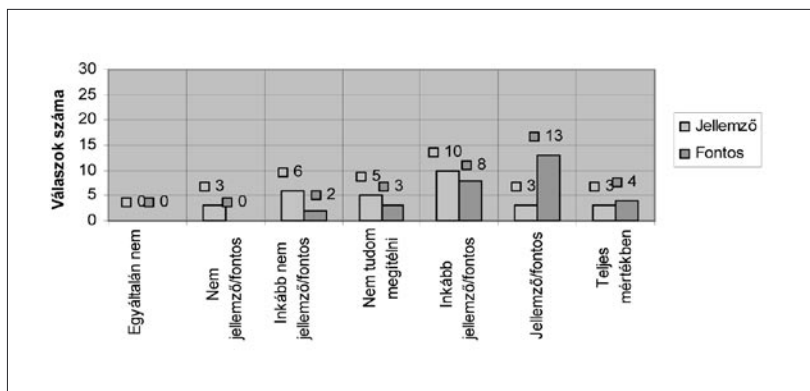

25. ábra
Tárgyalóképesség – Hallgató

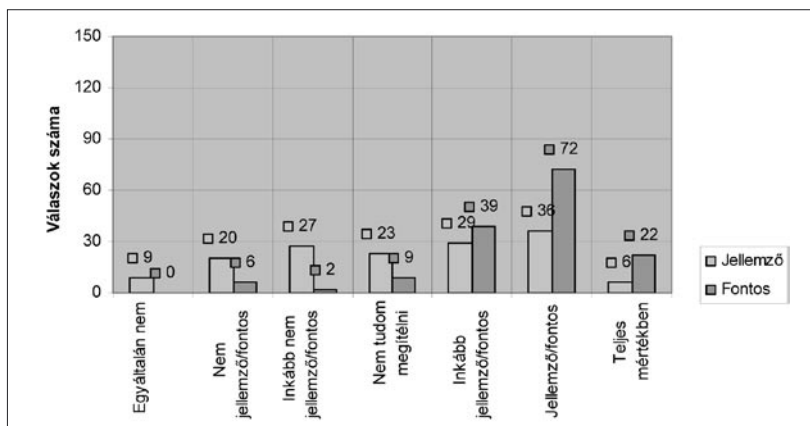
A tárgyalóképességre való felkészítést a tanároknak csak 1/3-a értékelte jellemzőnek, közel 60% a nem jellemző kategóriák valamelyikével értékelt. A hallgatóknál a jellemző és a nem jellemző kategóriába is a válaszok cca. 45%-a esik.

A tárgyaló képességre való felkészítés fontossága tekintetében mind a tanárok, mind a hallgatók a jelenlegi jellemző szint feletti fontosságot határoztak meg. Csak néhány esetben fordult elő a nem fontos kategória választása.

A gyakorlat az alábbi kompetenciákat igényli a munkavállalóktól. Mennyire készíti fel a jelenlegi képzési rendszer ezekre a hallgatókat?

26. ábra
Rugalmasság – Tanár

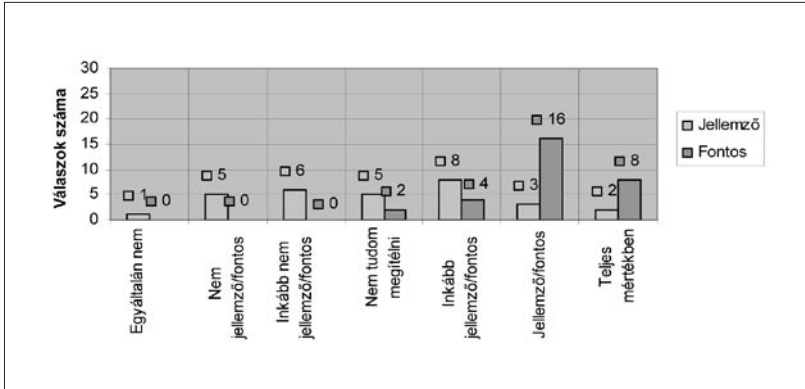

27. ábra
Rugalmasság – Hallgató

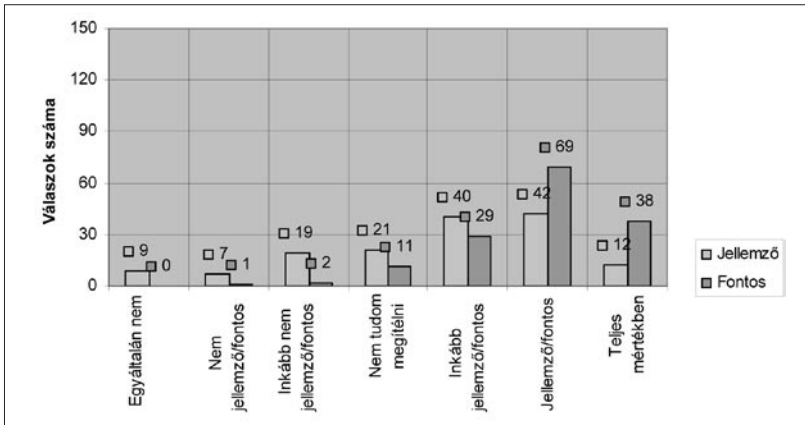
A rugalmasságra való felkészítést a tanárok 55%-a a jelenlegi rendszerre jellemzőnek ítélte meg. Ez egyezőséget mutat a hallgatóknál kimutatott szintén 55%-os értékkel.

A rugalmasságra való felkészítés fontossága tekintetében mind a tanárok, mind a hallgatók a jelenlegi jellemző szint feletti fontosságot határoztak meg. Csak néhány esetben fordult elő a nem fontos kategória választása.

A gyakorlat az alábbi kompetenciákat igényli a munkavállalóktól. Mennyire készíti fel a jelenlegi képzési rendszer ezekre a hallgatókat?

28. ábra
Felelősségtudat – Tanár

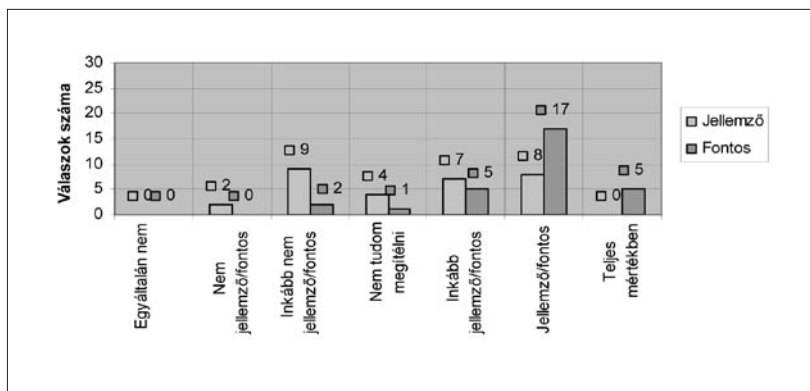

29. ábra
Felelősségtudat – Hallgató

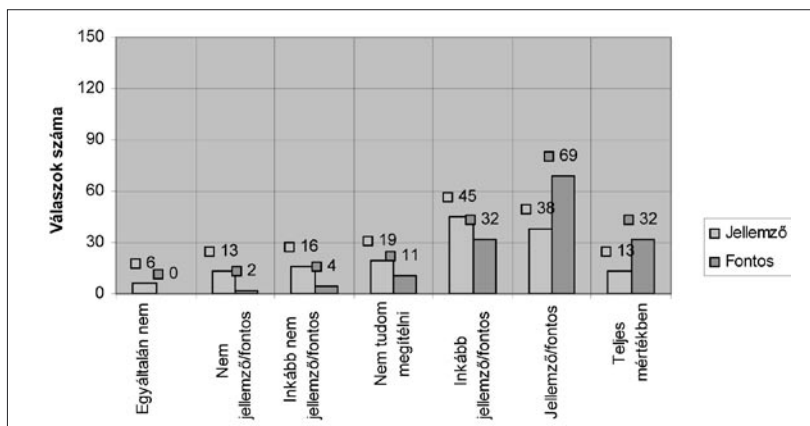
A felelősségtudatra való felkészítést a jelenlegi helyzetben mind a tanárok, mind a hallgatók nagyon széles skálán ítélik meg. Arányaiban soknak tartjuk a nem tudom megítélni válaszokat tanároknál (cca.18%), de a diákoknál is (cca.15%).

A felelősség tudatra való felkészítés fontossága tekintetében mind a tanárok, mind a hallgatók a jelenlegi jellemző szint feletti fontosságot határoztak meg. Csak néhány esetben, a hallgatóknál fordult elő a nem fontos kategória választása.

A gyakorlat az alábbi kompetenciákat igényli a munkavállalóktól. Mennyire készíti fel a jelenlegi képzési rendszer ezekre a hallgatókat?

30. ábra
Céltudatosság – Tanár

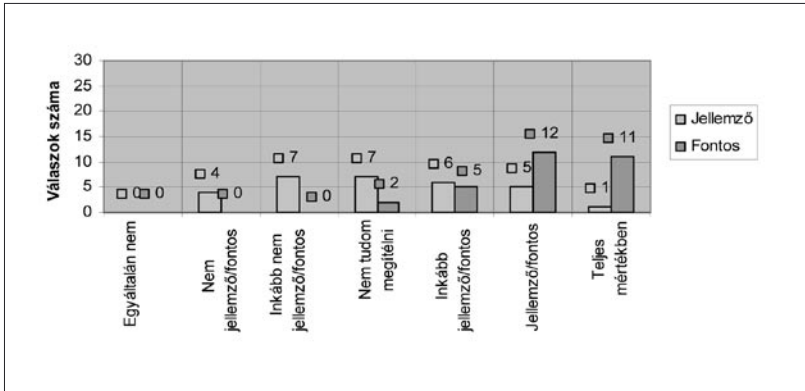

31. ábra
Céltudatosság – Hallgató

A céltudatosságra való felkészítést a tanárok 50%-a tartotta a jelenlegi képzési rendszerre jellemzőnek, amely elmarad a hallgatók által adott 65%-os értékeléstől. Itt is viszonylag maga a nem tudom megítélni válaszok aránya.

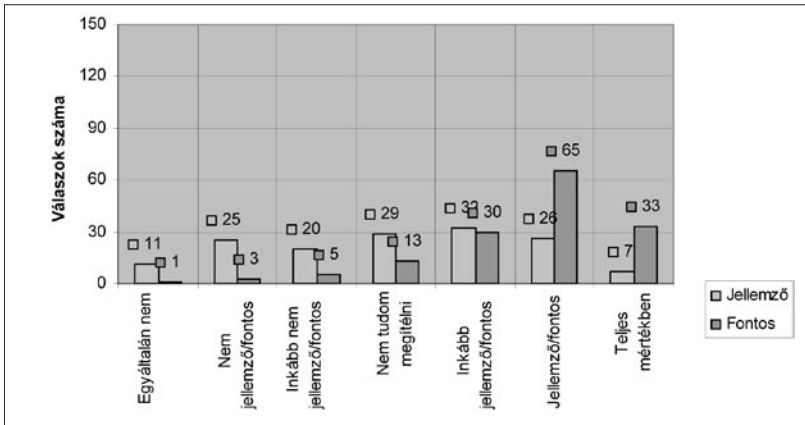
A céltudatosságra való felkészítés fontossága tekintetében mind a tanárok, mind a hallgatók a jelenlegi jellemző szint feletti fontosságot határoztak meg. Csak néhány esetben fordult elő a nem fontos kategória választása.

A gyakorlat az alábbi kompetenciákat igényli a munkavállalóktól. Mennyire készíti fel a jelenlegi képzési rendszer ezekre a hallgatókat?

32. ábra

Reális önértékelés – Tanár

33. ábra

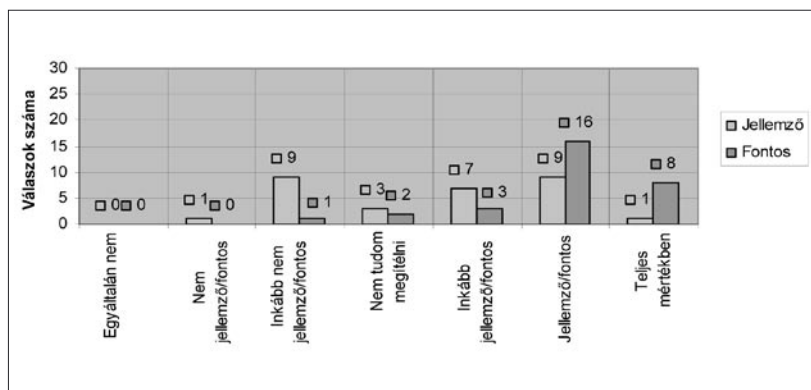
Reális önértékelés – Hallgató

A reális önértékelésre való felkészítést a jelenlegi helyzetben mind a tanárok, mind a hallgatók nagyon széles skálán ítélik meg. Arányaiban soknak tartjuk a nem tudom megítélni válaszokat tanároknál (több mint 20%), de a diákoknál is (cca.18%).

A reális önértékelésre való felkészítés fontossága tekintetében mind a tanárok, mind a hallgatók a jelenlegi jellemző szint feletti fontosságot határoztak meg. Csak néhány esetben, a hallgatóknál fordult elő a nem fontos kategória választása.

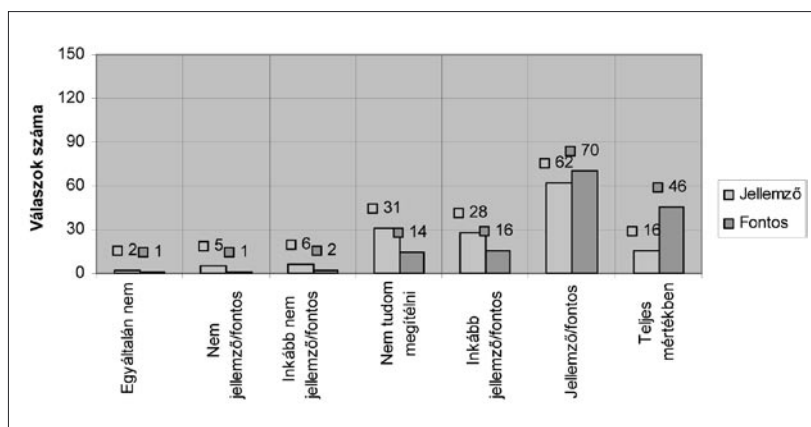
6. melléklet

A képzés piacképességének megítélésében mennyire játszik szerepet, hogy...

34. ábra

A képzést követően milyen arányban tudnak elhelyezkedni a hallgatók? – Tanár

35. ábra

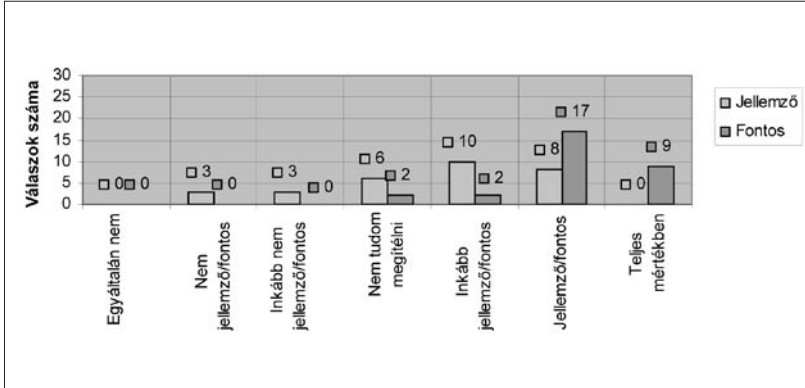
A képzést követően milyen arányban tudnak elhelyezkedni a hallgatók? – Hallgató

A képzést követően történő elhelyezkedés

- jellemzőinek megítélésében a tanárok közül arányaiban többen választották azt, hogy ennek figyelembevétele inkább nem jellemző, mint a diákok. A többség mindkét esetben a jellemző kategóriák valamelyikét jelölte meg válaszként.
- fontosságának megítélésben mindkét csoportba tartozók fontosságá válmilyen szintjét jelölték meg.

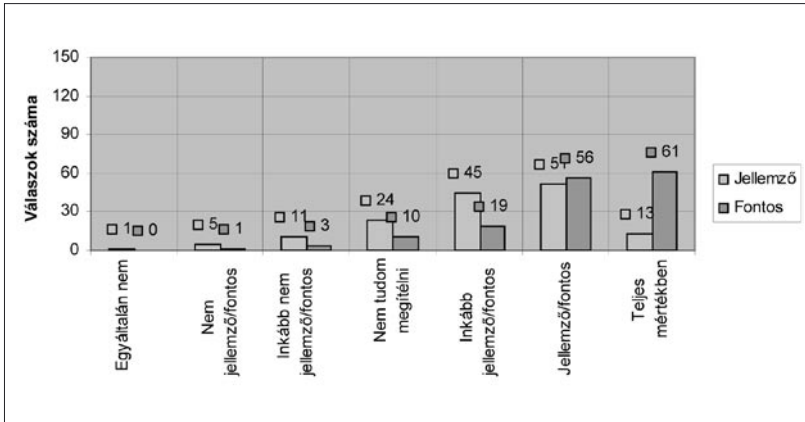
A tanár és a hallgató is elfogadja tehát, hogy a képzés eredményességét az minősíti, hogy milyen mértékben tudnak a megszerzett ismertekkel érvényesülni a munkaerőpiacon.

A képzés piacképességének megítélésében mennyire játszik szerepet, hogy...

36. ábra

A hallgató a megszerzett ismereteket milyen mértékben tudja alkalmazni a munkájában? – Tanár

37. ábra

A hallgató a megszerzett ismereteket milyen mértékben tudja alkalmazni a munkájában? – Hallgató

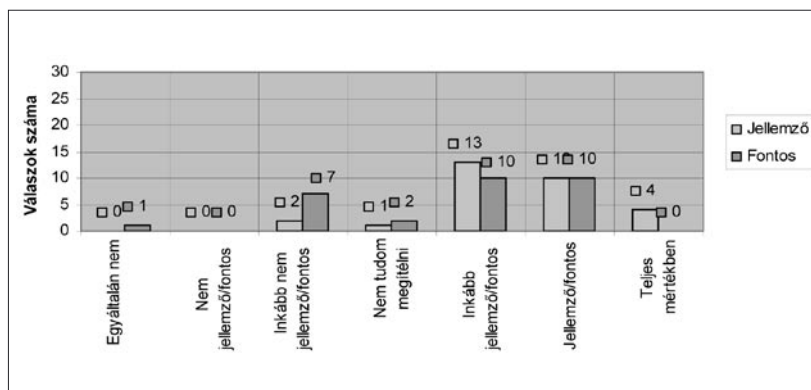
A hallgatók által megszerzett tudás alkalmazhatóságát

- a tanárok és diákok többsége is inkább jellemzőnek értékelte, és
- egyező véleményt fogalmaztak meg annak fontosságával kapcsolatban is, azaz a többség fontosnak tartja.

Lényeges szempont tehát az, hogy a gyakorlat igényeit feltárjuk, egyeztessük és ezen igényeknek megfelelő képzéseket alakítsunk ki és valósítsunk meg.

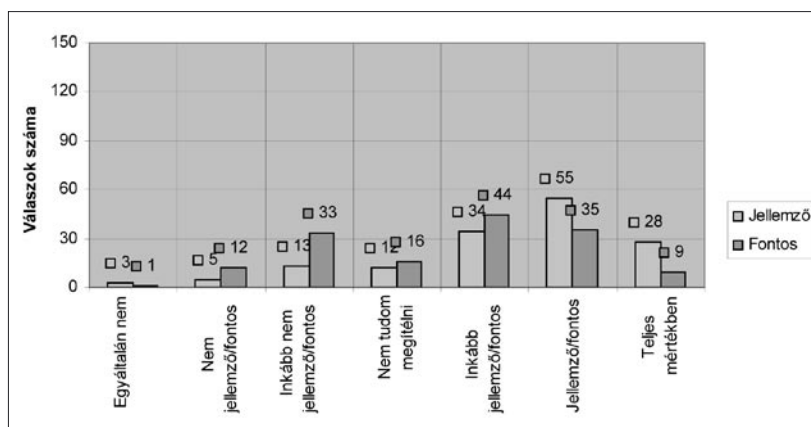
7. melléklet

A hallgató teljesítményének megítélésben mennyire játszik szerepet, hogy...

38. ábra

A lexikális ismereteket veszik figyelembe a tanárok – Tanár

39. ábra

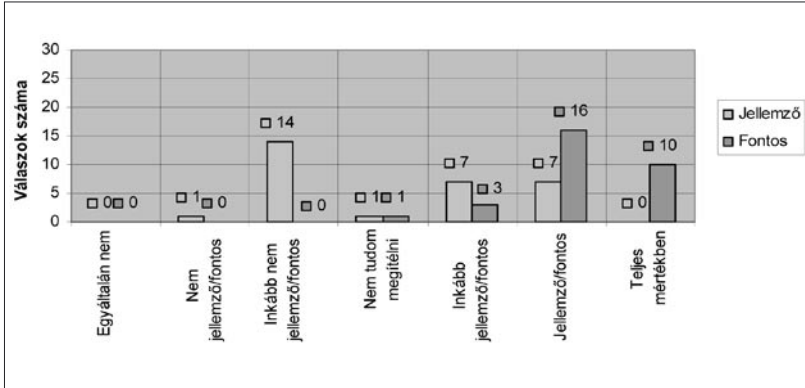
A lexikális ismereteket veszik figyelembe a tanárok – Hallgató

A tanárok és a hallgatók véleménye szerint is jellemzően érvényesül a lexikális ismeretek figyelembevétele.

Fontosság tekintetében is egyezés mutatkozik a két csoport véleményében, azaz a lexikális ismeretek figyelembevételénél a fontosság csökkenése mellett foglaltak állást.

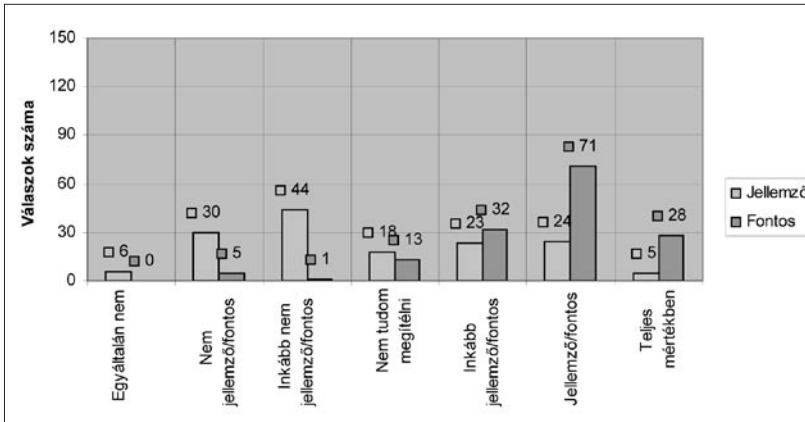
Az értékelések azonosak, a gyakorlat előtt áll az a feladat, hogy a lexikális tudás ellenőrzése mellett további elemek is megjelenjenek a hallgatói teljesítmény értékelésében.

A hallgató teljesítményének megítélésben mennyire játszik szerepet, hogy...

40. ábra

A probléma megoldási képességet veszik figyelembe a tanárok? – Tanár

41. ábra

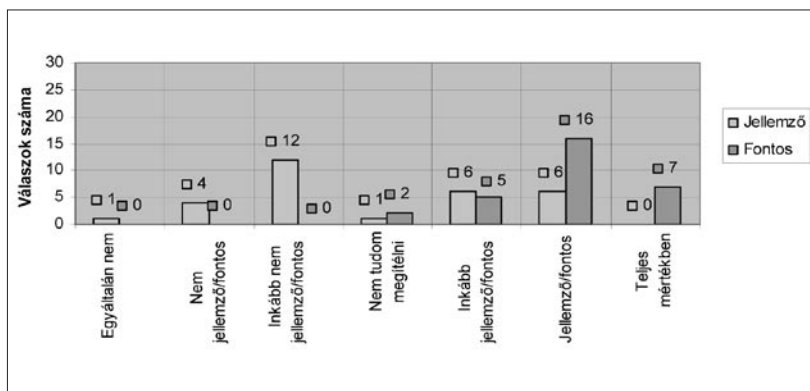
A probléma megoldási képességet veszik figyelembe a tanárok? – Hallgató

A tanárok és a hallgatók véleménye szerint is kb. fele-fele arányban jellemző ill. kevésbé jellemző az, hogy a probléma-megoldási képességet veszik figyelembe a hallgató teljesítményének értékelésében..

Fontosság tekintetében is egyezőség mutatkozik a két csoport véleményében, azaz a probléma-megoldási képesség figyelembevételénél a fontosság jelentős növekedése mellett foglaltak állást.

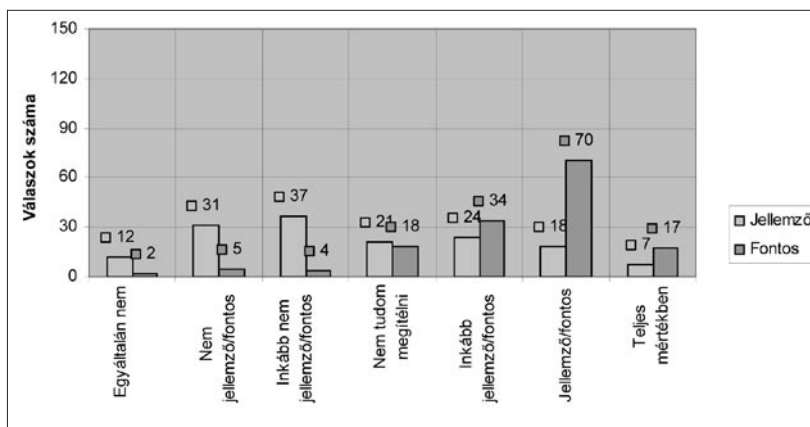
Az értékelések azonosak, a gyakorlat előtt áll az a feladat, hogy a probléma-megoldási képesség ellenőrzésének elemei nagyobb mértékben jelenjenek meg a hallgatói teljesítmény értékelésében.

A hallgató teljesítményének megítélésben mennyire játszik szerepet, hogy...

42. ábra

A hallgatói kreativitást veszik figyelembe a tanárok? – Tanár

43. ábra

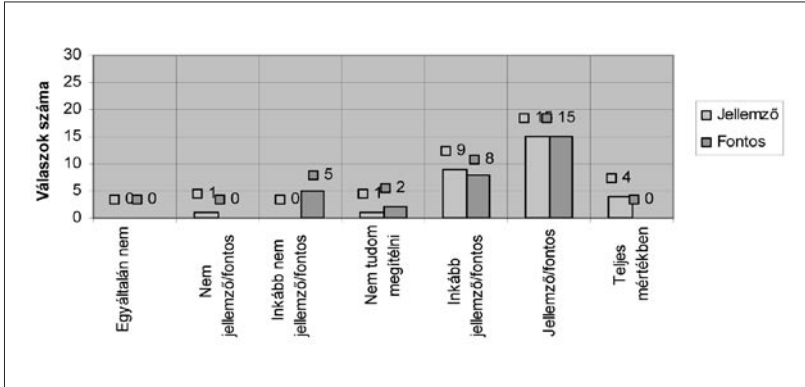
A hallgatói kreativitást veszik figyelembe a tanárok? – Hallgató

A tanárok és hallgatók többségének véleménye egyezik abban, hogy a kreativitás inkább nem (vagy csak kismértékben, egyes területeken) játszik szerepet a hallgatói teljesítmények értékelésében. A fontosságot mindkét csoport meghatározónak ítélte.

Az értékelések azonosak, a gyakorlat előtt áll az a feladat, hogy a kreativitás figyelembevétele nagyobb mértékben jelenjen meg a hallgatói teljesítmény értékelésében.

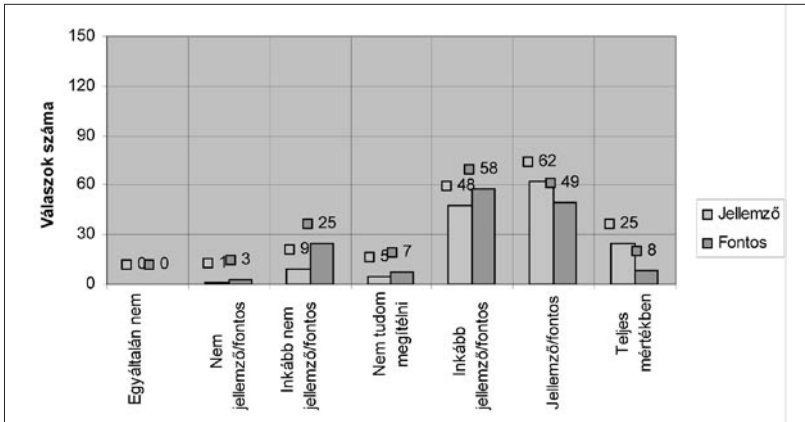
8. melléklet

A tanári tevékenység mindennapjaiban...

44. ábra

Az elméleti ismeretek átadására helyezik a hangsúlyt. – Tanár

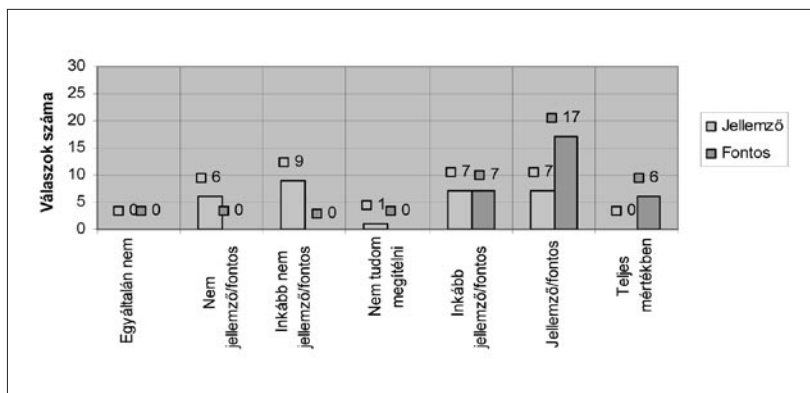

45. ábra

Az elméleti ismeretek átadására helyezik a hangsúlyt. – Hallgató

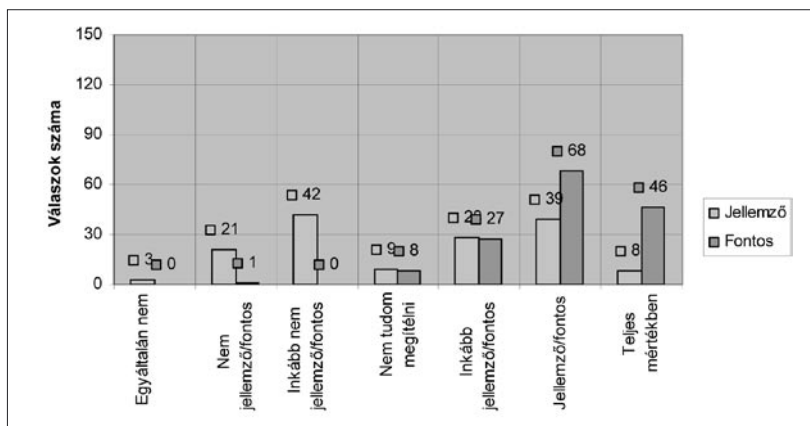
Az elméleti ismeretek átadását a tanárok mindegyike és a hallgatók többsége is jellemzőnek értékelte. A fontosság tekintetében minimális eltérés tapasztalható a tanárok és a hallgatók véleménye között. A hallgatók nagyobb arányban ítélik ezt fontosnak, mint a tanárok. Ezen vélemények alapján a képzésben továbbra is meghatározó elemnek tartjuk az elméleti ismeretek közvetítését a hallgatók részére. Itt a közvetítésen és nem az átadáson van a hangsúly, azaz nem átadni, hanem felfedeztetni, rávezetni, a megismerés együttes örömét átélteni... szüksége.

A tanári tevékenység mindennapjaiban...

46. ábra

A gyakorlati ismertek átadására helyezik a hangsúlyt. – Tanár

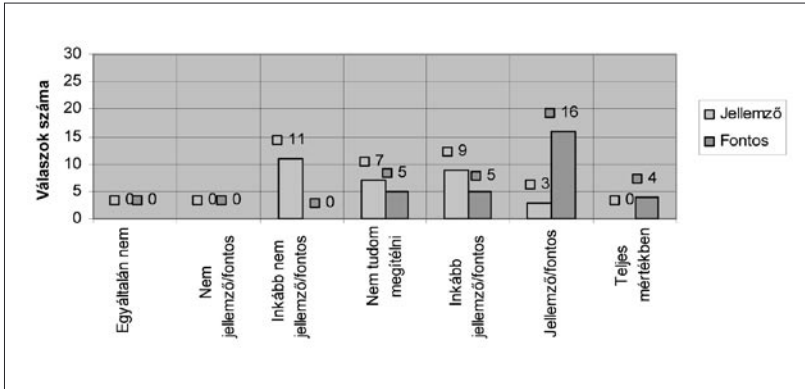
47. ábra

A gyakorlati ismertek átadására helyezik a hangsúlyt. – Hallgató

A gyakorlati ismeretek átadásával kapcsolatban a tanárok 50%-a önkritikusan fogalmazott, azaz inkább nem jellemzőnek tartja ennek érvényesülését. A hallgatók ez az arány alig haladja meg a 40%-ot. Ez annak tudható be, hogy a hallgató a képzés során csak korlátozottan képes megítélni azt, hogy az ismeretek mennyire gyakorlatiasak.

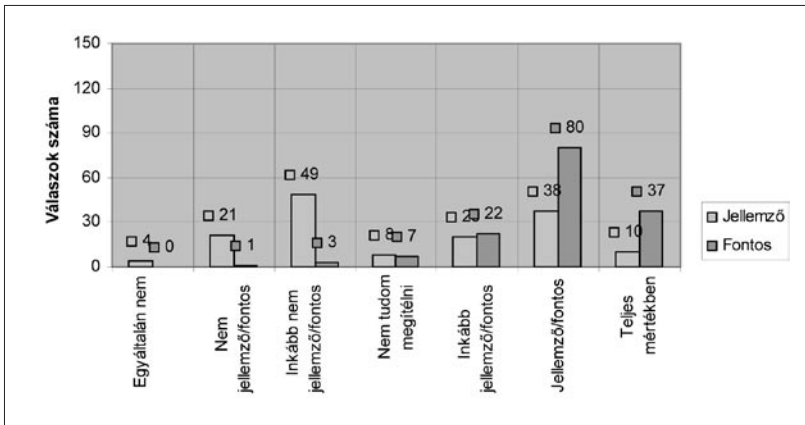
A gyakorlati ismeretek átadásának fontossága iránti igény a válaszokból egyértelműen azonosítható. A felelősség a tanáré, hogy ezt mennyire tudja a saját elvárásai és a hallgatók igényei szerint megvalósítani.

A tanári tevékenység mindennapjaiban...

48. ábra

Törekcsenek az elméleti és a gyakorlat ismeretek egyensúlyára. – Tanár

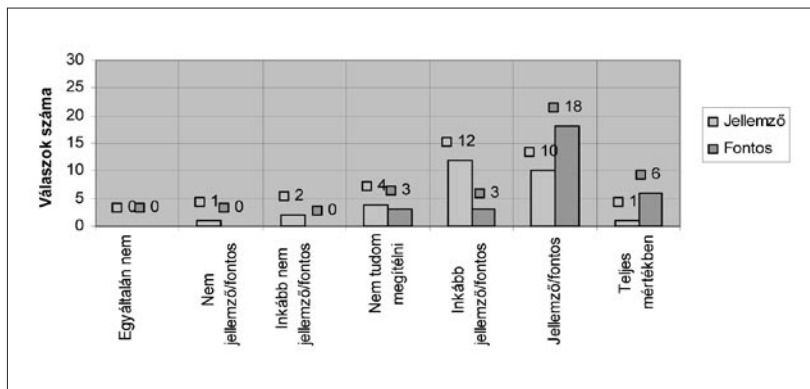
49. ábra

Törekcsenek az elméleti és a gyakorlat ismeretek egyensúlyára. – Hallgató

A tanárok és a hallgatók 40-45%-a értékelte úgy, hogy az elméleti és a gyakorlati ismeretek egyensúly jellemzően érvényesül. Sajnálatos, hogy a tanárok cca. 25%-a a nem tudom megítélni választ fogalmazta meg. Kritikusan értékelve ez azt jelenti, hogy nincsenek is megfelelő gyakorlati ismeretei?

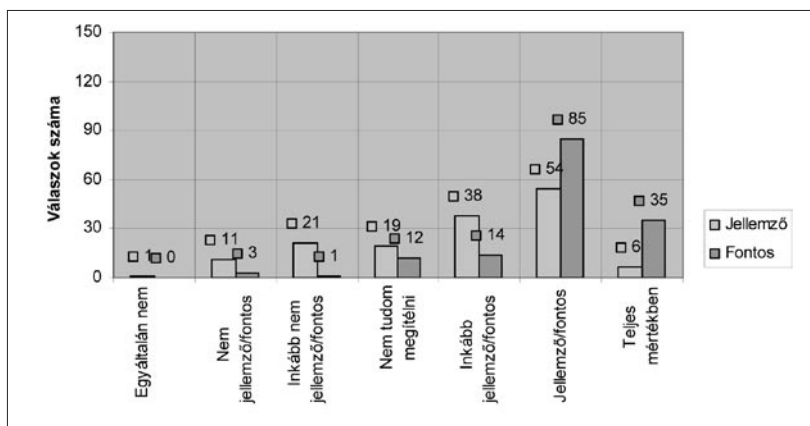
Az egyensúly megteremtésének fontosságát mindkét csoport elérendőnek ítélte. A feladat tehát itt is a tanáré, hogy feltérképezze és esetenként ő maga is megszerezze azokat a gyakorlati ismereteket, amelyek közvetítését is meg kell oldania a képzés során.

A tanári tevékenység mindennapjaiban...

50. ábra

A szavak és a tettek egysége biztosított, a tanár megbízható. – Tanár

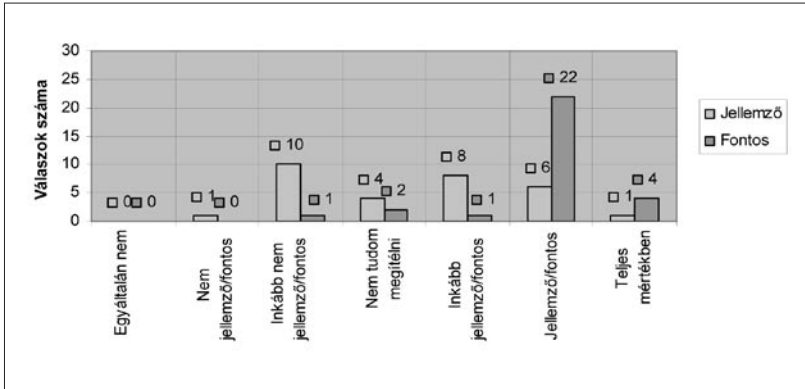
51. ábra

A szavak és a tettek egysége biztosított, a tanár megbízható. – Hallgató

A szavak és tettek egységének jellemzésében a tanárok 10%-a, míg a hallgatók 20%-a a nem jellemző kategóriák megjelölésével válaszolt. A többség azonban mindkét csoportból a jellemző kategóriák megjelölésével értékelt.

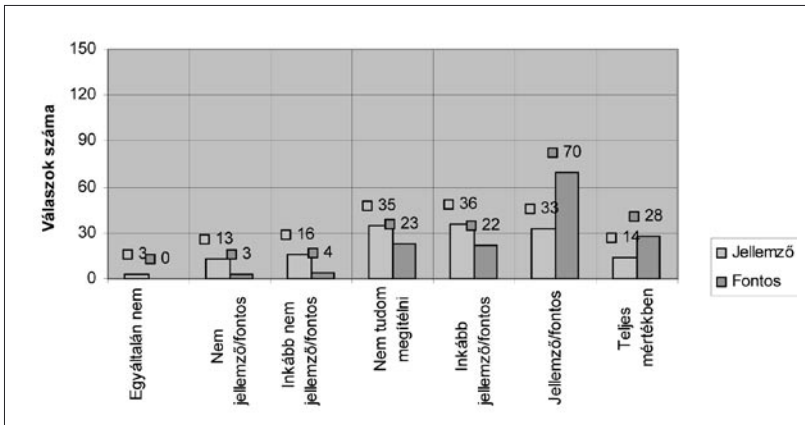
Fontosság tekintetében egyetértés van a két csoport között. A tanárak a saját igényei szerint és hallgatók elvárásai szerint is biztosítani kell a szavak és a tettek egységét a felnőttképzésben. Ez egy általánosan érvényes pedagógiai követelmény is.

A tanári tevékenység mindennapjaiban...

52. ábra

A tanár tudatában van saját képességeinek, erősségeinek és gyengeségeinek. – Tanár

53. ábra

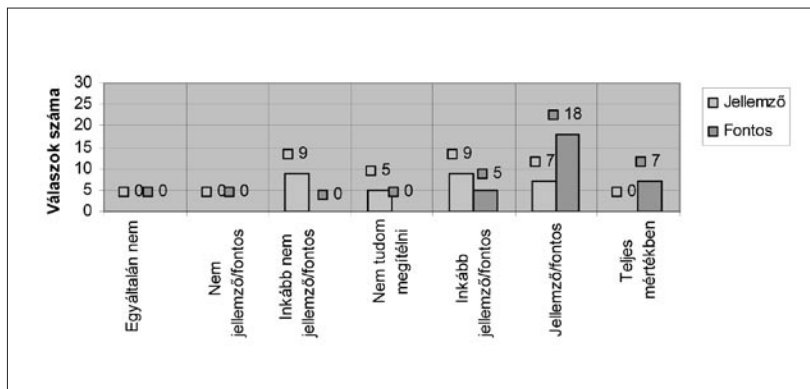
A tanár tudatában van saját képességeinek, erősségeinek és gyengeségeinek. – Hallgató

A kérdés megválaszolásánál a tanárok önkritikusan fogalmaztak, csak 50%-uk jelölte meg, hogy ez valamilyen szinten jellemző, a többiek inkább nem jellemzőnek értékelték ezt, illetve cca.10%-uk nem tudom megítélni választ adott.

A hallgatók értékelésében is hasonló tendenciák figyelhetők meg, bár itt cca. 20%-uk a nem tudom megítélni választ jelölte meg.

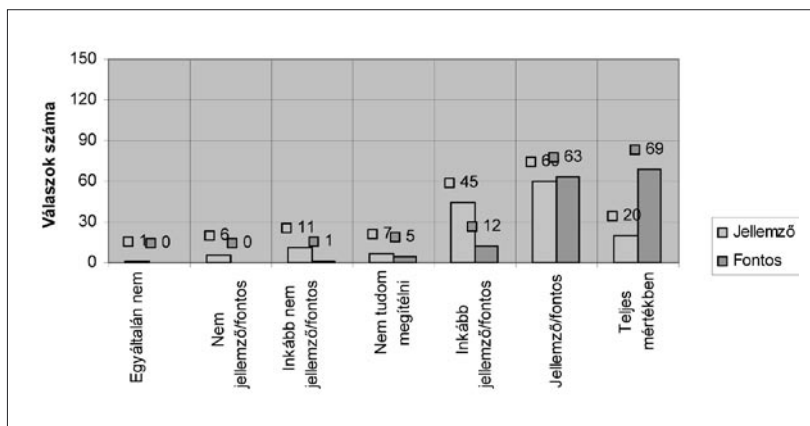
Fontosság tekintetében itt is jelentős egyetértés mutatkozik a tanárok és hallgatók véleménye között, azaz a tanár saját képességeinek, erősségeinek és gyengeségeinek ismeretét mindkét csoport a képzést meghatározó elemnek tekintette.

A tanári tevékenység mindennapjaiban...

54. ábra

Követik a környezeti változásokat, azokat folyamatosan beépítik a tananyagba. Naprakész információk átadása történik. – Tanár

55. ábra

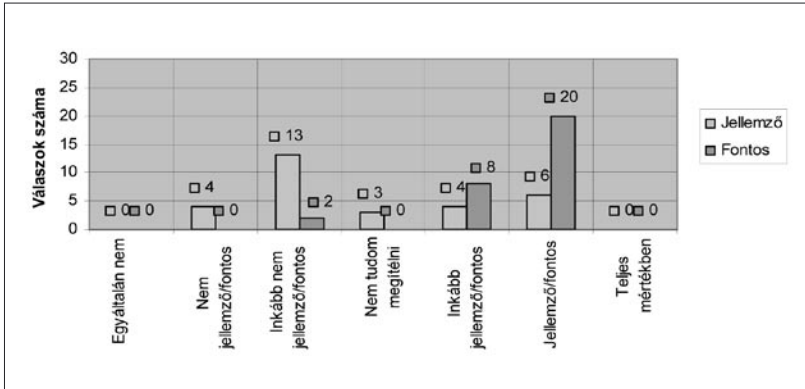
Követik a környezeti változásokat, azokat folyamatosan beépítik a tananyagba. Naprakész információk átadása történik. – Hallgató

A naprakész, a környezeti változásokat kezelő információk tananyagba építésével kapcsolatban a tanárok cca. 45%-a a nem jellemző, vagy a nem tudom megítélni választ jelölte meg. A többiek ennek érvényesülését jellemzőnek tartották.

A hallgatók cca. 80%-a ennek érvényesülését inkább jellemző kategóriákba sorolta. Ez azt mutatja, hogy bízik abban, hogy ez meg is történik.

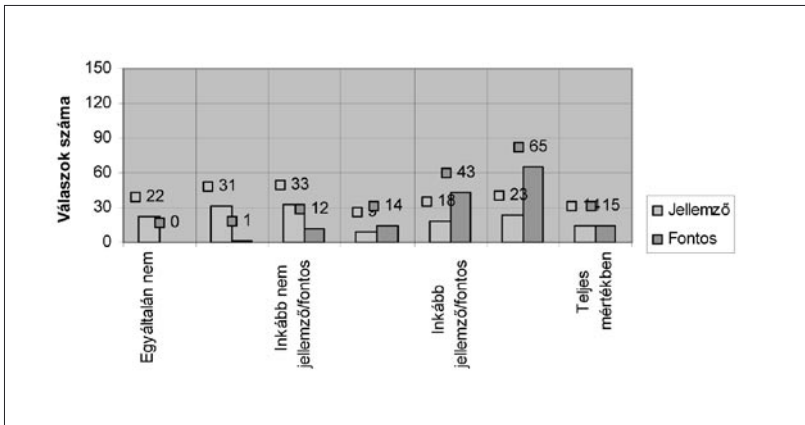
A tényező fontossága tekintetében egyetértés mutatkozik a tanári és a hallgatói vélemények között, azaz, ha a tanár ezt nem biztosítja, elveszíti hitelét a képzésben résztvevőknél.

A tanári tevékenység mindennapjaiban...

56. ábra

A diák véleményét a tananyagról igénylik és figyelembe is veszik. – Tanár

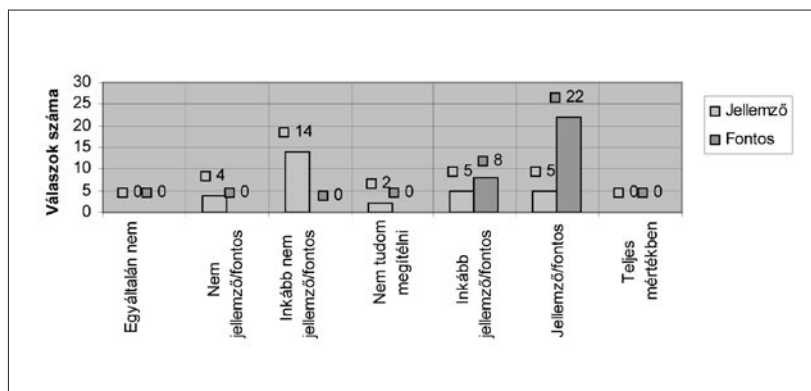
57. ábra

A diák véleményét a tananyagról igénylik és figyelembe is veszik. – Hallgató

A diák véleményének figyelembevételét a tananyaggal kapcsolatban a tanárok és a hallgatók többsége is nem jellemzőnek ítélte meg. A tanárok és a diákok esetében megjelenő a jellemző kategóriába tartozó válaszok nem rendszerezett érvényesülést valószínűsítenek.

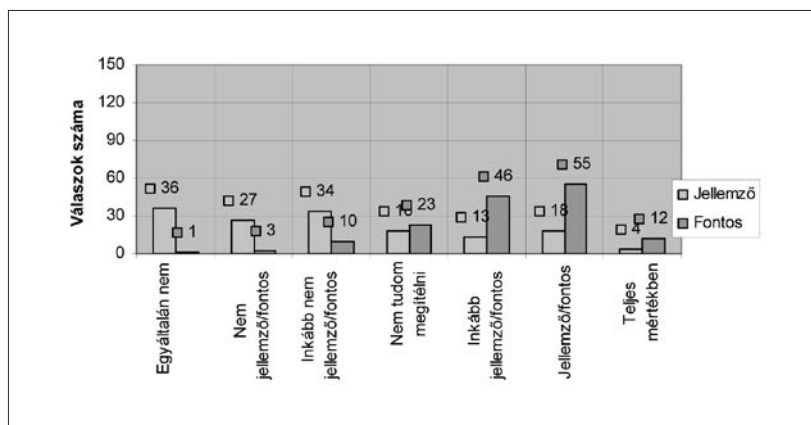
A fontosságra adott válaszok alapján kijelenthető, hogy mindkét oldalon van erre igény. Rendszerét és megvalósítási módját kell kialakítani és bevezetni.

A tanári tevékenység mindennapjaiban...

58. ábra

A diák véleményét a tanári tevékenységről igénylik és figyelembe is veszik. – Tanár

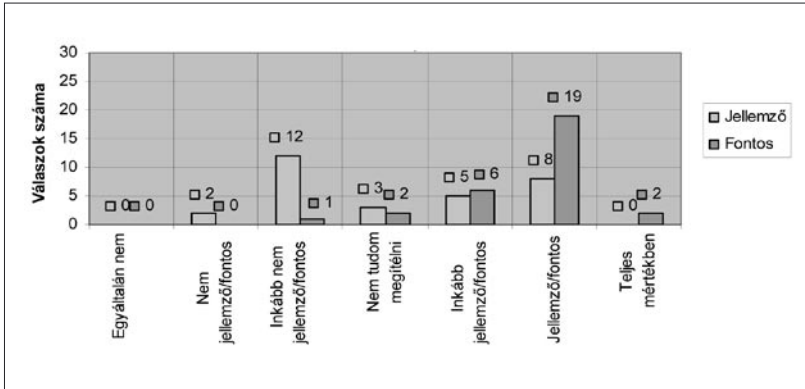
59. ábra

A diák véleményét a tanári tevékenységről igénylik és figyelembe is veszik. – Hallgató

A diák véleményének figyelembevételét a tanárok és hallgatók többsége is nem jellemzőnek ítélte meg. A tanárok és a diákok esetében megjelenő a jellemző kategóriába tartozó válaszok, eseti, elszigetelt, nem rendszerezett érvényesülést valószínűsítenek.

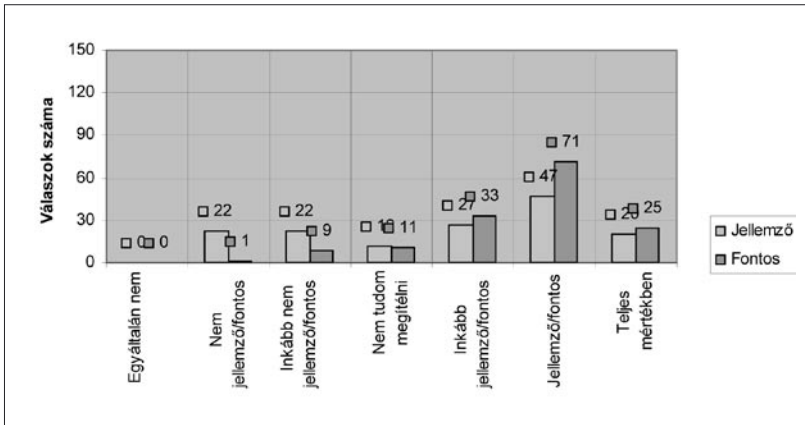
A fontosságra adott válaszok alapján kijelenthető, hogy mindkét oldalon van erre igény. Rendszerét és megvalósítási módját kell kialakítani és bevezetni.

A tanári tevékenység mindennapjaiban...

60. ábra

A korszerű oktatási módszereket és eszközöket (esettanulmányok, elektronikus tananyag, INTERNET felhasználása, stb.) alkalmazzák – Tanár

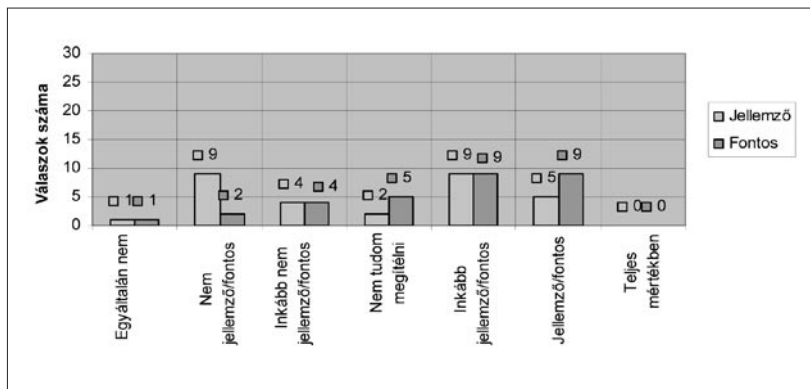
61. ábra

A korszerű oktatási módszereket és eszközöket (esettanulmányok, elektronikus tananyag, INTERNET felhasználása, stb.) alkalmazzák – Hallgató

A korszerű módszerek, eszközök alkalmazásával kapcsolatos kérdésre a tanárok 45%-a adott olyan választ, amely a jellemzőkategóriába sorolható, a hallgatóknál ez az arány több mint 80 %. Bízunk abban, hogy amit és ahogyan kapnak a képzés során, az korszerű. A válaszok mögött az is meghúzódhat, hogy a tanárok ismernek már korszerűbb eszközöket és módszereket is, de ezek alkalmazását még nem tudták megvalósítani.

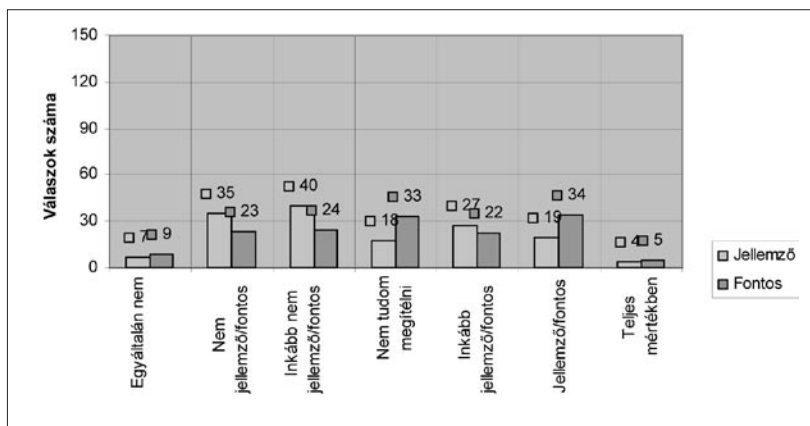
Fontosság tekintetében a két csoport között nagyfokú egyetértés tapasztalható.

A tanári tevékenység mindennapjaiban...

62. ábra

A tanár ragaszkodik a meghirdetett tananyaghoz, abban változásokat, aktualizálásokat nem hajt végre. – Tanár

63. ábra

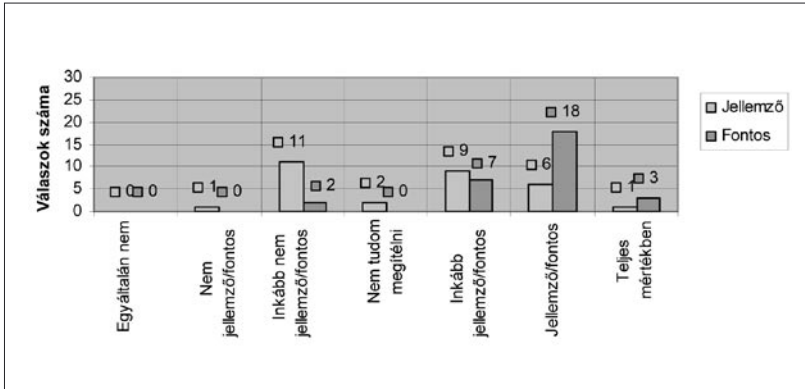
A tanár ragaszkodik a meghirdetett tananyaghoz, abban változásokat, aktualizálásokat nem hajt végre. – Hallgató

A kérdésre a tanárok azonos arányban válaszoltak jellemző, mint nem jellemző kategóriákkal. Ez nyilván saját gyakorlatuk visszaigazolását jelenti.

A hallgatók válaszai nem a tendenciát igazolják vissza, azaz az esetek többségében úgy értékelik, hogy a tananyaghoz ragaszkodás kevésbé jellemző.

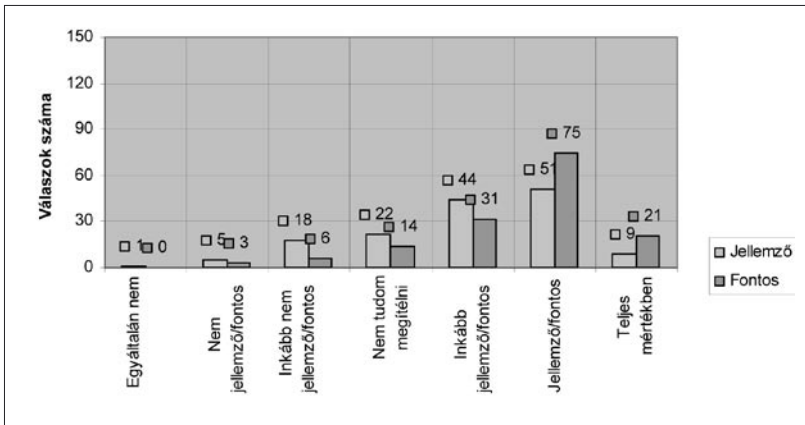
A fontosság tekintetében mindkét csoportnál megfigyelhető az, hogy nagyobb mértékben ítélik fontosnak a tananyaghoz ragaszkodást, mint ahogy az ma jellemző. Ez elősegíti a kiszámíthatóbb számonkérést is.

A tanári tevékenység mindennapjaiban...

64. ábra

A tanár a meghirdetett tananyagot fő váznak tekinti, és folyamatosan aktualizálja. – Tanár

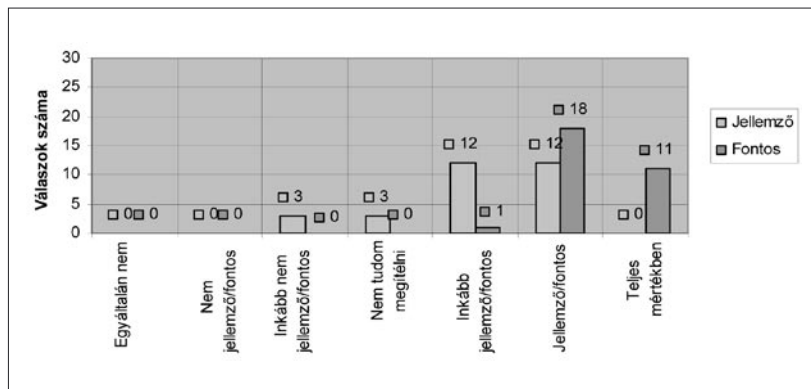
65. ábra

A tanár a meghirdetett tananyagot fő váznak tekinti, és folyamatosan aktualizálja. – Hallgató

Az előző kérdéssel azonos területet taglaló kérdés esetében a tanároknál nagyobb azoknak az aránya, akik ezt nem jellemzőnek ítélik meg, míg a hallgatók cca. 65%-a azt tartja, hogy a tananyag fő váz, amit a tanár folyamatosan aktualizál.

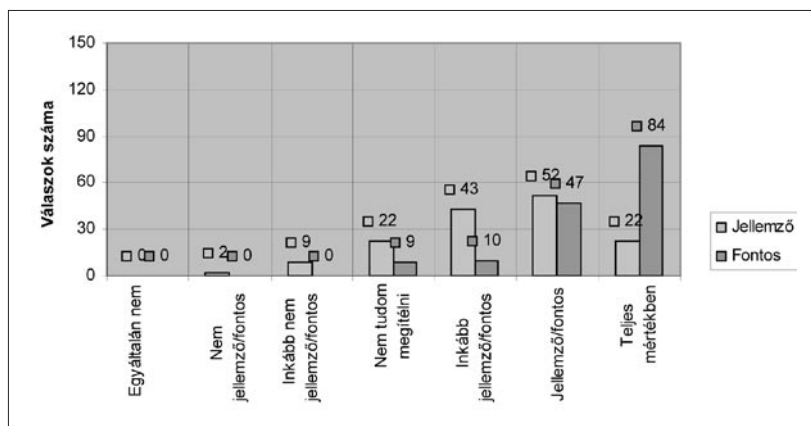
Fontosság tekintetében nagyfokú egyetértés mutatkozik a tanárok és hallgatók véleménye között, azaz célszerű, ha a tanár a meghirdetett tananyagot fő váznak tekinti és folyamatosan aktualizálja. Az aktualizálásnak a szakma és a munkaerőpiac által igényelt kompetenciákhoz kell igazodnia.

A tanári tevékenység mindennapjaiban...

66. ábra

A tanár biztos szakmai (elméleti és gyakorlati) tudással rendelkezik. – Tanár

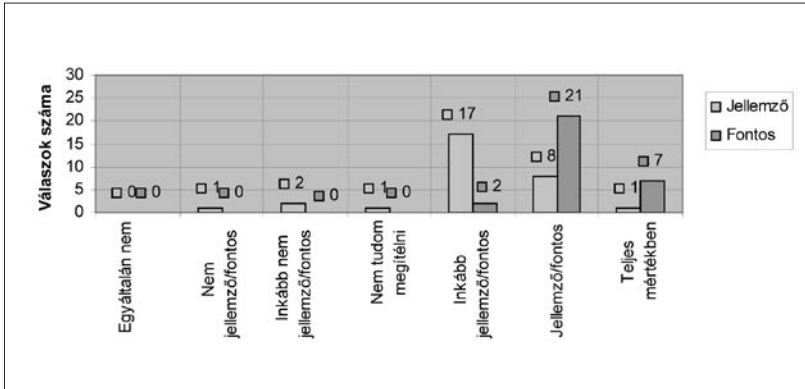

67. ábra

A tanár biztos szakmai (elméleti és gyakorlati) tudással rendelkezik. – Hallgató

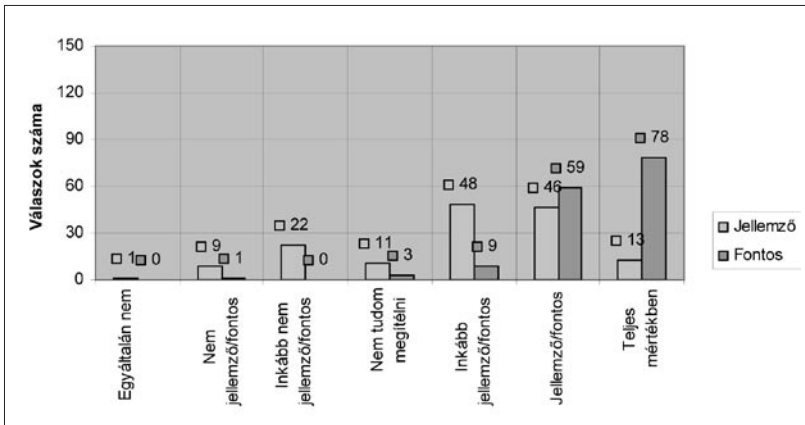
A tanárok szakmai tudásának értékelésénél meglepően nagy egyezés mutatkozik a tanárok saját magukkal kapcsolatos véleménye és a hallgatók véleménye között. A nagy többség jellemzőnek és fontosnak ítéli ennek érvényesítését a szakmában.

A tanári tevékenység mindennapjaiban...

68. ábra

A tanár képes a tananyagot úgy feldolgozni, hogy azt a hallgató követni tudja és megértse. – Tanár

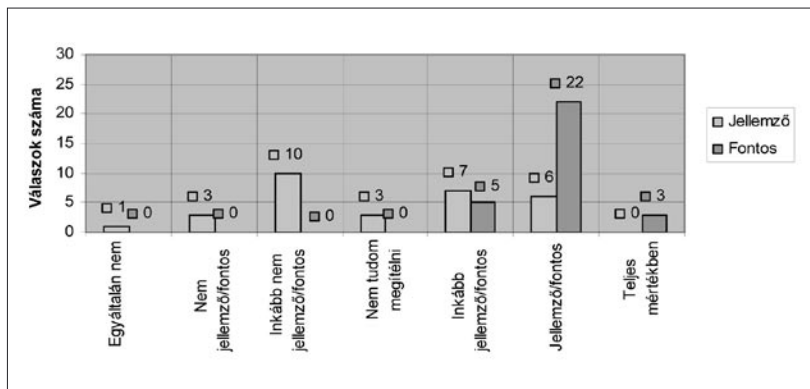

69. ábra

A tanár képes a tananyagot úgy feldolgozni, hogy azt a hallgató követni tudja és megértse. – Hallgató

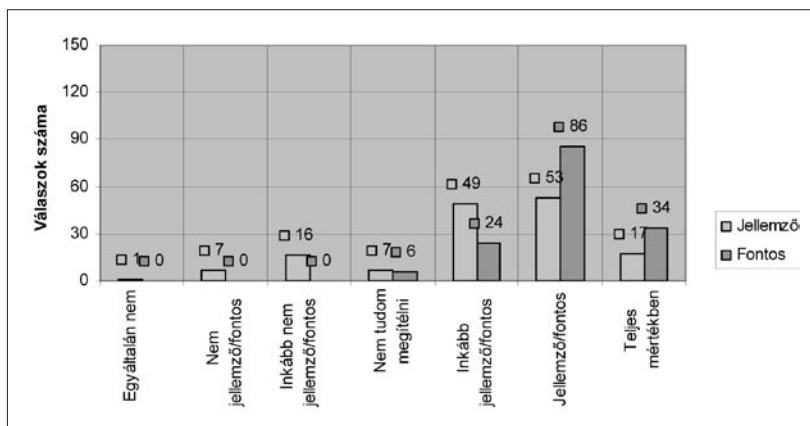
A tananyag feldolgozásával kapcsolatos kérdésre a tanárok többsége a jellemző kategóriák egyikének megjelölésével válaszolt. A hallgatóknál is a jellemző kategóriák kerültek többségbe, de mintegy 20% ennek érvényesülését nem tartotta jellemzőnek. A hallgatói véleményekben megfigyelhető eltérés oka az lehet, hogy a hallgatók eltérő képességekkel rendelkeznek a tananyag megértése és feldolgozás területén. Egyesek nagyobb fokú odafigyelést igényelnének. Ezt igazolja vissza a fontosság megítélése is, bár itt is azonosítható kisebb eltérés a tanárok és a hallgatók véleménye között. A tanárok a fontosságot kevésbé ítélik erősnek, mint a hallgatók. Ebben nyilván szerepet játszik, hogy a tananyag mérete nem teszi lehetővé a gyengébb képességűek igényei szerinti feldolgozást. Egyéni foglalkozások a felnőttképzésben nincsenek, vagy tanárfüggőek!

A tanári tevékenység mindennapjaiban...

70. ábra

A tanár a tananyagot összekapcsolja más tantárgyakban tanultakkal.
Az ismereteket komplexen kezeli. – Tanár

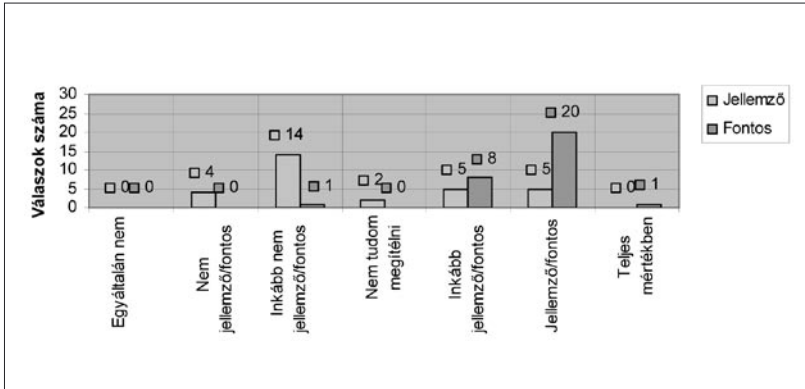
71. ábra

A tanár a tananyagot összekapcsolja más tantárgyakban tanultakkal.
Az ismereteket komplexen kezeli. – Hallgató

A más tárgyakkal való összekapcsolás, komplex kezelés azonos mértékben kapott jellemző, mint nem jellemző megítélést a tanároktól. Ez az eltérés a tárgyak jellegéből is adódhat a vélemények között. A hallgatók többsége úgy ítélte meg, hogy ez érvényesül a képzésben. Ennek oka az, hogy a hallgató egy rendszer részeként értelmezi a tárgyakat, és így ítéli meg azok összekapcsolódását.

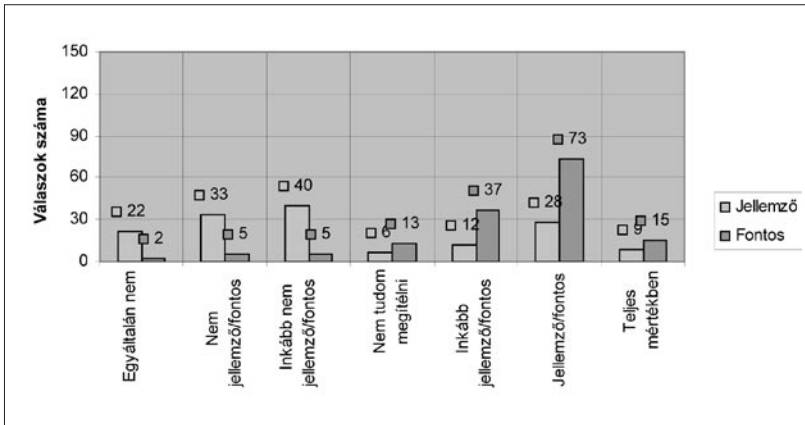
A két csoport között jelentős egyetértés mutatkozik a komplex kezelés fontossága tekintetében. A képzés szervezőjének intézményesítenie kell a tárgyak egymásra épülését és nem csak tantervi, curriculum szinten, hanem a képzés teljes folyamatában.

A tanári tevékenység mindennapjaiban...

72. ábra

A tanár épít a hallgatók kreativitására, alkalmaz kreativitástechnikákat (pl. brainstorming, csoportos megbeszélés, stb.) – Tanár

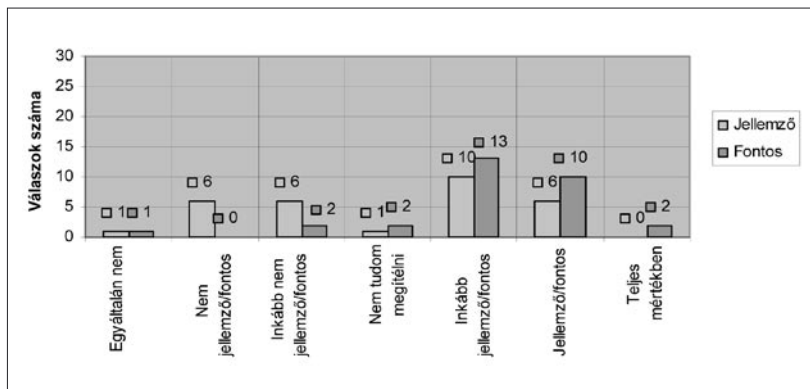

73. ábra

A tanár épít a hallgatók kreativitására, alkalmaz kreativitástechnikákat (pl. brainstorming, csoportos megbeszélés, stb.) – Hallgató

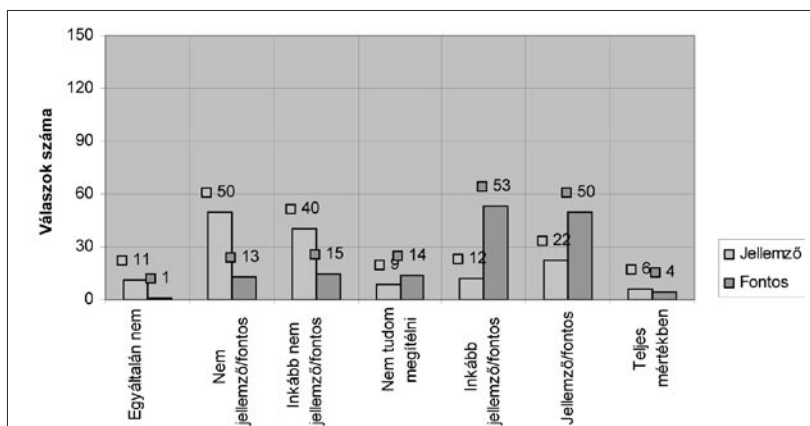
Jellemzők és fontosság tekintetében is jelentős egyetértés mutatkozik a tanárok és a hallgatók véleménye között. Több a nem jellemző értékelés, és lényegesnek, fontosnak tartják, hogy a képzés során a kreativitástechnikák alkalmazása is megtörténjen.

A tanári tevékenység mindennapjaiban...

74. ábra

A tanár a hallgató teljesítményét folyamatosan értékeli. – Tanár

75. ábra

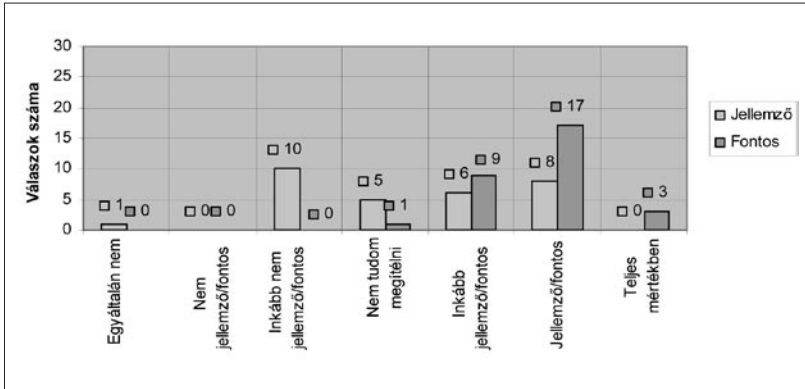
A tanár a hallgató teljesítményét folyamatosan értékeli. – Hallgató

A hallgató teljesítményének folyamatos értékelésében a tanárok vélemény a jellemzők tekintetében megoszlik. Csak alig haladja meg az 50%-ot a jellemző kategóriák megjelölése. Majdnem azonos arányban a nem jellemző kategóriák is megjelölésre kerültek.

Kiemelt figyelmet érdemel, hogy a hallgatók 70%-a a folyamatos értékelést nem jellemzőnek ítélte meg, azaz nem történik meg véleményük szerint.

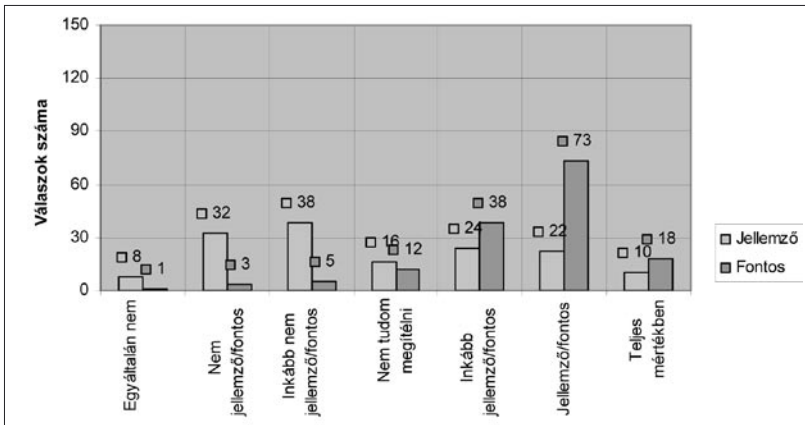
Fontosság tekintetében a tanárok és a hallgatók többsége is szükségesnek ítélte a folyamatos értékelést. Az ezt fontosnak nem tartó tanárok aránya 10%, míg a hallgatóké 20%. (Nyilván elég a végén megtudni, hogy mit nem tudnak!!!)

A tanári tevékenység mindennapjaiban...

76. ábra

A tanár a hallgatót teljesítménye növelésére ösztönzi. – Tanár

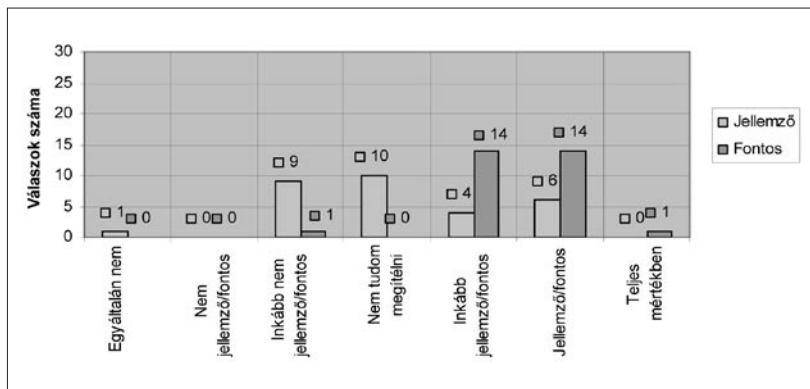
77. ábra

A tanár a hallgatót teljesítménye növelésére ösztönzi. – Hallgató

A tanárok közel fele jellemzőnek tartotta, hogy érvényesül a hallgató teljesítmény növelésének ösztönzése. A hallgatóknál ez az arány csak 35%. A hallgatók többsége, 65%-a úgy ítélte meg, hogy ez nem érvényesül a képzés során.

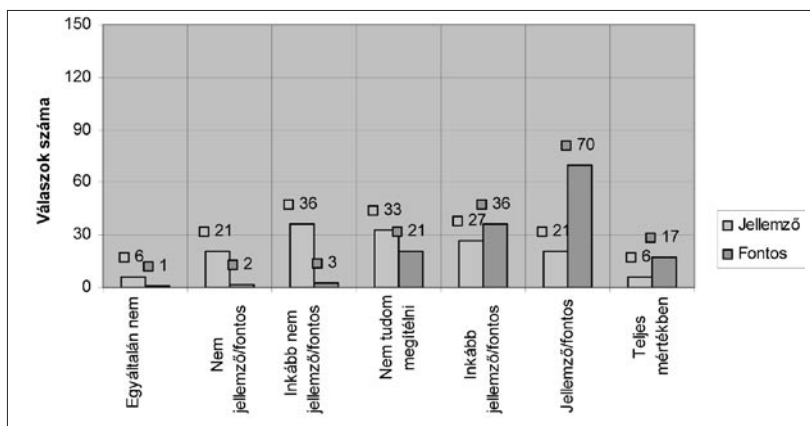
Fontosság tekintetében itt is meglepő egyetértés mutatkozik a két csoport között. A hallgatók igénylik, a tanárok fontosnak tartják a hallgatót többlet teljesítményre ösztönözni. Csak meg kell csinálni, nem kell elfogadni az „átlag már jó” elvet.

A tanári tevékenység mindennapjaiban...

78. ábra

A tanár képes kezelni a félreértéseket és a sokszínűséget. – Tanár

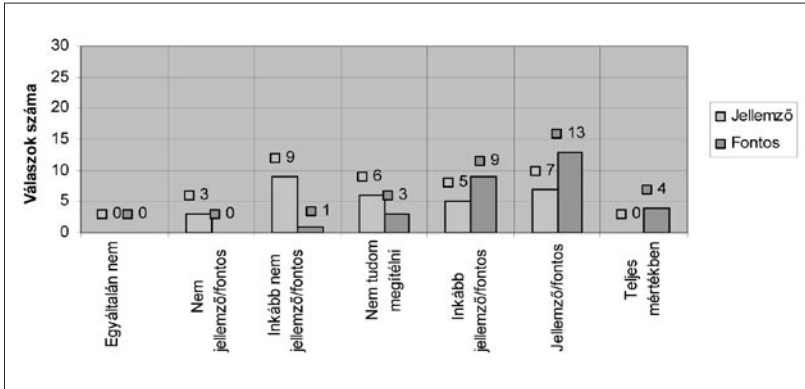
79. ábra

A tanár képes kezelni a félreértéseket és a sokszínűséget. – Hallgató

A félreértések és a sokszínűség kezelésénél meglepő, hogy a tanárok 1/3-a a nem tudom választ jelölte meg a jellemzőknél, és 1/3 választotta a jellemző, valamint ugyanilyen arányuk a nem jellemző kategóriát. A hallgatóknál a nem tudom a választ 20%-ban jelent meg és ugyanolyan arányban válaszoltak jellemző, mint nem jellemző kategóriák megjelölésével.

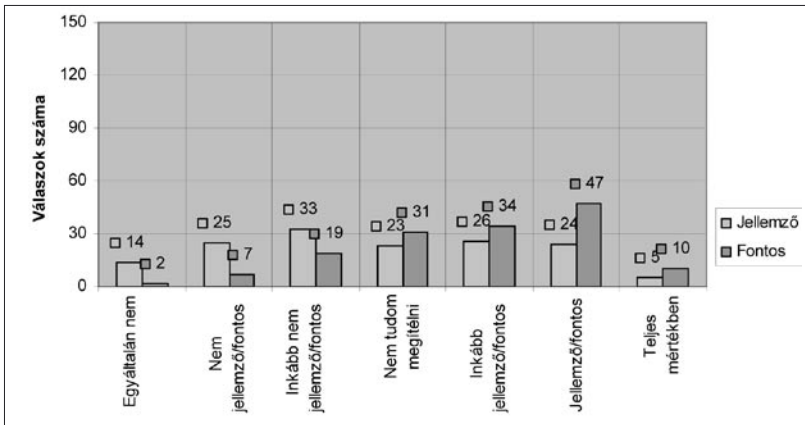
A kérdésre adott – a fontosság kérdésében nagyfokú egyetértést mutató - válaszokat értelmezve azt a következtetést vontuk le, hogy a felnőttképzésben ugyanúgy szükség van a pedagógiai ismeretekre és azok alkalmazására, mint az iskolarendszerű képzésben.

A tanári tevékenység mindennapjaiban...

80. ábra

A tanár erősíti a kötődést az intézményhez és a szakmához. – Tanár

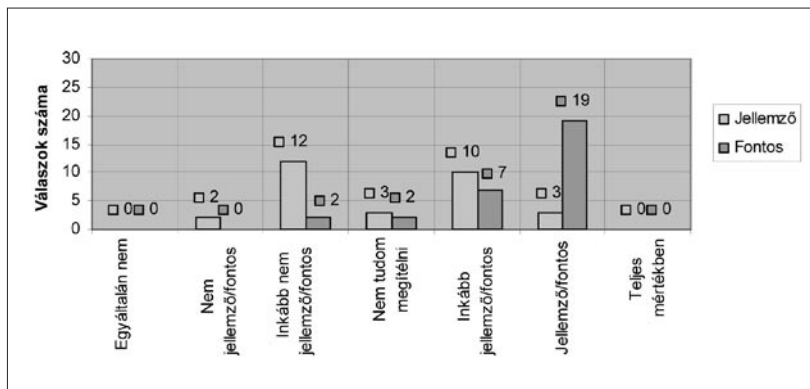
81. ábra

A tanár erősíti a kötődést az intézményhez és a szakmához. – Hallgató

Az intézményi kötődés erősítését taglaló kérdésben is megoszlanak a válaszok. A tanárok és a hallgatók többsége is a nem jellemző kategóriák valamelyikét jelölte meg. Ennek oka a felnőttképzés rendszerében keresendő. A képzésben résztvevő tanárok kevésbé kötődnek egy intézményhez, sokkal inkább a szakmát képviselik.

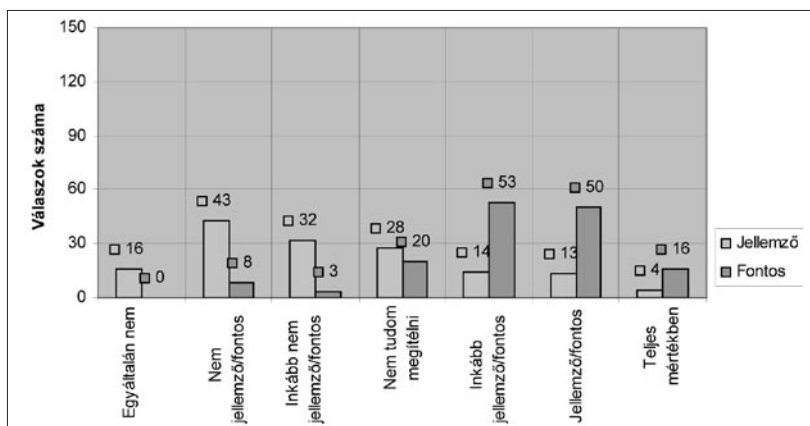
A kötődés erősítését mindkét csoport fontosnak tartotta, tekintettel arra, hogy a tanár (ha vendégtanár akkor is) az intézményt, annak értékrendjét, kultúráját is képviseli, közvetíti a hallgatók felé. A hallgató nem tesz különbséget az intézményben munkavállaló tanár és a vendégtanár között.

A tanári tevékenység mindennapjaiban...

82. ábra

A tanár ismeri a hallgatók lehetőségeit és korlátait. – Tanár

83. ábra

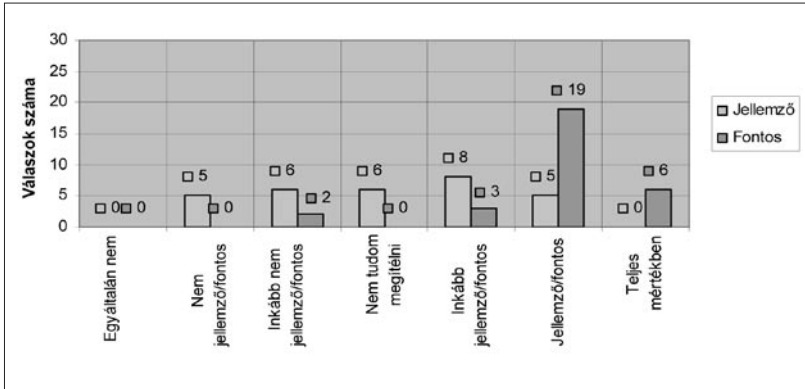
A tanár ismeri a hallgatók lehetőségeit és korlátait. – Hallgató

A tanárok saját véleményük szerint ismerik is, meg nem is a hallgatók lehetőségeit és korlátait. A kapott válaszok szórása azt mutatja, hogy ennek kezelésében jelentős eltérések mutatkoznak tanár és tanár, esetleg intézmény és intézmény között is.

Különösen figyelemreméltó, hogy a hallgatóknak csak 20%-a ítélte úgy meg, hogy a tanárok ismerik az ő lehetőségeiket és korlátaikat.

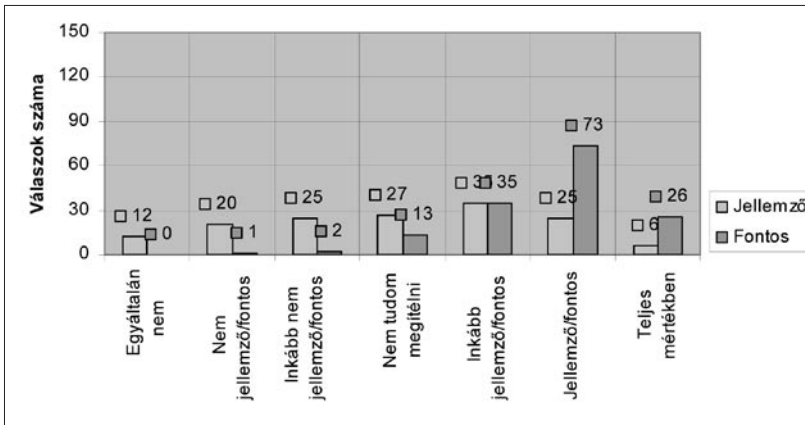
A fontosság tekintetében itt is egyetértés mutatkozik hallgató és tanár között. A megismerés igénye adhatja a biztosítékot, hogy a tanárok tesznek is valamit a hallgatók lehetőségeinek és korlátaik hatékonyabb megismeréséért.

A tanári tevékenység mindennapjaiban...

84. ábra

A tanár az oktatás keretében elkövetett hibáit elismeri és javítja (levonja a tanulságot). – Tanár

85. ábra

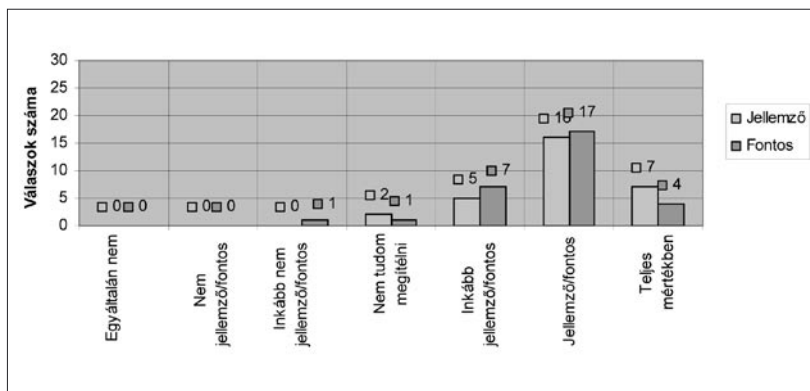
A tanár az oktatás keretében elkövetett hibáit elismeri és javítja (levonja a tanulságot). – Hallgató

A tanárok közel azonos arányba adtak jellemző és nem jellemző választ saját hibáik elismerése és javítása kérdésében, amit a hallgatók által adott válaszok is megerősítenek.

Kedvezőnek értékeljük, hogy a tanárok a kérdés fontosságának megítélésében már nagy egyetértésre jutottak. A hallgatók ugyanilyen arányban ítélik fontosnak azt, hogy a hibák az oktatás keretében elismerésre és javításra kerüljenek.

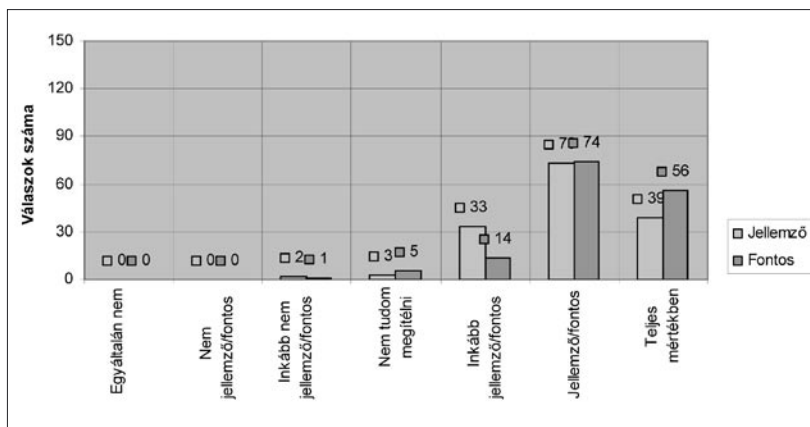
9. melléklet

A képzés során mennyire érvényesülnek az alábbiak?

86. ábra

A tanár ismereteket ad át a hallgatónak. – Tanár

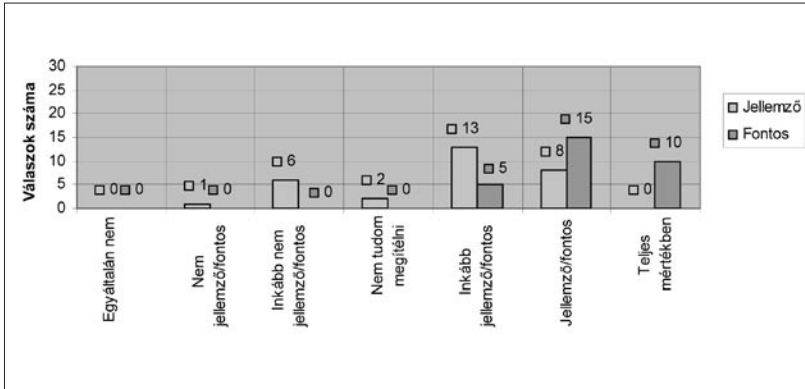
87. ábra

A tanár ismereteket ad át a hallgatónak. – Hallgató

Az ismeretek átadását

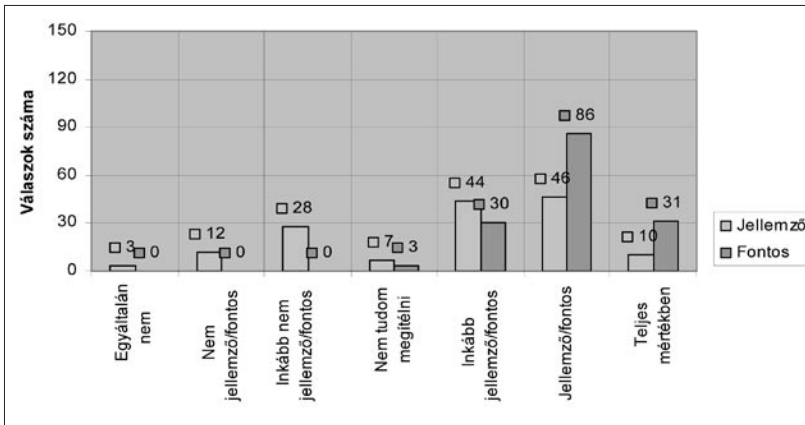
- A tanárok és a hallgatók többsége is a jellemző kategóriák valamelyikébe tartozó véleménnyel írta le.
- A fontosság tekintetében is egyetértés van a két csoport között. Feltűnő, hogy a hallgatók nagyobb arányban jelölték meg a Teljes mértékben fontos választ, mint a tanárok. Ez megerősíti azt, hogy igénylik az új ismereteket.

A képzés során mennyire érvényesülnek az alábbiak?

88. ábra

Megtanítja, hogyan juthatnak új ismeretekhez, hogyan fejlesszék tudásukat. – Tanár

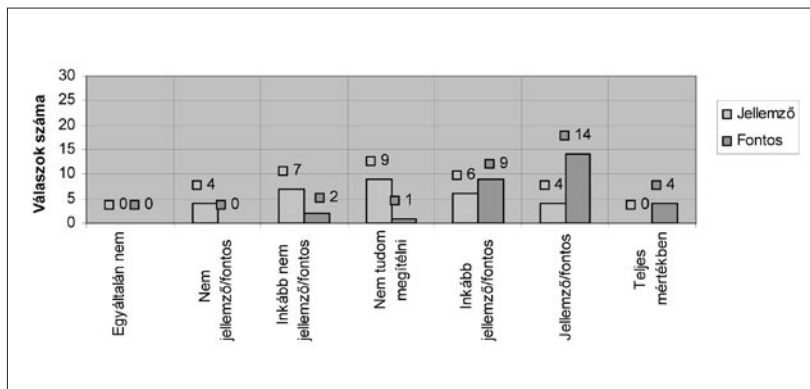
89. ábra

Megtanítja, hogyan juthatnak új ismeretekhez, hogyan fejlesszék tudásukat. – Hallgató

Az új ismeretek átadása, ismeretekhez jutás, tudásfejlesztés tekintetében

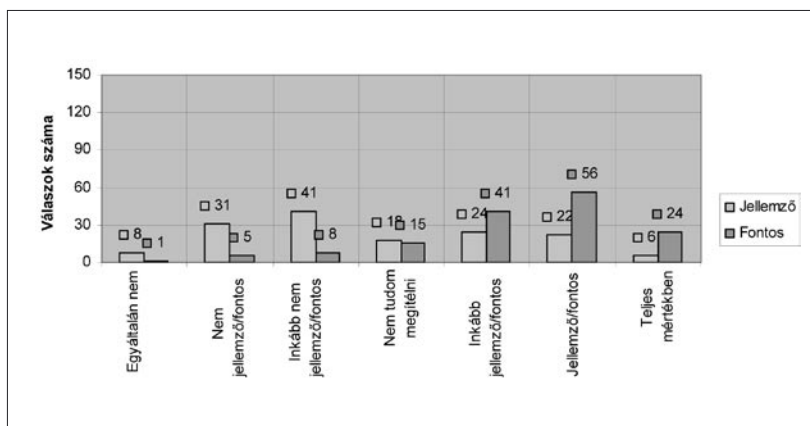
- A tanárok és a hallgatók többsége is inkább a jellemző kategóriák valamelyikét jelölte meg, de 20-25 %-ban a nem jellemző kategóriába tartozóan is felmerültek vélemények.
- A fontosság tekintetében szignifikáns egyetértés mutatkozik a tanárok és a hallgatók között.

A képzés során mennyire érvényesülnek az alábbiak?

90. ábra

A társadalmi beilleszkedést segítő ismeretek átadására, feldolgozására is törekszik. – Tanár

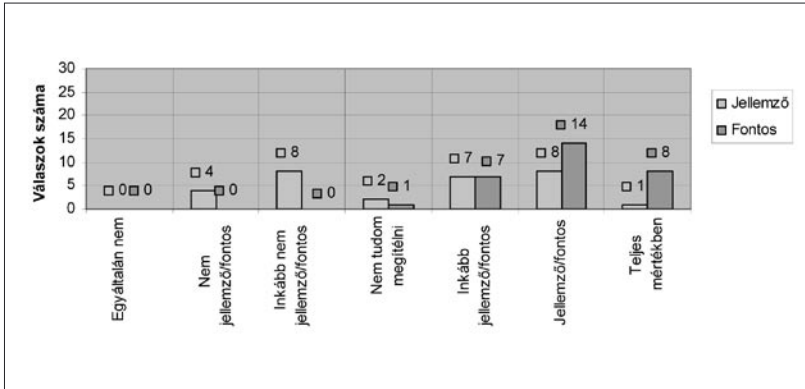
91. ábra

A társadalmi beilleszkedést segítő ismeretek átadására, feldolgozására is törekszik. – Hallgató

A társadalmi beilleszkedést segítő ismeretek átadása, feldolgozása értékelésénél

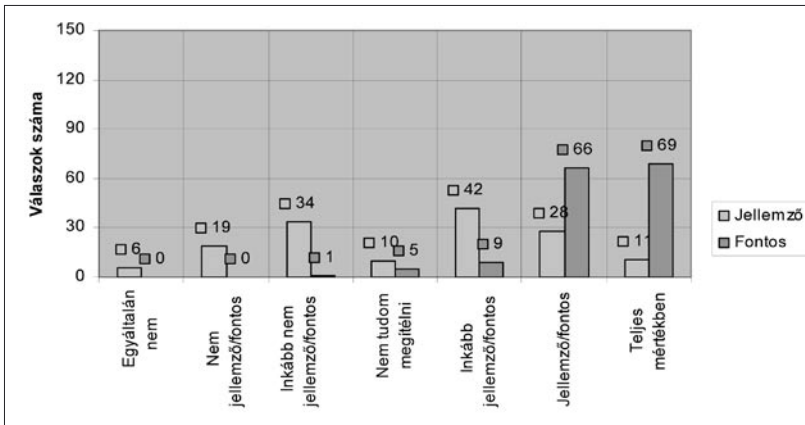
- A jellemző tekintetében a két csoportban azonosan fordulnak elő a nem jellemző és a jellemző kategóriában is vélemények. Feltűnő, hogy a tanárok közel 1/3-a a nem tudom megítélni kategóriát jelölte meg, ami azzal magyarázható, hogy a szaktárgyak keretében ennek érvényesítését nem találják szükségesnek.
- A fontosságot a tanárok és a hallgatók is jelentős többséggel hangsúlyozták.

A képzés során mennyire érvényesülnek az alábbiak?

92. ábra

A gyakorlatban is alkalmazható módszereket, eljárásokat, fogásokat is elsajátítottok. – Tanár

93. ábra

A gyakorlatban is alkalmazható módszereket, eljárásokat, fogásokat is elsajátítottok. – Hallgató

A gyakorlatban is alkalmazható módszerek, eljárások, fogások esetében

- A tanárok és a hallgatók jelentős része (cca. 40%-a) a nem jellemző kategóriák megjelölésével értékelte a jelenlegi állapotot, azonban a vélemények több mint fele inkább a jellemző kategóriákat jelölte meg.
- A fontosság tekintetében mindkét értékelést végző csoport egyértelműen a fontosság mellett foglalt állást.